

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

E-KİTAP / Sayı: 3

**“GİRESUN-
VATANDAŞLIK
BİLİNCİ ve VERGİ”
PANELİ BİLDİRİLER
E-KİTABI**

SUNUŞ

Bu alışma, 29 Mart 2017 tarihinde, saat: 10:00'da gerçekleştirilen Giresun ve Vergi Paneli ile saat 14:00'da yapılan 'Vatandaşlık Bilinci ve Vergi' Paneli'nde sunulun bildirilen ya da yapılan konuşmaların metinlerinden oluşmaktadır. Bu çerçevede, eser, öğrenciler, ğretim üyeleri ve bürokratların hazırladıkları bildiri ve konuşma metinlerinin toplamını içermektedir. Buna göre: Giresun İl Özel İdaresi Meclis Başkanı Abdullah Mürşit GÜREL, Giresun Defteri Musa KOÇULU ve Giresun Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Alper KARAVARDAR'ın yaptıkları konuşmalar ile Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ğrencileri Gülbeyaz KARADEMİR'in "Giresun İlindeki Üniversite Öğrencilerinin Vergi Bilinci ve Vergi Konusundaki Algılamaları"; Hakan SİPAHİ'nin "Vergi Bilinci ve Vergi Uygulamaları Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışları: Giresun İli Örneği"; Mehmet Tahsin BAYRAM'ın "Giresun ve Vergi"; son olarak, Kenan DOĞAN'ın "Verginin Önemi ve Toplumun Vergi Bilinci" başlıklı çalışmaları ve konuşmaları bu metne dahil edilmiştir. Bu elektronik kitabın vergi konusundaki ulusal bilince ve vatandaşlık bilincine katkıda bulunması umuduyla.

Doç. Dr. Kurtuluş Yılmaz GENÇ

Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekan Yardımcısı

"Giresun-Vatandaşlık Bilinci ve Vergi" Paneli Koordinatörü

ÖNSÖZ

Vergi bilincinin toplumun tüm kesimlerine benimsetilmesi ve vergiye gönüllü uyumun artırılması amacıyla her yıl şubat ayının son haftasında “Vergi Haftası”nı çeşitli etkinliklerle kutlamaktayız.

Ülkemizin muasır medeniyetler seviyesine çıkması, stratejik olarak belirlenmiş hedeflere ulaşılabilmesi, sağlıklı ve uygulanabilir bir vergi politikası ile desteklenmeyi gerçekleştirmekle mümkündür. Bu ise mükellefler ile uyumlu, adil ve sağlıklı işleyen bir idare ile verginin önemini kavramış gönüllü uyum içinde olan mükelleflerimiz ve geleceğimizin teminatı potansiyel vergi mükellefleri olacak göz bebeğimiz gençlerimiz üniversite öğrencilerimizle birlikte toplumun tüm kesimlerince benimsenmesiyle mümkün olacaktır.

Bu gaye ile üniversite öğrencilerimize yönelik Defterdarlığımız ile Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığının, ortaklaşa ödüllü makale yarışması ile “Giresun ve Vergi” ve “Vatandaşlık Bilinci ve Vergi” konulu paneller düzenlenerek vergi konusunda farkındalık sağlanmış, kayıt dışı ekonomi ve belge düzeni konularında bilgilendirmeler yapılarak özellikle mal ve hizmet alımlarında mutlaka belge alınması gerektiği hususu dile getirilmiş ve makale yarışmasına katılan öğrencilerimiz tarafından değerli çalışmalar ortaya konulmuştur.

Bu vesileyle Giresun Üniversitemizin destek ve katkılarıyla gerçekleştirdiğimiz bu etkinliklerden dolayı, Sayın Rektör Prof.Dr. Cevdet COŞKUN,a, İİBF Dekanı Sayın Prof.Dr.Betül KARAGÖZ YERDELEN’e, Dekan Yardımcısı Sayın Doç.Dr. Kurtuluş Yılmaz GENÇ’e, öğretim üyeleri Yrd.Doç.Dr. Alper KARAVARDAR’a, Yrd.Doç.Dr. Osman SİRKECİ’ye ve etkinliklere katılan ve katkı sağlayan tüm öğrencilerimize teşekkür eder bu katkı ve desteklerin tüm vergi haftalarında devamını dilerim. Ayrıca 28. Vergi Haftası dolayısıyla, vergisel yükümlülüklerini yerine getirerek, vergisini zamanında ve tam olarak ödeme gayretinde olan tüm mükelleflere ve vatandaşlara ülkemizin ekonomik istikrarına ve gelişimine sağladıkları değerli katkılar için şükranlarımı arz ederim.

Musa KOÇULU

Giresun Defterdarı

İÇİNDEKİLER

Konuşma Metni – Abdullah Mürşit GÜREL	5
Konuşma Metni – Musa KOÇULU.....	9
Konuşma Metni - Yrd. Doç. Dr. Alper KARAVARDAR.....	13
Giresun İlindeki Üniversite Öğrencilerinin Vergi Bilinci ve Vergi Konusundaki Algılamaları – Gülbeyaz KARADEMİR.....	21
Vergi Bilinci ve Vergi Uygulamaları Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışları: Giresun İli Örneği – Hakan SİPAHİ.....	43
Giresun ve Vergi – Mehmet Tahsin BAYRAM.....	57
Verginin Önemi ve Toplumun Vergi Bilinci – Kenan DOĞAN.....	69

KONUŞMA METNİ

Abdullah Mürşit GÜLER **İl Özel İdare Meclis Başkanı**

Kamu hizmetlerine harcanmak üzere devletin, yerel yönetimlerin yasalara göre doğrudan doğruya ya da kimi maddelerin, hizmetlerin fiyatları üstüne ekleyerek dolaylı yoldan yurttaşlardan topladığı para.

Vergi, devlet gelirlerini oluşturan ve etkileyen en önemli finansman kaynağıdır. Vergi kültürü ise; “vergileme” ve “vergi verme” olarak ikili bir özelliği kapsamaktadır. Bu ikili özellik vergi ahlakı, devlet-birey ilişkileri ve vergi adaleti ile vergi kültürünü oluşturmaktadır. Son yıllarda vergi kültürünün önemi artmış ve vergi kültürünün artırılması önemli bir politika aracı olmuştur.

MÜKELLEF

Vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu düşen gerçek veya tüzel kişidir

Kişinin vergi mükellefi olabilmesi

için iki şartın varlığından söz edilmesi gereklidir.

- 1) Vergiyi doğuran olayın ilgilinin kendi kişiliğinde gerçekleşmesi,
- 2) Kişinin vergiyi kendi mal varlığından ödemek zorunda olmasıdır.

VERGİ BİLİNCİ

Vergi bilincinin tanımı üzerinde bir uzlaşmanın sağlanamamış olmasına rağmen genel olarak bakıldığında, tanımların ana temasını bireylerin vergiyi algılamaları ve bunu davranışlarına olumlu şekilde yansıtmaları oluşturmaktadır

Bu çerçevede vergi bilinci ifade edilirken, bireylerde oluşan vergi farkındalığından ve verginin neden ödendiğinin ya da alındığının farkındalığına vurgu yapılmış olması vergi bilincinin doğru bir tanımının yapılması için gereklidir.

Burada bahsedilen vergi farkındalığı, bireylerin vergi mevzuatı, mevzuatta yapılan değişikliklerin takibi ve vergi uygulamaları konusunda bilgi sahibi olmasını ifade etmektedir.

Verginin neden ödendiğinin farkındalığı ise, vergilerin yararlanan kamu hizmetlerinin finansman kaynağı olarak görülmesini ifade etmektedir.

Hükümetler uygulanan politikalarla bir yandan gelir sağlamaya çalışırken öte yandan da mükellef haklarını, vergilemenin mükellef üzerinde gelişen ekonomik ve sosyal değişkenlerinin etkisini daha öngörülebilir ve adil bir şekilde belirlemektedir.

Etkin politikalar kültürel oluşum için olumlu bir gelişme adına yararlı olabilecektir.

Vergi kaçırmaı azaltmak için geliştirilen politikalar temelde vergiye uyum kararının davranışsal görünümlünü kavramaya yöneliktir. Bunun için devam eden zorunlu vergi sisteminin basit bir vergi uyumu düzenleme politikası ya da yeni bir zorunlu vergi rejimi olup olmadığı önemli

değildir. Uyumu artırmaya yönelik mükellef davranışları eğer sosyal ve kültürel bir normun fonksiyonu ise bu normları daha da artırmak bir politika seçeneği olabilir.

Ülkemizde de vergi kaçakçılığı aslında zamanla kültürel bir norm haline dönüşme eğilimi göstererek vergi kültürü içine yerleşmiştir. Bu da vergi kültürü açısından son derece olumsuz bir göstergedir ve her dönem uygulamaya konulacak politikalar ve uygulama sonucunda elde edilen gelir hasılatı bakımından daha yetersiz bir görünüm sergilemektedir. O halde ülkemizde zamanla yerleşmiş olan kayıtdışılık ve bunun neticesinde vergi kaçırma eğiliminin kültürel olgu içerisinden arındırılmasına yönelik daha etkili politikaların yapılması ve bu konuda mükelleflerin ve halkın bilinçlendirilmesi, atılması gereken ilk adımlardır.

Ülkemizde Gelir İdaresi'nin yeniden yapılandırılması ile ilgili başlatılan çalışmalar bir anlamda bunu azaltmaya yönelik uygulamalar olmakla beraber henüz yeterli düzeyde değildir. Kayıt dışı ekonominin kayıt içi hale getirilmesi vergi sistemi ve ülkenin vergi kültürü açısından en olumlu faktör olacaktır. Bunun için de vergi denetimlerinin daha etkin hale getirilmesi ve dönem dönem vergi ödeyen ve potansiyel nitelikte olan her kesime vergi eğitimi verilmesi ve bilinçlendirilmesi sağlanabilir.

Vergi bilincinin önemi, en başta verginin devletler

için ifade ettiği anlamda kendini göstermektedir. Günümüzde vergiler, ülkelerin bütçelerinde önemli bir ağırlığa sahip olan ve vazgeçilemez gelir kaynaklarıdır. Diğer taraftan sürekli bir artış içinde olan kamu harcamalarını finanse etmek ülkeler için her geçen gün daha da zorlaşmaktadır. Harcamalardaki bu artışı, vergi kayıp ve kaçakları nedeniyle her zaman vergilerle tam anlamıyla finanse etmek mümkün olmamakta ve devletler bu finansman açığını borçlanma yoluyla kapatmak zorunda kalmaktadır.

vergi bilincinin toplumda yerleşmesinin devletler açısından önemi, tam da bu nokta da kendini göstermektedir.

Vergi bilinci yerleşmiş olan toplumlarda mükellefler vergiye karşı olumsuz davranış göstermeden vergi borçlarını titizlikle ödemektedir.

Vergi bilincinin toplumda yerleşmesi

“Ükellefin mükellefle otokontrolü”nü sağlayacaktır

Vergi Bilincini Etkileyen Faktörler

Kişisel Faktörler

□ Demografik Özellikler (kişinin cinsiyeti, yaşı, medeni hali, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, mesleği gibi faktörler kastedilmektedir.)

- Vergi Ödeme Gücünün Etkinliği (Vergi ödeme gücü, kişinin kendisinin ve ailesinin yaşamını asgari düzeyde sürdürmeye yetecek bir ekonomik değeri aşan kısım olarak nitelendirilmektedir)
- Mükellefin Eğitim ve Öğretim Düzeyi (Eğitimli kişiler vergi mevzuatını ve mevzuatta yapılan değişiklikleri daha kolay ve çabuk anlayabilirler. Eğitim düzeyi yüksek olan mükelleflerin, vergilerin ekonomik işlevleri konusundaki bilinçli tutumları, vergi kaçırma konusundaki eğilimlerinin daha düşük olmasına neden olur.)
- Mükellefin Devlete Olan Bağlılığı (Mükellefin devlete olan bağlılığı vergiye uyum sağlama ve vergi bilincinin oluşmasıyla paralel ilerlemektedir.)
- Mükellefin Siyasi İktidar Hakkındaki Düşünceleri (Vergilendirme yetkisini elinde bulunduran iktidar, zaman ve koşullara Göre karar vererek bu yetkisini kullanabilir. Bir toplumdaki siyasi tercihler o haneden toplanan vergileri de etkiler.)
- Mükellefin Gelir Düzeyi Kişilerin gelir ve servet düzeyleri birbirinden farklı alabilmektedir. Vergilemede temel olan, ödeme gücüne göre adil bir vergileme sistemidir. Mükelleflerin gelir düzeylerinin vergiye karşı davranışlarıyla ilgili birçok çalışma yapılmıştır.)

Çevresel Faktörler

- Vergi Afları (Vergi aflarının, hükümlere hükümlere acil gelir sağlayabilmesinin ötesinde vergi uyumuna ilişkin olarak daha fazla mükellefin kayıt altına alınması ve daha sıkı uygulamaları içeren yeni bir vergi rejimine geçilmesini kolaylaştırması gibi bazı yararları vardır.)
- Vergi Mevzuatında Yapılan Değişikliğin Sıklığı (Vergi mevzuatında yapılan değişikliğin sıklığı mükelleflerin vergileme psikolojisinde olumsuz etkilere neden olmasının yanı sıra, mükelleflerin yeni uygulamalara karşı direnç gösterme eğilimine girmelerine de sebebiyet vermektedir.)
- Vergi Oranları (vergi oranlarının artması yönündeki uygulamaların vergi kaçakçılığına yol açtığı şeklinde değerlendirilirken, marjinal vergi oranlarının düşürülmesinin de beyan edilecek verginin artmasına ve vergi tabanın genişlemesine neden olacağı belirtilmektedir.)
- Vergi Adaleti (Verginin adil olması için, vergi ödeme gücü eşit olanlara eşit, eşit olmayanlara da farklılaştırılarak uygulanmasını gerektirir)

Vergi bilincinin toplumda yerleşmesinin bireylere olan faydası

Toplum tarafından benimsenmeyen ve sahiplenmeyen hiçbir şey kalıcı olmayacağına göre, öncelikle mükellefiyet ile vatandaşlık arasında bir bağın kurulması, bu aşamada da verginin en temel vatandaşlık ödevlerinden biri olduğuna yönelik bir eğitim anlayışının benimsenmesi gerekmektedir. Yaşanan her günün, bir önceki günden daha iyi olabilmesinin anahtarı olacak nesillerin eğitimi ve bu eğitimde verilecek vergi bilincinin önemi kavranmadığı surece, vergiden kaçınmaların ve vergi kaçakçılığının önüne geçilemeyeceği gibi kayıt dışı ekonominin de kayda alınması ve kayıt altında kalabilmesi mümkün değildir.

İnsanlar vergi ile ilgili kararlar alırken temelde ekonomik, psikolojik ve sosyolojik nedenleri göz önünde tutmaktadırlar. Vergi ahlakı da bu nedenlerdendir. Vergi ahlakının mükelleflerin vergilemeye bakışını etkilediği gibi vergi ahlakını da etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin bir kısmı bireysel bir kısmı ise çevresel faktörlerden oluşmaktadır. Bireysel faktörler gelir düzeyi, diğer mükelleflerin tutumları, devlete duyulan bağlılık ve güven, siyasal iktidara karşı bakış açısı, dini inanç, yaş, cinsiyet, aile ölçeği, medeni durum, eğitim düzeyi, ırksal özellikler, yükümlünün mesleği ve mükelleflerin kamu harcamaları üzerindeki düşünceleri olarak sayılabilmektedir. Çevresel faktörler ise vergi afları, vergi sisteminin karmaşıklığı ve mevzuatın sık sık değiştirilmesi, vergi idaresinin etkinliği, vergi denetim ve cezaların etkinliği, vergi oranların etkisi şeklinde sıralanabilmektedir

Vergi bilincinin önemi devletin güçlülüğü ve bekası noktasında kendisini göstermektedir. Devletin güçlenmesi ile toplumda oluşacak vergi bilinci arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Toplumda vergi bilinci ne kadar arttırılırsa, devletin gücü ve devletin sağlayacağı imkânlar (daha iyi eğitim, daha iyi sağlık hizmeti gibi) da o oranda arttırılmış olacaktır. Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün de dediği gibi;

“DEVLETİN HER KURUMU ANCAK GÜÇLÜ BİR MALİYE İLE YAŞAR.”

Bilinçli vergi mükellefleri vergi borçlarını zamanında ödemekte ve böylece kamu gelirlerinin hazineye zamanında intikaline sebebiyet vermektedirler.

Bu durum ise, kamu hizmetlerinin aksamamasına ve tüm bireylerin bu hizmetlerden gerektiği ölçüde faydalanmasına vesile olmaktadır.

Sonuç olarak, güvence altına alınan mükellef hakları mükellefleri daha bilinçli hale getirmekte ve kamu gelirlerinde önemli ölçüde artışa sebebiyet verebilmektedir. Aksi halde mükellefler vergiden kaçınma ya da vergi kaçırma yollarına başvurarak vergi bilincini kaybedecek ve kamu gelirlerinin azalmasına sebebiyet vereceklerdir. Bu durum ise, kamu hizmetlerinin etkin sunumuna engel olacaktır.

KONUŞMA METNİ

Musa KOÇULU Giresun Defterdarı

Verginin toplumun tüm kesimlerine benimsetilmesi ve verginin gönüllü olarak ödeme alışkanlığının artırılması amacıyla her yıl Şubat ayının son haftası Vergi Haftası olarak kutlanmaktadır.

Sizlere kısaca Defterdarlığın geçmişimizden günümüze geçirmiş olduğu evreler hakkında bilgi vermek istiyorum.

Osmanlı Devlet Teşkilatının Kadim Bir Kurumu; Defterdarlık

Osmanlı Devleti, geçmiş dönemlerden edinmiş olduğu bilgi ve tecrübeyi kullanarak kültür, medeniyet ve ekonomik yönden çağının en ileri devlet yapılanmasını oluşturmuştur.

Devlet yapılanmasında en önemli yapı taşı olan mali konuların tanzim ve idare edilmesini ise Başdefterdar'a bırakmıştır.

Defterdarlığın bürokratik bir sınıf olarak kuruluşu 1. Murat dönemine (1362-1389) tesadüf eder.

Divanı Hümayun (Devlet işlerinin görüşüldüğü asıl divan)'dan sonra Osmanlı yönetim müesseselerinin en önemlisi addedilen Defterdarlık, XIX. yy. 'da Maliye Nezaretinin kuruluşuna kadar muhtelif safhalar geçirerek varlığını günümüze kadar adıyla birlikte devam ettirmiştir.

Defterdar: Bulunduğu ilde Maliye Bakanlığının en büyük memuru ve il ilçeler teşkilatının amiri olup, işlemlerin kanun hükümlerine göre yürütülmesi, denetlenmesi, merkez ve taşradan sorulan soruların cevaplandırılması, kanuna aykırı hareketi görülenler hakkında takibatta bulunulmasından görevli ve sorumludur.

Giresun'da vergi ile ilgili istatistik veriler:

2016 Yılı Toplam Bütçe Gelirleri

Tahakkuk: (1)	Tahsilat: (2)	Top. Tah. İç Pay % :	Giderler: (3)	Top. Gid. İçin Pay %	% 2/3	<u>%2/1</u>
794.863.000	497.265.000	0,09	1.501.276.000	0,26	33,12	<u>62,56</u>
Türkiye Toplamı						
861.288.218.000	554.431.400.000		583.689.317.000		94,99	64,37

Giresun ilimizde Tahsilat Payı Onbinde 9 olup iller sıralaması 50. Sıradadır. Başka bir ifade ile tahsil edilen her 1000 TL nin Yaklaşık 1 TL si İlimizden tahsil edilmiştir.

Giderler Payı Binde 2,6 olup iller sıralaması 48. Sırada

Giderlerin %33'ünü karşılamış olup başka bir ifade ile ilimize yapılan harcamaların üçte birlik kısmı ilimizce finanse edilmiştir.

Giresun il geneli 2017 Şubat ayı sonu itibariyle mükellef sayıları:

Gerçek Usulde Gelirler Vergisi	6768 adet	
GMSİ	6053 adet	13.451
SMK	630adet	
Basit Usulde Gelirler Vergisi	8.970 adet	
KDV	8.828 adet	
MTV	83.745	
Kurumlar Vergisi Mük	1.832	

Şimdi de vergi hakkında neler söyleyebiliriz ona değinmek istiyorum.

Tarih boyunca insanların yaşamlarını devam ettirebilmeleri için, başta beslenme, barınma olmak üzere birçok temel ve ortak ihtiyacı olmuştur. Sağlık, Eğitim, Adalet, Savunma, Altyapı gibi ihtiyaçların karşılanması için kamusal mal ve hizmetlerden yararlanmışlardır. Geçmişten günümüze devletler kamusal malların tarifi zamanla değişmekle birlikte tüketiminde bireyler arasında rekabet olmadan, bu malların tüketiminden kimsenin dışlanmadığı mallardır.

Kamu hizmeti; Devletin vatandaşlarına sunduğu eğitim, öğrenim, sağlık, güvenlik, ulaşım, adalet ve altyapı gibi hizmetlerdir. Devletin kamu hizmetini sunabilme ve vatandaşların toplumsal yaşamdan kaynaklanan gereksinimlerinin karşılanması için kaynaklara ihtiyacı vardır. Devlet bunu bütçesi ile yerine getirir. Ülkemizde genel bütçe gelirlerinin %85'ini vergiler oluşturmaktadır.

Vergi; Devletin, egemenlik hakkına dayanarak yüklenmiş olduğu görevlerini yerine getirebilmek için;

- Kişilerden
- Hukuki cebir altında
- Özel bir karşılık beklemezsiniz

- Ve geri vermemek üzere
- Kanunla aldığı
- Maddi yani parasal katkı şeklinde tanımlanabilir.

Türkiye OECD ülkeleri arasında vergi yükü %26 ile en düşük olan 6. Ülkedir.

OECD ülkelerinde vergi yükü ise ortalama %34 tür.

AB ülkelerinde vergi yükü %38,4 tür.

Vergiye uyumlu mükelleflere vergi indirimi: 193 sayılı G.V. Kanunu Mükerrer 121. Madde (6824 sayılı Kanun ile yapıldı.

Vergi bir ülkenin ekonomik ve toplumsal kalkınmasının en önemli anahtarlarından biridir. Aynı zamanda demokratik yaşamın vazgeçilmez unsurlarındandır. Vergi bilincinin geliştiği ülkelerde, hesap verme ve hesap sorma kültürü gelişir. Bu kültür, ülkelerin her alanda gelişiminin aynı zamanda sigortasıdır da. Vergi bilincinin geliştirilmesi, ülkenin geleceğinin sigortalanmasıyla eş anlamlıdır.

Bugün geliri gözeterek adil olan ve halkımızın diline "yol, su elektrik olarak dönen" vergi olgusu oldukça zayıftır.

Her biri gelecekte potansiyel vergi mükellefleri ya da vergi ile ilgili görevlerde çalışacak bireyler olan siz değerli Üniversite öğrencilerimizin vergi konusunda bilinçlendirilmeleri son derece önemlidir.

Vergiye karşı pozitif bir bilinçle donatılan bireylerin ileriki yaşamlarında vergiye gönüllü uyumu daha kolay sağlayabilecekleri açıktır.

Kamusal mal ve hizmetlerin sunumunun yerine getirilebilmesi açısından verginin önemini bilen mükelleflerin, vergi ile ilgili ödev ve yükümlülüklerini yerine getirme istek ve arzusunun düzeyine **VERGİ BİLİNCİ** denir.

VERGİ AHLAKI: bireylerin vergi ödeme konusundaki duygu ve davranış biçimlerinin düzeyi.

Vergi bilincini ve ahlakını etkileyen faktörler;

- Kültür ve gelişmişlik düzeyi,
- Sık uygulanan vergi afları,
- Sosyal demografik faktörler
- Mükellef yardımcıları,
- Vergi İdaresinin etkinliği

- Vergi kavramlarının karmaşıklığı
- Vergi incelemeleri
- Mükelleflerin vergiyi algılama biçimleri.

Öğrencilerimizden beklentilerimiz

- 1- Bilinçli tüketici olmak
- 2- Alışverişlerde mutlaka belgesini istemek
- 3- Belge verilmemesi durumunda VİMER 444 0 189'a bildirmek.

Alınmayan her belgeden sonra vatandaşlık görevini yapmayan, kendimizin ve çocuklarımızın geleceğinden çalan bir birey olduğumuzun farkında olmak.

Taner AKGÜL'ün "*Vergi Ödüyorsanız Gülmek Hakkınız*" isimli şiir kitabından vergi mevzuatı ile ilgili teknik kelimelerin kullanıldığı iki dördlükle sunumumu tamamlamak istiyorum.

Maliyecinin Aşkı

Mükerrer aşklardan birisi de ben olamam.

Sana olan aşkın mahsubunu yapamam.

Hem düzeltmesi olmaz bu kırgınlıkların,

Yüreğime senin için ihtiyati haciz koyamam.

Re'sen sevemem seni, dilekçeyle müracaat et.

Gönlüne havale ettir, kalbine kaydet.

Kesinlikle olmasın içinde bir ihanet,

Sevmiyorsan beni, tarhiyat aşamasında terk et.

....

VERGİ VE GİRESUN

Yrd. Doç. Dr. Alper KARAVARDAR

Hukuk sistemi kavramlar üzerine kuruludur, kavramlar ise olgu ve olayların ortak nitelikleri üzerinden tanımlanırlar. Vergi kavramı ile vergileme süreciyle bağlantılı diğer kavramların doğru tanımlanabilmesi konu ile ilgili olarak halkımız tarafından doğru bilinen birçok yanlışın ortaya çıkartılabilmesi bakımından önemlidir. Vergi meselesi sanıldığığının aksine bir neden değil bir sonuçtur. Vergi konusunda saatlerce hatta günlerce konuşabilmek mümkündür. Bunun temelinde verginin üç özelliği yer almaktadır. Birinci olarak vergi çok boyutlu bir kavramdır. Makro iktisat, sosyoloji, psikoloji, hukuk gibi çeşitli araştırma disiplinlerinin bir kesişim kümesidir. Vergi bu çok boyutluluğu nedeniyle birçok kişi ve kurum tarafından farklı açılardan ele alınan bir meseledir. İbn-i Haldun Mukaddime adlı eserin verginin makro iktisat ile olan münasebetini çok güzel bir şekilde özetlemiştir: İbn-i Haldun basit olarak büyüme döneminde bir ülkede vergi oranlarının düşük olduğunu bu durumun ülkede ekonomiyi canlandırdığını, daha çok mal ve hizmet üretildiğini sonuç itibarıyla devletin düşük vergi oranlarına rağmen daha fazla vergi geliri elde ettiğini ancak devletlerin küçülme dönemlerinde devletin artan ihtiyaç nedeniyle vergi oranlarını arttırdığını bu durumun ülkedeki mal ve hizmet üretimini olumsuz etkilediğini dolayısıyla devletin yüksek vergi oranlarına rağmen daha az vergi toplandığı tespitinde bulunmuştur.

İbn-i Haldun'un bu tespitlerinin batılı benzerlerinden çok daha öncesinde yapılmış olması ve verginin yarattığı zincirleme etkilerinin anlaşılması bakımından çarpıcıdır. İkinci olarak vergi hayatın içinden bir mesele olup, bireylerin ve kurumların yaşamları boyunca onları etkileyen bir unsurdur. Vergi teorisine göre mükellefiyet anne rahmine düşülen andan itibaren başlar ve bireyin ölümü ile biter. Fiiliyatta ise ölme durumu sadece vergi mükellefleri açısından bir sondur fakat mükelleflerin aileleri bakımından devam eden bir süreçtir. Bir diğer deyişle bireyin vefatı kendi açısından vergi sorunlarının bitmesidir fakat mirasçıları açısından devam eden bir meseledir. Vergi hayatın her anında olduğu kadar her konuya sirayet eden bir mesele olduğu için hayatla iç içe bir alandır. Kullandığımız eşyalar, aldığımız hizmetler, yediğimiz, içtiğimiz hemen hemen her şey bir şekilde vergi ile bağlantılıdır. Bu bakımdan vergi pratik bir meseledir. Üçüncü olarak verginin bu kadar çok tartışılmasının bir diğer nedeni çok eskilere dayanan bir kavram olmasıdır. Vergi insanlık medeniyeti ile eş zamanlı oluşmuştur. Eski uygarlıklara bakıldığında (Sümerler, Eski Mısır, Akadlar, Babililer, Hititliler, Asurlar gibi) devlet kavramının vergi kavramı ile beraber hayat bulduğu görülmektedir. (Sümer uygarlığı M.Ö.4000, Eski Mısır M.Ö.3050, Akad uygarlığı M.Ö.2334, Babil uygarlığını M.Ö.1984, Hitit uygarlığı M.Ö. 1600, Asur uygarlığı M.Ö.1300). Kaba bir hesapla, Eski Mısır ve Babilileri dikkate alırsak, verginin 5.000 yıllık bir geçmişi olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Bir diğer ifade ile insanoğlu beş bin yıldır vergi ödemekte ve vergi toplamaktadır. Medeniyet var olduğu müddetçe toplum olarak yaşamının bir bedeli olarak vergi olgusunun bundan sonrada var olmaya devam edeceği açıktır. Vergi toplumsal bir ihtiyacın sonucudur. Eğitim, sağlık ve güvenlik ihtiyacının bir neticesidir.

Vergi ile ilgili olarak gerek öğrencilerimiz gerekse de vatandaşlarımız ile yaptığımız sohbetlerde konu ekseriyetle aynı serzeniş ile başlamaktadır: “*Vergi olmasa olmaz mı?*” Bu sorunun cevabının verilmesi için kanaatimizce rakamlara bakmak kâfidir, zira rakamlar meseleyi gayet güzel özetlemektedir. Devletin resmi beyanatları incelendiğinde devletin kasasına giren her 100 TL’nin ‘oran yıllar içinde değişmekle beraber’ ortalama 84 TL’sinin vergi gelirlerinden geldiği görülmektedir. Ülkemizin petrol, doğalgaz, altın gibi kıymetli yeraltı kaynakları bulunmadığı hatırlanacak olursa bu oran hiç de şaşırtıcı değildir. Ülkemizde kamu mal ve hizmetlerinin verilebilmesinin ilk ve en önemli kaynağını vatandaş olarak ödediğimiz vergiler oluşturmaktadır. Halkımız arasında halen devam eden, 1980’li yıllarda icraatın içinden programlarında yer alan, “*Köprü demek, ödediğiniz her kuruluş verginin yol, su, elektrik olarak size geri dönmesi demek*” ifadesi bir söylemden ziyade önemli bir tespit olup geçerliliğini bugün dahi devam ettirmektedir. Kamu finansmanın en önemli unsuru olan vergi kavramı olduğu açık bir gerçektir.

Şekil 1. Vergi ve Vergi Dışı Gelirlerin Bütçe Gelirleri İçindeki Payı

Kaynak: T.C. Maliye Bakanlığı, Yıllık Ekonomik Rapor 2016, s.37.

Vergi ile ilgili olarak halkımızın verdiği ikinci tepki “*Vergiler çok yüksek !*” şikâyetidir. Bu şikâyet ise kısmen doğru kısmen ise yanlış bir ifade olarak değerlendirilebilir. Ülkemizde toplanan vergilere bakıldığı zaman oransal olarak toplam vergi gelirleri içinde Gelir Vergisinin payı % 21,02, Kurumlar Vergisinin payı % 10,33, Katma Değer Vergisinin payı % 27,54 ve Özel Tüketim Vergisi % 25,57’dir. Bu bilgilerden de görüleceği üzere toplanan 84 TL verginin 44,5 TL’si KDV ve ÖTV’den 26,04 TL’si GV ve KV’den kaynaklanmaktadır. KDV ve ÖTV dolaylı vergiler, GV ve KV’si doğrudan vergilerdir. Dolaylı vergiler, bireylerin gelir düzeylerini dikkate almadığından mükelleflerin vergi adaleti ve eşitlik algılamalarını bozmakta ve vergiye olan uyumu azaltmaktadır. Bir toplum için hedef dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payını azaltmak doğrudan alınan vergilerin payını arttırmaktır. Bu bakımdan Türkiye’de vergi mükelleflerin bu konudaki ifadelerine kısmen haklılık payı taşımaktadır. Ülkemizde dolaylı vergilerin bu denli yüksek olmasının nedeni Türkiye’nin önemli yapısal ekonomik problemlere sahip oluşudur. Örneğin kayıt dışı ekonomi ülkemizin önemli bir problemidir. 1950’lerde % 50 olan kayıt dışı ekonominin büyüklüğü 2016 yılında % 35’e düşmekle beraber OECD ülkelerinin ortalamasının % 18 olduğu dikkate alındığında halen önemini koruyan bir sorun olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

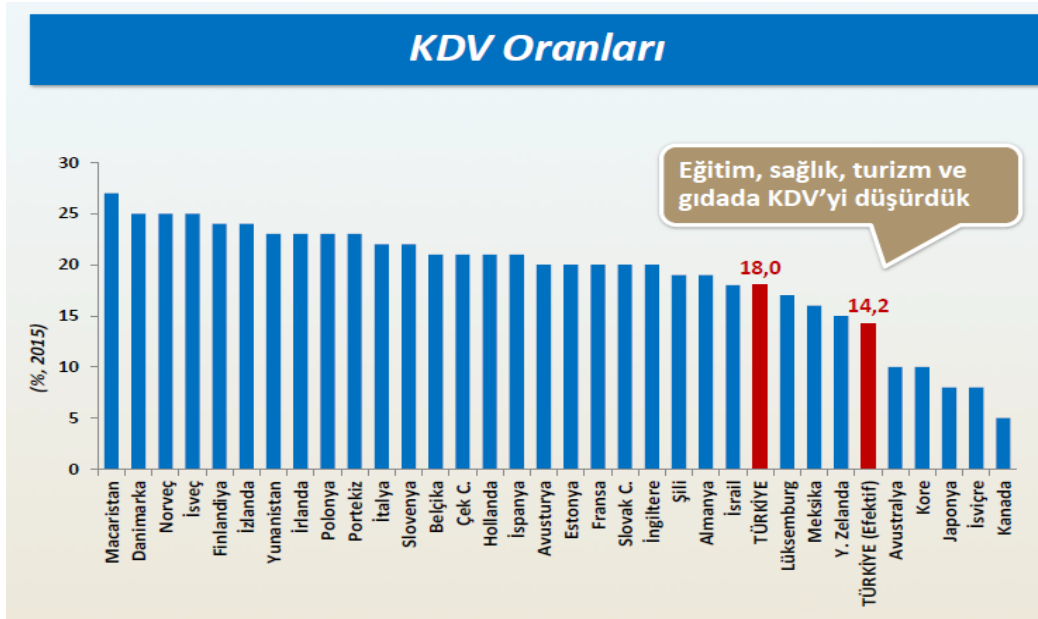
Milyon TL	2016 Ocak-Ağustos	2015 Ocak-Ağustos	Dönemsel Değişim (%)
1.Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri	368.409	320.352	15,0
1.1.Vergi Gelirleri	298.090	268.727	10,9
1.1.1.Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler	93.468	80.151	16,6

1.1.1.1.Gelir Vergisi	62.669	55.916	12,1
1.1.1.2.Kurumlar Vergisi	30.800	24.235	27,1
1.1.2.Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	8.849	8.083	9,5
1.1.2.1.Veraset ve İntikal Vergisi	331	251	32,0
1.1.2.2.Motorlu Taşıtlar Vergisi	8.518	7.832	8,8
1.1.3.Dâhilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	120.859	107.928	12,0
1.1.3.1.Dâhilde Alınan Katma Değer Vergisi	33.691	30.030	12,2
1.1.3.2.Özel Tüketim Vergisi	76.220	68.266	11,7
1.1.3.3.Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	7.307	5.997	21,8
1.1.3.4.Şans Oyunları Vergisi	600	552	8,8
1.1.3.5.Özel İletişim Vergisi	3.042	3.084	-1,3
1.1.4.Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergiler	54.421	53.184	2,3
1.1.4.1.Gümrük Vergileri	5.783	5.221	10,8
1.1.4.2.İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	48.409	47.826	1,2
1.1.5.Damga Vergisi	8.850	8.003	10,6
1.1.6.Harçlar	11.642	11.376	2,3
1.1.7. Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler	1	2	-60,5
1.2.Vergi Dışı Gelirler*	70.319	51.625	36,2
2.Bütçe Giderleri	363.539	319.713	13,7
2.1.Faiz Hariç Bütçe Giderleri	328.102	281.326	16,6
2.2.Faiz Giderleri	35.437	38.387	-7,7
3.Bütçe Dengesi	4.870	639	662,0
* Vergi dışı gelirler; Genel bütçe gelirleri içinde yer alan Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri, Alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler, Faizler, paylar ve cezalar, Sermaye gelirleri, Alacaklardan tahsilat ile Özel bütçeli idarelerin öz gelirleri ve Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların gelirlerinin toplamından oluşmaktadır.			

Kaynak: T.C. Maliye Bakanlığı, Yıllık Ekonomik Rapor 2016, s.35-37’den derlenmiştir.

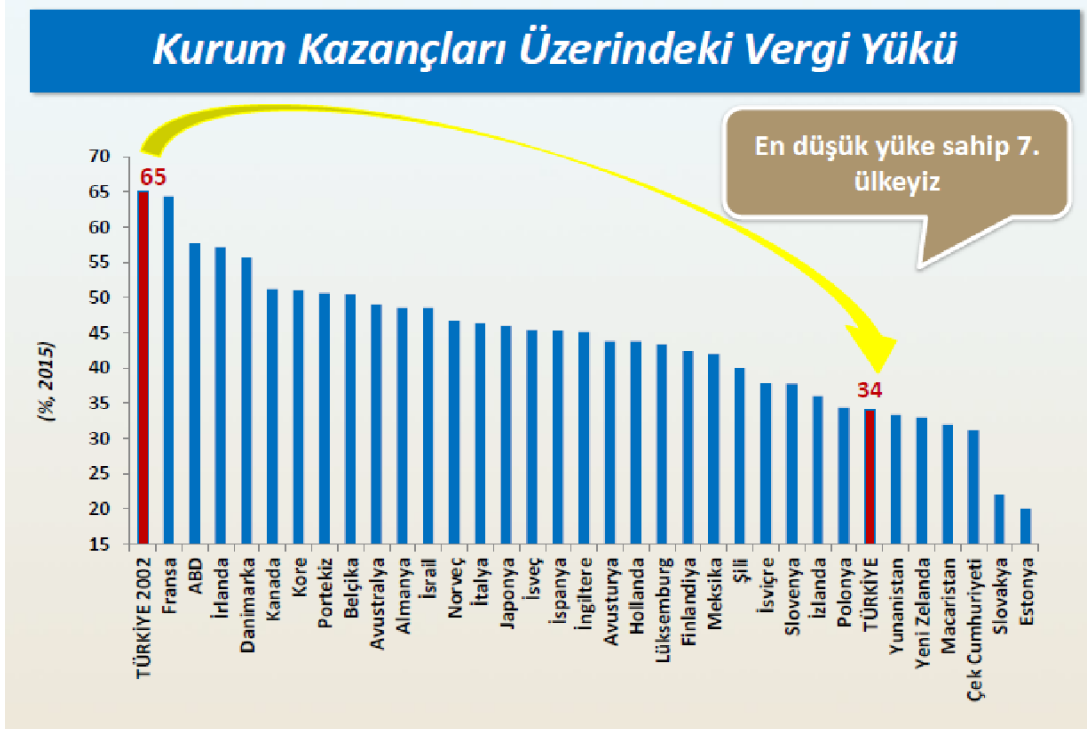
Ülkemizdeki vergilerin yüksek olduğuna dair algılama kısmen yanlış önyargılara dayalı olarak tezahür etmektedir. Örneğin KDV oranlarına bakıldığında Ülkemizdeki efektif KDV oranının % 14,2 olduğu ve bu oranın OECD ülkeleri içinde en düşük altıncı ülke oranı olduğu görülmektedir. İngiltere’de bu oran % 20’lere, Yunanistan’da % 25’lere, Macaristan’da ise % 27’lere ulaşmaktadır. Benzer tespitleri KV’si içinde söyleyebilmek mümkündür. Ülkemizde KV oranı 2002 yılında % 65 iken bu oran günümüzde % 34 düzeyine çekilmiştir. Bu durumun yatırım ortamına ve istihdama yapmış olduğu katkı şüphesiz makro iktisadi anlamda çok olumludur. Uluslararası yatırımcılar açısından KV’si oranlarının düşürülmesi ülkemize doğrudan sermayenin çekilmesi bakımından olumlu yansımaları olan bir iyileştirme değildir. Yapılan akademik çalışmalar vergi konusundaki mükellef algılamalarının bir boyutunun mali idarenin yapmış iyileştirmeleri kamuya anlatabilmesi ile bağlantılı olduğunu göstermektedir. Vergi haftası etkinlikleri bu bakımdan önemlidir çünkü bu tür etkinlikler münasebetiyle mali idarenin mükelleflerin vergi işlemleriyle ilgili olarak yapmış oldukları iyileştirmeler vatandaşlara anlatılabilmektedir. Einstein insanların önyargılarının kırılmasının atomun kırılmasından daha zor olduğunu belirtmiştir. Bu bakımdan mali idare ile vatandaşın bu ve benzeri platformlarda bir araya gelmesi son derece önemlidir.

Şekil 2:OECD Üyesi Ülkelerde KDV Oranları

Kaynak: T.C. Maliye Bakanlığı

Şekil 3:OECD Ülkeleri İçinde KV Oranları

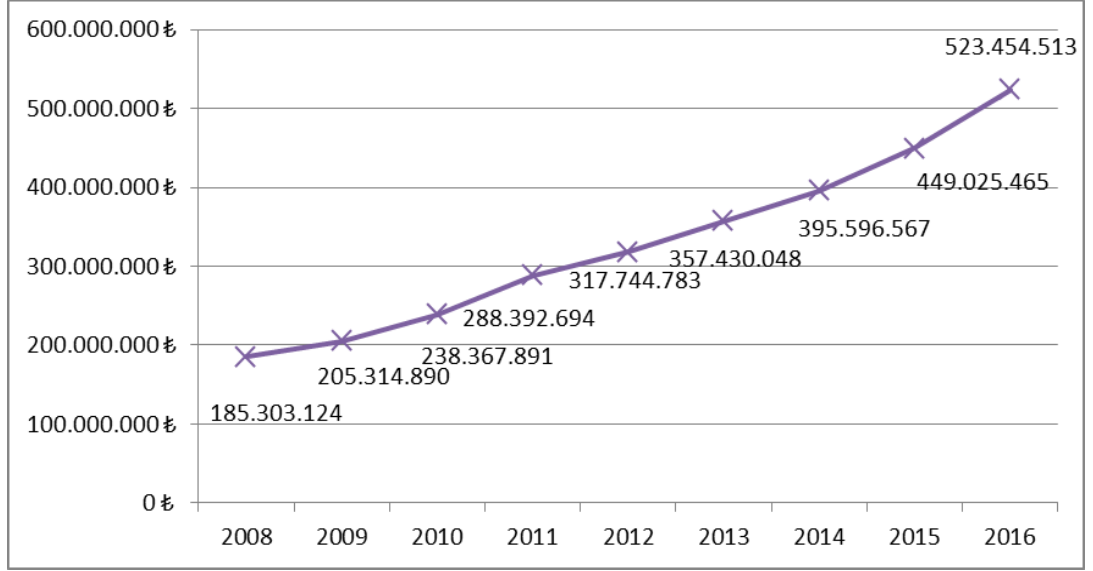
Kaynak: T.C. Maliye Bakanlığı

Ülkemizde vergi ile ilgili bir diğeryorum mevzuatın çok karışık ve vergilerin çok çeşitli oluşudur. Ülkemizde 2011 yılında İSMMM BaşkanYahya ARIKAN, 46'sının ceza, 22'si harç, 20'si fon ödemesi olmak üzere 299 çeşit vergi alındığını vurgulamıştır. Bazı kaynaklarda bu sayı 138 olarak da geçmektedir. Sayı 138 veya 299 olsun bu rakamların fazla olduğu açıktır. Türkiye'de mükelleflerin bu kadar çok çeşitli vergiye tabii olması insanların vergi kaçırmaları hususunda kendilerine psikolojik bir gerekçe yaratmaktadır. Bu duruma ilave olarak ülkemizdeki vergi mevzuatının oldukça karışık olduğu görülmektedir. Vergi yasaları, tebliğler, muktezalar, mahkeme kararları ve Danıştay'ın içtihadı birleştirme kararları gibi vergi hukukunun teorik ve pratik kaynaklarının çok çeşitliliği verginin halk nezdinde kolayca anlaşılabilmesini engellemektedir.

Giresun ilimiz özelinde konuya yaklaşıldığında şunları söyle bilmek mümkündür. 2008-2016 yılları arasında Giresun'da toplanan vergilerin şehrin büyümesine paralel olarak arttığı görülmektedir. 2016 yılı rakamları 2008 yılı ile mukayese edildiğinde yüzde 182 oranında artış göstermiştir. Ancak bu artışın Giresun'un gerçek durumunu yansıtmadığını söylemek gerekir. Giresun 2008 yılında vergi tahsilatı açısından ülkemizde 52'nci sıradayken 2016 yılında 53'ncü sıraya gerilemiştir. Giresun Üniversitesi'nin 2017yılı bütçesi 114 milyon TL'dir. 2016 yılında Giresun'da toplanan verginin 523 milyon TL olduğu dikkate alındığından şehrin verdiği her 4 TL'nin 1 TL'sinin üniversiteye ayrıldığı görülmektedir. Mart 2017 itibariyle Giresun Üniversitesinin toplam öğrenci sayısı 29.620 olup bu sayının 902'sini yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır. Kaba bir hesapla sadece öğrenciler vasıtasıyla Giresun Üniversitesi'nin şehre ekonomik katkısı 133 milyon TL'dir. Üniversitenin şehre katkısı hiç şüphesiz bununla sınırlı değildir. 300'ün üzerindeki akademik personel, bunlara ek olarak idari personel ile üniversitenin doğrudan ve dolaylı

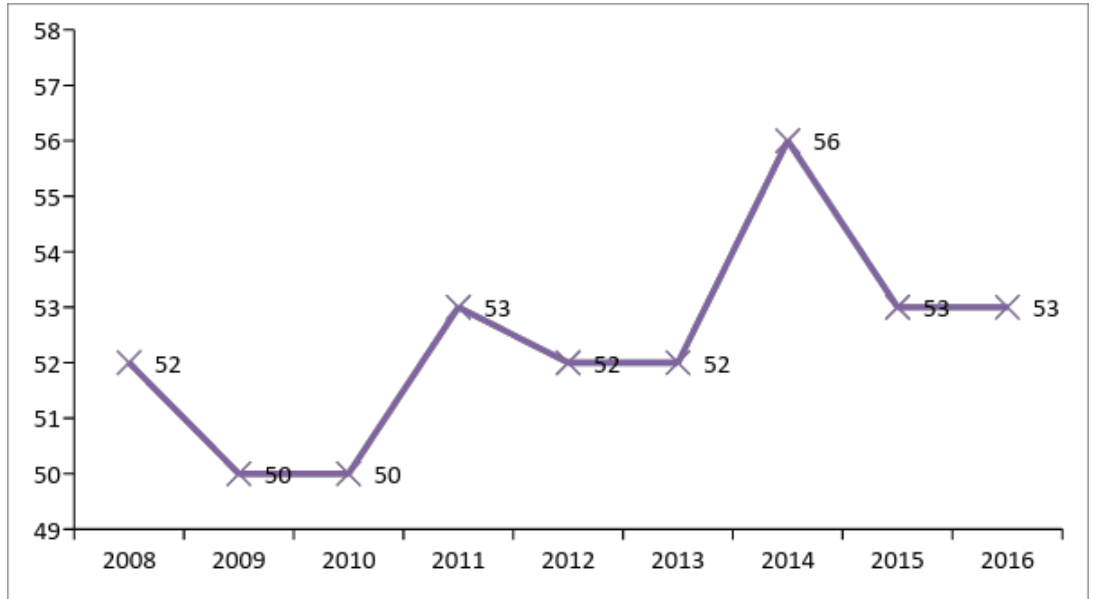
ekonomik katkı dikkate alındığında bu rakamın üç katı kadar ekonomik hareket yarattığını söyleyebiliriz.

Şekil 4: Giresun İli 2008-2016 Dönemi Brüt Tahsilat Gelirleri

Kaynak: T.C. Maliye Bakanlığı, Yıllık Ekonomik Rapor 2016'dan derlenmiştir.

Şekil 5: Giresun İli 2008-2016 Dönemi Toplam Tahsilat Sıralamasındaki Yeri

Kaynak: T.C. Maliye Bakanlığı, Yıllık Ekonomik Rapor 2016'dan derlenmiştir.

Uygar bir toplum olmanın zorunlu bir sonucu olan vergi beraberinde vergi kültürü ve vergi ahlakı, vergi bilinci kavramlarını yaratmaktadır. Bu kavramlar orta ve uzun vadede toplum içinde değiştirilebilecek meselelerdir. Vergi ödeme istekliliğinin bir diğer ifade ile vergi uyumunun artırılabilmesi toplum içinde söz konusu kavramların güçlendirilebilmesi ile mümkündür. Üniversitelerin hedefi çağın ihtiyaçlarına uygun bilgilerle donatılmış fikri ve vicdanı hür nesiller yetiştirmektir. Bu

bakımdan gençlerimize vergi konusunun geniş bir perspektif izah edilmesi bir zarurettir. Mevcut veya potansiyel mükellefler olmaları nedeniyle vergi konusuyla bağlantılı olarak hem yükümlülüklerin hem de hakların doğru anlatılabilmesi önemli bir meseledir. Vergiden kaçınma Kanunlara aykırı davranmadan vergiyi yasal sınırları içinde azaltma eylemi olarak kabul edilmektedir. Buna mukabil vergi kaçırma, vergi ile ilgili yükümlülüklerin vergi kanunlarına aykırı olarak kısmen veya tamamen yerine getirilmemesidir. Üniversitelerin vergi hususundaki görevi bu iki kavram arasındaki farkı açıklayarak yurttaşlık bilincine sahip bireyler yetiştirmektir.

Tablo 2: 2016 Yılı En Büyük Vergi Tahsilatı Gerçekleşen ilk On İl

İLLER	2016 YILI SIRALAMASI	VERGİ GELİRLERİ (TL)
İSTANBUL	1	234.751.540.154
ANKARA	2	61.417.947.917
KOCAELİ	3	60.206.671.571
İZMİR	4	55.700.950.409
BURSA	5	14.474.608.968
MERSİN	6	8.586.381.882
ANTALYA	7	6.697.428.729
HATAY	8	5.247.923.095
ADANA	9	5.081.483.842
TEKİRDAĞ	10	5.059.326.506

Kaynak: T.C. Maliye Bakanlığı, İller İtibariyle Vergi Gelirleri raporlarından derlenmiştir

Akademik yazın incelendiğinde vergi uyumunu etkileyen faktörlerin esasen ikiye ayrıldığı görülmektedir. Bunlar ekonomik faktörler ve sosyal faktörler. Sosyal faktörler yani bireylerin vergi konusundaki tutum ve davranışlarını belirleyen etmenler adalet ve eşitlik, din ve ahlak, katılımcılık ve yerelleşme, kültür, idareye bakış ve siyasi anlayış olarak altı alt başlıkta toplanmaktadır. Vergi uyumu hususunda bu belirleyicilerin esasen iki unsur üzerinde toplandığını özetle söylemek mümkündür. Bireyler vergi öderlerken basit olarak bir fayda-maliyet analizi yaparlar. Bu değerlendirme elde edilen kamu mal ve hizmetlerinden sağlanan fayda ile ödenen verginin birey için olan önemi arasında gerçekleşmektedir. Bu ekonomik kıyaslamanın yanı sıra bireyler psikolojik bir ilave değerlendirme daha yaparlar. Bu da vergileme sürecinin adil ve eşit olup olmadığıdır. Eğer bireyler verginin adil ve herkes için eşit olmadığı kanaatini taşıyorlarsa vergi vermek istemeyeceklerdir. Yine benzer şekilde bireyleri içinde

yaşadıkları toplumun değer ve inanışlarından ayrı düşünebilmek mümkün değildir. Optimal bir vergi politikasının oluşturulması bakımından bu değişikliklerin ve bunlar arasındaki etkileşimlerin doğru analizi gerekir. Bu analizi yapacak olanlar hiç şüphesiz bilim insanlarıdır. Bu durum sıklıkla dile getirilen devlet, vatandaş, meslek kuruluşları ve üniversiteler arasındaki işbirliği ihtiyacını vurgulaması bakımından önemlidir. Arzumuz daha iyi yarınlara kavuşmak amacıyla işbirliğinin arttırılmasıdır.

GİRESUN İLİNDEKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN VERGİ BİLİNCİ VE VERGİ KONUSUNDAKİ ALGILAMALARI

Gülbeyaz KARADEMİR
Giresun Üniversitesi İİBF
İşletme(İ.Ö) 3.Sınıf
gul.0388@hotmail.com

Özet

Kamu hizmetlerinin sunulmasında devlet otoriteleri tarafından büyük önemi olan vergilerin etkili bir şekilde toplanabilmesi için, mükelleflerin vergiye yönelik mükellefiyetlerini tam olarak yerine getirebilmeleri adına, mükelleflerce sahip olunması gereken tasarruf ve davranışları belirleyen etmenler doğru belirlenmeli ve tüm bu belirlemeler doğrultusunda politikalar geliştirilmelidir. Bu çalışmada mükelleflerin vergi bilincini etkileyen faktörler ile Giresun ilindeki üniversite öğrencilerinin vergi bilinç düzeyleri, vergi algılamaları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla yapılan bir anket çalışması ve bu çalışmanın ortaya koyduğu bulgular tartışılmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Vergi, Vergi Bilinci, Vergi Ahlakı

1.GİRİŞ

1.1 Giresun

Giresun, Karadeniz Bölgesinin doğusunda yer alan bir ildir. Kuzeyinde Karadeniz sahili ile güneyinde Kuzey Anadolu dağlarının ikinci sırasında yer almakta olup batısında Ordu, güneybatısında Sivas, güneydoğusunda Erzincan, doğusunda Gümüşhane ve kuzeydoğusunda da Trabzon ile çevrilidir. İl merkezi, Aksu ve Batlama vadileri arasında denize doğru uzanan bir yarımada üzerinde kurulmuş olup, bu yarımadanın doğusunda ve 2 km açığında Doğu Karadeniz ‘ in tek adası olan Giresun Adası bulunmaktadır.

Giresun’un ekonomisi tarıma, balıkçılık ve tarıma dayalı sanayiye dayanır. Faal nüfusun %80 ‘ i tarımla uğraşır. Tarımda ekimi yapılan alanların yarısı fındık bahçeleri ile kaplıdır. Hayvancılıkta gelişmekte olup, kıyı bölgesinde balıkçılık önemli bir geçim kaynağı olmuştur. Giresun son 15 sene içinde hızlı bir sanayileşme içine girmiş olup Fiskobirlik Entegre Fındık İşleme Tesisleri, Yonga Levha Fabrikası, Tirebolu Çay Fabrikası, Bulancak Yağı ve Unu Fabrikası ve bini aşan küçük işletme bulunmaktadır.

2016 yılında Türkiye nüfusu 79.814.871, değişim oranı % 1,4 ve dünyanın % 1,07 ‘ sini oluşturuyor. Giresun ‘un nüfusu 2016 yılı verilerine göre 444.467 ‘dir. Bu nüfus 220.414 erkek ve 224.053 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise %49.59 erkek

ve %50.41 kadındır. Yüz ölçümü 6.831 km² olan Giresun ilinde kilometrekareye 65 insan düşmektedir. Nüfus yoğunluğu ise 65 / km² 'dir. Nüfus artış hızında % 4.17 olarak tespit edilmiştir.2016 nüfus sayım verilerine göre en kalabalık ilçe Merkez, nüfusu en az olan ise Çamoluk ilçesidir. Aşağıda Giresun 'un yıllara göre nüfus, değişim yüzdesi ve toplam ülke içindeki yüzdesi verilmiştir.

Tablo:1

Yıl	Nüfus	Değişim%	Ülkeye %
2016	444.467	4,17	0,56
2015	426.686	-0,77	0,54
2014	429.984	1,17	0,55
2013	425.007	1,30	0,55
2012	419.555	0,01	0,55
2011	419.498	0,06	0,56
2010	419.256	-0,62	0,57
2009	421.860	0,02	0,58

Kaynak: Grafikte yer alan veriler Giresun (<http://www.nufusu.com/il/giresun-nufusu>) sitesinden derlenmiştir.

1.2 Verginin Tarihsel Gelişimi

Cumhuriyet dönemi itibariyle vergi sistemimize bakıldığında (1925-1950) zaman diliminde kayda değer en önemli olay olarak aşarın kaldırılması görülür. Aşar 1925'te tamamen ilga edildi. 1926 yılında ihdas edilen ve 1914 tarihli Temettü Vergisi'nin yerini alan Kazanç Vergisiyle Umumi İstihlak Vergisi'dir. Bu ikincisi Hususi İstihlak ve Eğlence Vergisiyle tamamlanmıştır. Lozan Antlaşması hükümlerine paralel olarak 1927'den itibaren hamî karakterde (koruyucu) bir gümrük tarifesi de kabul edilmiştir. Kendi içinde tutarlı ve modern bir vergi sisteminin kurulması yönündeki çabalar 1925-1950 döneminde başarıya ulaştırılmamıştır. Bu dönemde vergi sisteminin geliştirilmesi bir yana, bazı dış siyasi ve ekonomik olaylar tarafından engellenmesi söz konusu olmuştur. Bu olayların en önemlileri 1929 Dünya Ekonomik Buhranı ile İkinci Dünya Savaşıdır. 1929 krizinin ortaya çıkardığı güçlükleri gidermek için 1931'de yürürlüğe konan Buhran Vergisi, krizin 1933'te sona ermiş olmasına rağmen 1950 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.

1950 yılı Türk vergiciliğinde bir dönüm noktasıdır. Çünkü Yasama Organı'nda 1949 yılında kabul edilen Gelir Vergisi, Esnaf Vergisi, Kurumlar Vergisi ve Vergi Usul Kanunu'ndan oluşan mali reform kanunları manzumesi 1950 yılında yürürlüğe girmiştir. 1953 yılında Tahsili Emval Kanunu'nun yerini alan Amme Alacaklarının Tahsili Kanunu'nu da bu kategoride mütalaa etmek gerekir. 1950-1960 döneminin büyük reformları 1956 yılında kabul edilip, 1957 yılında uygulanmasına başlanılan Gider Vergileriyle tamamlanmıştır.

12 Eylül 1980 sonrasında getirilen bir diğer önemli yenilik "vergi alacağı" sisteminin getirilmiş olmasıdır. 1981-1982'de peşin vergi uygulamasına geçildi. 1983'te hayat standardı temeline dayalı asgari bir vergi ödeme zorunluluğu getirildi. Bu şekildeki ödeme 1986'ya kadar sürdü. 1986-1988 arası bir başka peşin vergi ödeme

sistemi olan “dahili tevkifat” sistemi uygulandı. 1989’dan sonra aynı vergi politikası “geçici vergi” adıyla devam ettirildi.1985 yılı başında yürürlüğe konulan Katma Değer Vergisi gerçek bir vergi reformu niteliğindedir. Aynı dönemde KDV toplayan ücretlilere vergi iadesi verilmeye başlandı. Bu arada yazar kasa uygulamasının başlatılması vergi toplanmasının tabana yayılmasına katkıda bulundu.

2. Vergi Kavramı ve Vergilendirmenin Amacı

Vergi kamu hizmetlerini karşılamak amacıyla kişilerden ve kuruluşlardan kanun yoluyla toplanan paralardır. Anayasamızda yer alan ve herkesin ödeme gücüne göre ödemekle yükümlü olduğu zorunlu ve çok önemli bir görevdir.

Henry LAUFENBURGER’e göre, “vergi toplumdaki kişilerin kamu harcamalarına mutlak ve zorunlu olarak katılmasıdır derken, Lucien MEHL ‘nin Science et Technique adlı eserinde “Vergi özel hukuk, kamu hukuku, tüzel kişileri ile özel kişilerden, devletin kamu yüklerini karşılamak için belli bir karşılığı olmaksızın, kesin olarak, otorite yolu ile mükellefin ödeme güçlerine göre alınması gerekli olan paradır” şeklinde bir tanım vermiştir. NEUMARK vergiyi, "Her vergi bir iktisadi kıymet transferini gerektirir" şeklinde çok özlü olarak tanımlamıştır (Verginin tanımı, Özgün Ekonomi ve Makale Arşivi , http://www.ekodialog.com/kamu_maliyesi/vergi_nedir.html sitesinden derlenmiştir).

Türkiye’ de vergi ile getirilmiş hükümlere “ Türk Vergi Mevzuatı “ denir. İhtiyaç ölçüsünde konulmuş her bir vergi için vergi kanunları ve bu kanunları açıklayan, örnekleyen ve yorumlayan bir dizi mevzuattan söz etmek mümkündür. Bütün bu mevzuatın temelini teşkil eden Anayasa ‘da vergi ile ilgili çerçeve hükümleri mevcuttur. Devletle beraber devredilmiş vergilendirme yetkisine sahip kamu kuruluşları yerel yönetimlerdir. Vergi süjesi olarak vergi alacaklısıdır. Kamu gelirleri içerisinde en önemli yeri vergiler almaktadır. Vergilerin kamu gelirleri içerisinde ki payı %90’dır.Bu nedenle kamu gelirleri genelde vergi gelirleri olarak anlaşılmaktadır. Vergilergelirüzerinden, servetüzerinden, üretimüzerinden, tüketim üzerinden yani mal ve hizmetler ile dış ticaretten alınmaktadır. Kanuni olmayan hiçbir vergi söz konusu olamaz.

Anayasamızda vergi ödevi 73. Maddeye göre “ Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi, resim, harçlar ve benzeri mali yükümler ancak kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı maliye politikasının sosyal amacıdır. ” Bu madde de toplanacak vergilerin mali güce göre adil olması, herkesin kanun önünde eşit vergi yükümlüsü olması gerektiğiyle ilgilidir.

Devletin en önemli gelirlerinden olan vergiler kamusal hizmetlere kaynak teşkil ederek, kamusal hizmetlerin en iyi şekilde yerine getirilmesine olanak sağlar.

Vergi toplama ülkelerin gelişmişliği ile paralel seyretmektedir. Gelişmiş ülkelerde başarılı vergi sistemleri ve politikaları sayesinde daha etkin toplanabilirken, gelişmekte olan ülkelerin vergi sistemlerindeki eksiklikler kayıt dışı ekonomi ve vergi bilincinin yerleşmemesi gibi sebeplerle daha az vergi toplanabilmektedir. Bu da halkın alacağı hizmeti sınırlandırmaktadır.

Bir vergi sisteminin gelişmişliği büyük ölçüde vergi kültürü ve vergi ahlakı açısından geçirdiği evrime bağlıdır. Schumpeter ' e göre vergi kültürü ve vergi ahlakı modernlik ve ilerencilik göstergesidir ve iyi bir vergi sisteminin temel taşlarını oluşturmaktadır. Örneğin, Japonya ' da vergi kültürü ve ahlakı o kadar gelişmiştir ki vergi denetimleri çok düşük seviyelerde olmasına rağmen vergiye uyum çok yüksektir. Öyle ki, dünya ülkeleri içinde en yüksek vergi ahlak skorları Japonya 'da elde edilmektedir (J.K.HYUN , “Tax Compliances in Korea and Japan: Why are they different ?”,Seminar Held by Policy Research Institute, Ministry of Finance, Japan, 2005,s.2).

Devleti temsil eden vergi idaresi vergi alacağını en kolay ve daha az masrafla toplayabilmek adına binlerce mükellef yerine onların ilişki içinde oldukları kişiler aracılığıyla verginin ödenmesini uygun bulmuş, bu gerekçeyle ortaya dar ve teknik anlamıyla vergi sorumluluğu kavramı ortaya çıkmıştır. Vergisorumlusu, kendisi gerçek mükellef olmamakla birlikte, gerçek mükelleflerle olan ilişkileri sonucunda, vergi kanunlarının gösterdiği hallerde verginin hesaplanarak kesilmesi ve vergi dairesine ödenmesi ve diğer bazı işlemleri (defter tutma, beyanname verme gibi) yapma mecburiyeti olan üçüncü kişilerdir. Bu bağlamda vergisorumlularına işverenler, saymanlar, tapumemurları, noterler, trafik polis ve memurları, şirketler ve yabancı ulaştırma kurumlarının Türkiye'de ki temsilcileri örnek olarak gösterilebilir. Bu kişi ve kuruluşlar alanlarına giren işleri gerçekleştirmekte, vergi kesilip kesilmediğini kontrol etmek, ödeme bakımından yasanın zorunlu kıldığı görevleri yerine getirmekle yükümlü kılınmışlardır.

3. Verginin Giresun'a Etkisi

Aynı ülkede yaşayan, devletin sunduğu hizmetlerden yararlanan bütün vatandaşların devlete vergi ödemesi gerekmektedir. Devlet vatandaşlarının çok daha rahat yaşayabilmesi için vatandaşlarından aldığı vergiler ile halkına çeşitli olanaklar yaratır. Bu olanakları eğitim alınan okulu yaptırmak, kullanılan suyu, harcanılan elektriği evine getirmek gibi sıralanabilir. Vergi ödemek bir ülkede yaşayan her vatandaşın en kutsal görevlerinden biridir. Devletinde bu vergilerden topladıklarıyla en iyi şekilde hizmet sunması vatandaşlarına karşı yerine getirmesi gereken en önemli görevlerden biridir.

Tüm kamu hizmetlerinin hızlı, etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli olan finansman kaynağının sağlanmasında vergi gelirleri büyük önem taşımaktadır. Vergiyalnızca kamu giderlerini finanse eden bir kaynak değil, aynı zamanda ekonomik büyümeyi teşvik eden, istihdamı, sanayileşmeyiözendiren, haksız rekabeti önleyen, sosyal adaleti düzenleyen, tasarrufları ve sermaye birikimini sağlayan en önemli araçlardan biridir. Vergi gelirin artırılması yanında, kamuda yapılan harcamaların etkinlik ve verimlilik çerçevesindeyerli yerinde yapılması, israf ve savurganlığın önlenmesi, kaynakların en rasyonel biçimde ve en geniş ölçüde toplumsal ihtiyaçları karşılayacak biçimde kullanılması son derece önemlidir.

Köklü bir vergi bilincinin ve vergiye gönüllü uyumun oluşturulamadığı bir toplumda yeterli düzeyde vergi toplanamayacağı açıktır. Verginin meyvesi hizmettir dolayısıyla kamusal hizmetlerin nitelik ve kalitesinin artması da vergiye karşı direnci azaltacak en önemli unsurlardan bir tanesidir. Vergi bilinci yüksek olan toplumların ekonomik ve kültürel gelişimleri de yüksektir. Devletlerin ulaşmak istedikleri temel

ekonomik ve sosyal hedefler vardır. Bu hedefler ekonomik kalkınma, adaletli gelir dağılımı ve istikrar hedefidir. Bu ekonomik ve sosyal hedefler ekonominin genel dengelerini oluşturur. Devletlerde ekonominin genel dengeye ulaşması için kamu harcama ve gelirleri ile çaba gösterirler. Ekonomik dengenin bozulmasının en önemli sebeplerinden biri kamu finansman açıklarıdır. Kamusal harcamaları karşılamanın en sağlıklı ve tek yolu vergiler olup 2016 yılı bütçesi ve uygulanmakta olan programlar açısından vergi gelirlerinin taşıdığı önem aşikardır. Buna göre bütçenin gelir kaleminin yaklaşık % 85 'ini vergi gelirleri oluşturmaktadır.

Giresun Vergi Dairesi Defterdarı Musa KOÇULU yaptığı bir konuşmada “ Kazancın adil vergilendirilmesi, toplanan her verginin doğru kullanılması toplumun geleceğine yapılan en büyük yatırımdır. Bizde belediye olarak vergi topluyoruz ve vergi bu ülkede yaşayan her bireyin ortak hakkıdır. Atatürk ‘ün bir sözünü hatırlatarak “ Atatürk, devlet kurumlarının ancak güçlü bir maliye ile kalkınabileceğini söylemiştir. Bunun için güçlü bir maliye, güçlü bir ülke demektir şeklinde konuşmuştur.

Giresun Vergi Dairesi eski Defterdarı Sedat AYYILDIZ 2007 de yaptığı bir konuşmada “Kamu harcamalarının, kalkınmanın, büyümenin ve önemli finansman kaynağı olan vergi verildikçe ülkenin gelişmekte olduğunu, Giresun ‘ da 2007 yılında vergi tahakkuku 215 milyon iken 2014 yılında % 55 ‘lik artışla 550 milyon TL ‘ ye ulaşmıştır. Dolayısıyla vergi arttıkça yapılan hizmetlerde artmaktadır “ demiştir.

Son 13 yılda Giresun da yapılan kamu kurum ve desteklerinin dağılımı şu şekildedir:

Ulaştırma ve Haberleşme alanında 2,8 milyar TL, Eğitim alanında 259 milyon TL, Sağlık alanında 267 milyon TL, Adalet alanında 7,2 milyon TL, Orman ve Su İşleri alanında 486 milyon TL, Enerji ve Tabii Kaynaklar alanında 130 milyon TL, Çevre ve Şehircilik alanında 267 milyon TL, TOKİ alanında 258 milyon TL, Gıda Tarım ve Hayvancılık alanında 1 milyar TL, Aile ve Sosyal Politikalar alanında 533,1 milyon TL, Gençlik ve Spor alanında 280 milyon TL, Kültür ve Turizm alanında 25,7 milyon TL, Sanayi ve Teknoloji alanında 63,3 milyon TL, KOSGEB alanında 17,8 milyon TL, KÖYDES alanında 227 milyon TL, Kalkınma Ajansı alanında 10,3 milyon TL, TÜBİTAK 1,3 milyon TL harcanmıştır.

Giresun Belediyesi ‘nin 2017 yılında yatırımları arasında olan “ Sokak başı Kültür Merkezi “ projesinin sondaj ve zemin etüt çalışmalarına başlanılıp, proje sorumluları gerekli çalışmaları yapmaktadır. 30 milyon TL ‘ lik bir yatırım olduğu belirtilmektedir.

“ Genç Çiftçi Projesi ‘nde “ projeden yararlanan genç çiftçiler köylerinde yaşamaya devam ederek tarımsal üretime ve ülke ekonomisine katkıda bulunulmaya amaçlanmıştır. Proje kapsamında hayvansal ve bitkisel üretim ile yöresel tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması, paketlenmesine yönelik projeler Bakanlıkça desteklenmekte olup, 18-40 yaş arasında ki genç çiftçilerin projelerine 30 bin lira hibe verilmektedir.

Türkiye ‘ nin 2015 Aralık ayında mükellef sayısı 9 milyon 930 bin 588 olmuştur. 2016 yılı ise % 2,5 artışla 10,2 milyon olmuştur. 2016 gelir vergisi, kurumlar vergisi ve katma değer vergisinin genel bütçe vergi gelirleri içindeki payı vergi gelirleri tahsilatı

529.263.765, gelir vergisi tahsilatı 123.683.017, kurumlar vergisi tahsilatı 46.898.207, toplam KDV tahsilatı 168.548.403 bin TL ' dir. 2015 yılı Giresun ' un yıllık gelir vergisi mükellef sayısı ise 11.767, matrahı 133.184.675,78 ve tahakkuk eden toplamı 28.924.066,77 ' dir. Buna karşılık 2017 Ocak ayı itibariyle faal mükellef sayısı merkeze yönelik 8889 olmuştur. Bunların 2809'unu gelir vergisi, kurumlar vergisinin faal 872, katma değer vergisinin faal 3556, gelir stopajı 3857, gelir vergisi (GMSİ) 2560, basit usul mükellefleri 2051, diğer vergiler 230 ve bir kişinin birkaç vergi mükellefiyeti olabiliyor. Örneğin; Gelir vergisi ödeyen KDV, stopaj da ödeyebiliyor veya kurumlar vergisi ödeyen KDV, stopaj, kurum geçici vergileri gibi. Yalnızca stopaj ve basit usulde mükellefler tek vergi ödüyorlar. Tüm ilçeleri göz önüne alacak olursak 1. Sınıf 1013, 2.sınıf 1611, GMSİ2579, SMK180, basit usul 2070, diğer ücretli 230, KDV3549, motorlu taşıtlar vergisi 35921, KV 871 olmak üzere toplam 48024 mükellef vardır. 31.12.2016 tarihi itibariyle bütçe giderleri harcama toplamı 1.337.807.775,31 olmuştur.

Herkes vergi mükellefi olabilir. Mükellef beyannameye yansımaya gereken her türlü bilgiyi meslek mensubuna tam ve doğru olarak sunmakla yükümlüdür. Meslek mensubu kendisine iletilmeyen, eksik iletilen veya yanlış iletilen her türlü bilginin beyannameye yansımından dolayı sorumlu tutulamaz. Meslek mensubunu sorumluluğu kendisine sunulan bilgilerle sınırlı olup, bu bilgilerin beyannameye doğru yansıtılmaması halinde ortaya çıkan vergi zıyayına bağlı olarak salınacak vergi, kesilecek ceza ve hesaplanacak faizlerin ödenmesinden mükelleflerle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur. Örneğin Giresun Vergi Dairesi Müdürlüğü' nde görevli Gelir Uzmanı Bilgen AKTAŞ mükellefler ile ilgili; zamanında beyanname vermediklerini, fiş, fatura alma verme alışkanlıklarının olmadığını 10 kişiden 9 'unun argolu bir konuşma tarzına sahip olduğunu, istediğim zaman gelirim düşüncesinde olduklarını, kendilerine karşı hep bir özel alaka beklediklerini, sürekli mükelleflerin yönlendirme gereğinde duymaları veya bizi aramadınız, haber vermediniz gibi konuşmalara maruz kaldıklarını belirtiyor. Buna örnek olarak da nasıl ki trafik kurallarını ehliyet almadan önce öğreniyorsak, kırmızı, yeşil ışığın ne anlama geldiklerini en başta trafiğe çıkmadan öğreniyorsak mükelleflerde mükellefiyeti altına girdiği işi öyle araştırıp öğrenmelidir diyerek açıklamaktadır.

Günümüz toplumlarında devletin sunması gereken kamu hizmetlerinin türü ve sayısına bağlı olarak kamu giderleri de artmaktadır. Kamu giderlerini karşılayacak parasal kaynak sınırlıdır. Vergi, devlet tarafından vatandaşlardan zorla alınan para olarak algılanmamalı, kişi ve toplum olarak yararlanan sağlık, eğitim, güvenlik, adalet, ulaşım gibi kamu hizmetlerinin bedeli olarak değerlendirilmelidir. Vergiyi yararlanan kamu hizmetlerinin bedeli olarak yorumlamak, verginin mantığını kavrayabilmek ve vergiyi doğru algılamak bakımından önemlidir.

4. Bilinçli Çoğunluk Olmada Verginin Rolü

Vergi bilinci; kamu hizmetlerini sunabilme açısından vergi gelirlerinin kamu açısından önemini kavramış bireylerin, vergi ile ilgili ödevlerini yerine getirmede ortaya çıkan isteklilik düzeyidir. Bireylerin vergi ile ilgili ödevlerini yerine getirmede oluşan arzunun paralelinde vergilerin kendilerine ne şekilde döneceği de belirlemektedir. Vergiye karşı içsel bir motivasyon şeklinde tanımlanan vergi ahlakı vergiye ilişkin görev ve sorumlulukların vaktinde ve tam olarak yerine getirilmesi aynı zamanda verginin gönüllü olarak ödenmesi olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin vergi ahlakına

sahip olmalarına neden olan dini inanış faktörünün yanı sıra birçok faktör vardır. Bufaktörler; mükellefin eğitim düzeyi, yaşı, cinsiyeti şeklinde sıralanabilir. Devletler vergileri efektif olarak toplamayı istiyorsa bu faktörleri doğru analiz etmeli ve faktörlerin olumsuz etkilerini giderme yolunda çalışmalıdır.

Bir toplumda vergi bilincinin oluşmaması toplumda ki insanların gelirlerinin önemli bir kısmını vergi olarak vermek istememeleri ile sonuçlanabilir. Ülkede vergi sistemindenşikayetçi olan mükellefler vergiden kaçınmak isteyecek dolayısıyla çalışmalarını kayıt dışına çıkararak vergi vermeyecektir. Vergi bilinci ve vergi ahlakı yerleşmiş olan ülkelerde yükümlüler vergi görevlerini titizlikle yerine getirmektedirler. Örneğin ABD ‘ de tahsilat açısından ulusal düzeyde % 85 oranında gönüllü uyumun olması gelişmiş ülkelerde ki vergi bilincinin ve vergi ahlakının daha yüksek olduğunun en iyi göstergesidir. Genel vergi bilincinin düşük olduğu ülkelerde birçok ekonomik ve sosyal sorun ile karşılaşmaktadır. Bir ülkede genel vergi bilincinin düşük olması toplam vergi gelirlerinin düşük olmasına neden olmaktadır. Bu durumda ilk olarak o ülkede vergi oranları arttırılarak toplam vergi gelirleri arttırılmaya çalışılır. İkinci olarak ise vergi oranlarını arttırmak yerine borçlanma yoluna başvurulur. Her iki çözüm önerisi de ülke ekonomisine kısa ve uzun vadede zarar vermektedir. Ayrıca bu durumda vergisini ödeyenler için haksız rekabetin olduğu bir düzen ortaya çıkmaktadır. Bedavacılığın yaygın olarak görüldüğü ülkelerde diğer mükelleflerin vergi ödeme isteği düşmektedir. Bunun yanında devletin yeterli derecede vergi toplamak için kullandığı dolaylı vergiler (KDV, ÖTV ve diğer harcama vergileri) ise dar gelirlili vatandaşların alım gücünü kısırak mağdur olmalarına neden olmakta ve böylece vergi adaleti zedelenmiş olmaktadır. Bunların yanında genel vergi bilincinin düşük olması halinde bir ülkede; genel ekonomik dengelerin bozulması, bazı bölgelerde vatandaşların kamusal mal ve hizmetlerden yeterince yararlanamaması ve mali sömürüye uğraması gibi birçok sorun ortaya çıkmaktadır.

Vergi bilincinin vergi ahlakı üzerinde ki etkileri araştırılırken, vergi bilincinin oluşmasını etkileyen ve bunun gelişmesini sağlayan faktörlerin ortaya konulması gerekmektedir. Toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi, daha şeffaf ve hesap verilebilir devlet yönetimi toplumun gelir seviyesinin artması, ödenilen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi, aile içi eğitim, okul eğitimi, ekonomik ve mali sonuçların vatandaşlara yansması, cezai yaptırımlar, vergiye yönelik reklam kampanyaları, vergi bilincine yönelik yarışmaların düzenlenmesi, medyada bilgi şöleni ve kongrelerde verginin bir vatandaşlık görevi olduğunun vurgulanması, vergi bilincini etkileyen ve gelişmesine, artırılmasına olanak tanıyan faktörlerdir.

Mehmet Emin NARTA‘ya göre vergi bilinci ; “ devletin yerine getirmekle yükümlü olduğu kamu giderlerinin karşılanması için, vatandaşların elde ettiği gelirlerden veya servetlerinden yasalarda belirtilen usul, esas ve oranlara uygun olarak katkıda bulunmaları gerektiğini, fark etme, bilme, hatırlama yeteneğine sahip olmalarıdır” .

Miriam DORNSTEIN, vergi bilincini , “ bir verginin farkında olmak “ şeklinde tanımlamıştır.

Abdurrahman AKDOĞAN ‘ a ise , “ kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesi bakımından verginin önemini bilen toplum bireylerinin, vergi ile ilgili ödevlerini yerine getirmede ki isteklerinin düzeyine vergi bilinci denilmektedir “. “ Mükelleflerin vergi yasalarından doğan yükümlülüklerini gerçeğe uygun bir şekilde yerine getirme

konusunda ki davranışlarının düzeyine vergi ahlakı denilmektedir ve vergi bilinci ile iç içe bir kavram olan vergi ahlakı vergilendirme ile ilgili yükümlülüklerin olması gerekene uygun bir şekilde yerine getirilmesi ile anlam kazanır “.

Ülkemizde vergi gelirlerinin istenilen düzeye ulaştırılamaması ve vergi potansiyelinden yeterince yararlanılamamasının en önemli sebebi vergi kayıp ve kaçaklarıdır. Vergi kaçağı kasıtlı vergi uyumsuzluğunun, vergi mükelleflerinin vergi ile ilgili ödevlerini, vergi ödememek veya daha az ödemek amacıyla bilerek yada istemeyerek yerine getirmemelerinin veya eksik yerine getirmelerinin sonucudur. Vergi kaybı VUK ‘un 341. Vergi başlıklı ilk fıkrasında “ mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesi veya eksik ettirilmesi olarak tanımlanmıştır. Vergi kayıp ve kaçaklarının büyük boyutlara ulaşması sadece ülkelerin ekonomisinde değil, ülkelerin sosyal, psikolojik, siyasi yapılarında da sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Devletin egemenlik yetkisini kullanarak vergi koyması ve vergi alması geniş anlamda toplumda vergi düzeni kurması ve uygulaması ile vergi kaçaklarının önlenmesi bakımından bazı düzenlemelere gidilmesini gerektirmektedir. Türk Vergi Sisteminde vergi kaçakçılığını önleyerek vergi gelirlerini artırmak için ekonomik büyümeyi destekleyecek, vergi adaletini sağlayacak, vergi tabanını genişletecek, kayıt dışı ekonomiyi önleyecek, vergi mevzuatını basit, anlaşılması ve uygulanması kolay hale getirecek, Türkiye ‘yi uluslararası vergi rekabetinde üstün bir konuma getirecek yöntemlerden biri de vergi denetimidir. Vergidenetimi, vergi kaybını ve vergi kaçağını önlemesi caydırıcı olması yönüyle önemli bir unsurdur.

Vergi kayıp ve kaçaklarına neden olan unsurları aşağıda ki gibi sıralamak mümkündür:

- 1) Hukuki düzenlemelerden kaynaklanan etkiler (karmaşıklık, sayıca çokluk, istisna ve muafiyetlerde oluşan kanuni boşluklar, vergi oranlarının yüksekliği, vergi cezalarının rasyonel olmaması ve etkin biçimde uygulanmaması, idarenin denetleme zihniyeti vb.)
- 2) Sosyal ve idari nedenler (vergi idaresi ve yargısının etkinliği, kayıt dışılık, toplumsal yapı vb.)
- 3) Psikolojik nedenler (genel ahlak ve eğitim düzeyi, mali konularla ilgili eğitim düzeyi, vergi bilinci, diğer bireylerin davranış biçimi varsayımı vb.)
- 4) Ekonomik nedenler (vergi karşılıksız ödeme olduğu için bireysel çapta karşılığını somut görme isteği, gelir düşüklüğü, şirketleşmeme, kurumsallaşamama vb.)

Vergi kayıp ve kaçaklarının ekonomik büyüme üzerinde ki olumsuz etkisi göz önüne alındığında, vergi yükünün azaltılması zorunluluğu ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda yapılacak olan vergi indirimleri vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesi yoluyla milli gelir artışına yol açacaktır. Uzun dönemde vergi indirimleri ekonomide canlılık yaratmak suretiyle potansiyel vergi alanları meydana getirmekte ve vergi gelirlerinin artışına neden olmaktadır. Vergi kayıp ve kaçığının en önemli nedeninin vergi oranlarının yüksek olması ve yüksek vergi oranlarının vergi kaçırma teşvik etmesi mükelleflerin vergiye karşı gösterdiği bir tepki olmaktadır. Bu durum vergi matrahını erozyona uğratmakta ve gelir kaybına neden olmaktadır.

İbni HALDUN, 1371 “ Mukaddime “ adlı eserinde : ‘ ‘ Toplumun (hanedanın) , oluşumunun başlangıcında vergiler, küçük matrahlar karşılığında yüksek vergi hasılatı sağlar. Toplumun (hanedanın) gelişmesi ile birlikte vergiler, büyük matrahlara karşılık düşük vergi hasılatı sağlar “ .” Vergi konuları üzerine düşük vergiler yüklendiğinde bu yükümlülerin çalışma ve bir şeyler yapma arzularını geliştirir. Düşük vergiler vergi yükümlülerini tatmin edeceği için kültürel teşebbüs büyür ve artar. Öte yandan kültürel teşebbüsün büyümesi ile birlikte yükümlülere tarh edilen vergi matrahı genişler. Netice olarak kişisel matrahların toplamı ile vergi geliri artmış olur “ yer almaktadır.

18.yy Filozof David HUME : “ Ağır vergiler endüstriyi tahrip eder. Ağır vergiler, işçilerin ücret artışı talep etmelerine neden olarak bütün malların fiyatlarını artırır “ demiştir.

18. yy Adam SMİTH “ Milletlerin Zenginliği “ adlı eserinde : “ Yüksek vergiler, bazen vergide tabi malların tüketimini azaltmak ve bazen vergi kaçakçılığını teşvik etmek suretiyle, düşük vergilerden sağlanacak hasılattan daha düşük bir hasılat sağlar. Gelirin azalması, tüketimin azalmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmışsa çözüm yollarından birisi vergi oranlarını indirmektedir “ şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Devlet bütçemizin son yıllarda açık vermeye başlaması ile birlikte dolaylı toplanan vergilerin direkt olarak alınan vergilerden daha fazla olmaya başlaması, verginin toplanamaz hale geldiğini ve vatandaşta vergiye karşı bir direncin olduğunu göstermektedir. Özellikle son zamanlarda kayıt dışı ekonomi adı verilen kara paranın alabildiğine yaygınlaşması ve büyümesi, ülkemizin en ciddi vergi problemi olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Resmi kayıtlarda veya milli gelir hesaplarında yer almayan yasal ya da yasa dışı olarak elde edilip kamu kurumlarının kısmen yada tamamen bilgisi dışında bırakılan ekonomik faaliyetler olarak adlandırılan kayıt dışı ekonomi, Türkiye ‘ de vergi kayıp ve kaçaklarına neden olan bir unsurdur.

Günümüz vergi sistemleri büyük ölçüde beyan esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede verginin beyanı ve tarhı mükelleflerce idareye verilen beyanname aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu bağlamda beyannameye dayalı bildirim gerçeği yansıtmaması, büyük önem taşımakta ve bu durum etkin bir vergi denetimi gerektirmektedir. Ancak mükelleflerin geçmiş dönemlerine yönelik işlemlerinin incelenmesi vergi kaybına yol açan işlemlerin anında tespit edilememesi sonucunu doğurmakta bu da etkin ve yeterli olmayan bir vergi denetim yapısını ortaya çıkarmaktadır. Çünkü sonradan defterler ve belgeler üzerinde yapılan denetimlerde geçmişe yönelik aksaklıklar ve eksiklerin saptanması oldukça güçleşmektedir.

Vergi bilincinin toplumda yerleşmesinin bireylere olan faydasından söz edilebilir. Toplum tarafından benimsenmeyen ve sahiplenmeyen hiçbir şey kalıcı olmayacağına göre, öncelikle mükellefiyet ile vatandaşlık arasında bir bağın kurulması, bu aşamada da verginin en temel vatandaşlık ödevlerinden biri olduğuna yönelik bir eğitim anlayışının benimsenmesi gerekmektedir. Yaşanan her günün, bir önceki günden daha iyi olabilmesinin anahtarı olacak nesillerin eğitimi ve bu eğitimde verilecek vergi bilincinin önemi kavranmadığı sürece vergiden kaçınmaların ve vergi kaçakçılığının önüne geçilemeyeceği gibi kayıt dışı ekonominin de kayda alınması ve kayıt altında kalabilmesi mümkün değildir.

5.ARAŞTIRMA

Giresun ‘da Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme -

Giresun Üniversitesi İ.İ.B.F Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları

5.1 Araştırmanın Amacı

Vergi bilinci, vatandaşların vergi konusunda ki farkındalık düzeyi olarak tanımlanabilir. Bu farkındalık düzeyi vergisel sorumlulukların eksiksiz olarak yerine getirilmesi, şeklinde pozitif olabileceği gibi, vergi karşısında negatif yönde de olabilir. Vergi bilincinin oluşumunda eğitimin rolünü tespit etmek amacıyla Giresun Üniversitesi İ.İ.B.F öğrencileri üzerinde yapılan ampirik bir çalışma yapılmıştır. Bu amaçla öncelikle hedef öğrencilerin vergi bilinç düzeylerinin tespiti amacıyla 151 adet tesadüfi örnekleme metodu ile Giresun Üniversitesi öğrencileri üzerinde uygulanan anket çalışmasından edinilen veriler SPSS v. 17,0 istatistik paket programları ile Frekans Analizi, Korelasyon, Regresyon, Mann –Whitney Test analiz testlerine tabi tutulmuş ve elde edilen sonuçlar teorik bilgilerle ele alınıp değerlendirilmiştir. Anketteki 22 sorudan 5 ‘i ölçek dışı sorular olup bu sorular için frekans analizi yapılmıştır. Diğer 17 soru ise 2’li likert tipi sorulardan oluşmaktadır.

5.2 Demografik Bilgiler

Bireylerin yaş, cinsiyet, babalarının eğitim düzeyi, lisede hangi okulda okudukları ve aile gelirleri vergiye yönelik algı, tutum ve davranışların belirlenmesinde etkili olan demografik faktörlerdir.

Tablo 2: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	83	55.0	55.0	55.0
Erkek	68	45.0	45.0	100.0
Toplam	151	100.0	100.0	

Ankete katılan öğrencilerin % 55,0 ‘i kız öğrenci iken % 45,0 ‘ı erkek öğrencidir.

Tablo 3: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
1000-1500TL	72	47.7	47.7	47.7
1500-2000TL	49	32.5	32.5	80.1
2000-2500TL	12	7.9	7.9	88.1
2500-3000TL	15	9.9	9.9	98.0
3000 ve üstü TL	3	2.0	2.0	100.0
Toplam	151	100.0	100.0	

Öğrenci ailelerinin aylık geliri sırasıyla 1000-1500 TL arasında olan öğrencilerin oranı % 47,7, aylık geliri 1500-2000 TL arasında olanların oranı % 32,5, aylık geliri 2000-2500 TL arasında olanların oranı % 7,9, aylık geliri 2500-3000 olanların oranı % 9,9, aylık geliri 3000 TL ve üstü olanların oranı ise % 2,0 ‘dir.

Tablo 4: Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
İlkokul	64	42,4	42,4	42,4
Ortaokul	36	23,8	23,8	66,2
Lise	38	25,2	25,2	91,4
Üniversite	13	8,6	8,6	100,0
Hiçbiri	151	100,0	100,0	

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi % 42,4 ile ilkokul , % 23,8 ile ortaokul , % 25,2 ile lise , % 8,6 ile üniversite eğitimleri görmüşlerdir.

Tablo 5: Öğrencilerin Yaş Faktörüne Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
15-18	2	1,3	1,3	1,3
18-21	71	47,0	47,0	48,3
21-24	67	44,4	44,4	92,7
24-27	5	3,3	3,3	96,0
27 ve üstü	6	4,0	4,0	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

Katılan öğrencilerin % 1,3 ‘ü 15-18 arası yaş grubunu , % 47,0 ‘ı 18-21 arası yaş grubunu , % 44,4 ‘ü 21-24 arası yaş grubunu , % 3,3 ‘ü 24-27 arası yaş grubunu , % 4,0 ‘ı 27 ve üstü yaş grubunu oluşturmaktadır.

Tablo 6: Öğrencilerin Lisede Hangi Okulda Okuduklarına Yönelik Dağılım Tablosu

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Fen lisesi	3	2,0	2,0	2,0
Anadolu Lisesi	58	38,4	38,4	40,4
Düz lise	49	32,5	32,5	72,8
Endüstri Meslek Lisesi	19	12,6	12,6	85,4
Diğer liseler	22	14,6	14,6	100,0
Toplam	151	151	151	

Katılan öğrencilerin % 2,0 ‘ı fen lisesine , % 38,4 ‘ü Anadolu lisesine , %32,5’i düz liseye , %12,6 ‘sı endüstri meslek lisesine , % 14,6 ‘sı diğer liselere gitmişlerdir.

5.3 Vergi Bilinciyle İlgili Bulgular

Araştırmada öğrencilere genelde açık uçlu anket soruları yöneltilmiş olup, elde edilen veriler tarafınca gruplandırılarak raporlanmış ve yorumlanmıştır.

İkili ilişki tabloları üzerinde yanıtlar değerlendirilmeden önce diğer sorulara verilen yanıtlar da aşağıda kısaca gösterilmiştir.

1) Ülkemizde vergi yükü yüksektir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	136	90,1	90,1	90,1
Hayır	15	9,9	9,9	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

2) Vergi gelirleri gerektiği gibi harcanıyor.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	38	25,2	25,2	25,2
Hayır	113	74,8	74,8	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

3) Ülkemizde herkes vergisini tam olarak ödemektedir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	12	7,9	7,9	7,9
Hayır	139	92,1	92,1	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

4) Ülkemizde vergi kayıp ve kaçakları yaygındır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	131	86,8	86,8	86,8
Hayır	20	13,2	13,2	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

5) Ülkemizde vergi denetimleri ve cezaları vergi ödemesini kolaylaştırır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	123	81,5	81,5	81,5
Hayır	28	18,5	18,5	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

6) Ülkemizde vergi sistemi adaletsizdir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	114	75,5	75,5	75,5
Hayır	37	24,5	24,5	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

7) Ülkemizde vergi kaçakçılığını önlemek için yeteri kadar vergi denetimi yapılıyor.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	21	13,9	13,9	13,9
Hayır	130	86,1	86,1	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

8) Bireylerin gelir seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	76	50,3	50,3	50,3
Hayır	75	49,7	49,7	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

9) Vergi kaçırmanın ahlaki açıdan yanlış olduğunu düşünüyorum.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	148	98,0	98,0	98,0
Hayır	3	2,0	2,0	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

10) Bir tanıdığım vergi kaçırırsa onu gerekli yerlere şikayet edebilirim.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	125	82,8	82,8	82,8
Hayır	26	17,2	17,2	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

11) Diniinancıma göre vergi kaçırmak günahdır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	149	98,7	98,7	98,7
Hayır	2	1,3	1,3	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

12) Topluma karşı sorumluluğu olan biri vergisini tam olarak ödemelidir.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	151	100,0	100,0	100,0
Hayır	0			
Toplam	151	100,0	100,0	

13) Ülkemizde vergi bilinci konusunda yeterince çalışmalar yapılıyor.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	23	15,2	15,2	15,2
Hayır	128	84,8	84,8	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

14) Ülkemizde gereğinden fazla vergi türü olduğunu düşünüyorum.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	118	78,1	78,1	78,1
Hayır	33	21,9	21,9	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

15) Aylık geliriniz 2000 TL olsa ve 500 TL vergi vermek zorunda kalsaydınız verginizi verir miydiniz?

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	74	49,0	49,0	49,0
Hayır	77	51,0	51,0	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

16) Aylık geliriniz 10000 TL olsa ve 1500 TL vergi vermek zorunda kalsaydınız verginizi verir miydiniz?

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	126	83,4	83,4	83,4
Hayır	25	16,6	16,6	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

17) Aylık geliriniz 20000 TL olsa ve 5000 TL vergi vermek zorunda kalsaydınız verginizi verir miydiniz?

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	117	77,5	77,5	77,5
Hayır	34	22,5	22,5	100,0
Toplam	151	100,0	100,0	

Tablo: 6

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7
Ki –kare testi	96,960 ^a	37,252 ^a	106,815 ^a	81,596 ^a	59,768 ^a	39,265 ^a	78,682 ^a
Dp.	1	1	1	1	1	1	1
Asymp. Sig.	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

a.0 hücre (,% 0) beklenen frekanslar 5 'in altındadır. Minimum beklenen hücre frekansı 75,5'tir.

	S8	S9	S10	S11	S13	S14	S15	S16
Ki-kare testi	,007 ^a	139,238 ^a	64,907 ^a	143,106 ^a	73,013 ^a	47,848 ^a	,060 ^a	67,556 ^a
Dp.	1	1	1	1	1	1	1	1
Asymp. Sig.	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

	S17
Ki –kare testi	45,623 ^a
Dp.	1
Asymp. Sig.	,000

a.0 hücre (,% 0) beklenen frekanslar 5 'in altındadır. Minimum beklenen hücre frekansı 75,5'tir.

İkili İlişki Tablo Değerlendirmesi

1. Ankete katılan kadınların % 73,5 'i, erkeklerin % 91,2 'si ülkemizde vergi denetim ve cezalarının vergi ödemesini kolaylaştıracak yönde olduklarını düşünmektedir.
2. Ankete katılan kadınların % 77,1 'i, erkeklerin % 89,7 'si bir tanıdığı vergi kaçırdığı takdirde ilgili yerlere şikayet edeceği görüşündedir.
3. Ankete katılan kadınların % 43,4 'ü, erkeklerin % 58,8 'i bireylerin gelir seviyesinin artışına bağlı olarak vergi bilinci de artacağı görüşündedir.
4. Ankete katılan kadınların % 85,5 'i, erkeklerin %86,8 'i ülkemizde vergi kaçakçılığını önlemek için yeteri kadar vergi denetimi yapılmadığı görüşündedir.

5. Ankete katılan kadın ve erkeklerin yüksek bir bölümü ülkemizde vergi kayıp ve kaçaklarının yaygın olduğu görüşündedir(kadınlarda % 84,3, erkeklerde % 89,7).
6. Ankete katılan kadınların % 97,6 'sı, erkeklerin % 98,5 'i vergi kaçırmanın ahlaki açıdan yanlış olduğunu düşünmektedir.
7. Ankete katılan kadınlar ve erkekler vergi gelirlerinin gerektiği gibi harcanmadığı düşüncesine sahiptirler (kadınlarda % 77,1, erkeklerde % 72,1).
8. Ankete katılan kadınların % 75,9 'u, erkeklerin % 75,0 'ı vergi sisteminin adaletsiz olduğu görüşündedir.
9. Ankete katılan kadınların % 79,5 'i, erkeklerin % 76,5 'i gereğinden fazla vergi türü olduğunu düşünmektedir.
10. Ankete katılan kadınların % 83 'ü, erkeklerin % 68 'i topluma karşı sorumluluğu olan birinin vergisini tam olarak ödemeli görüşündedirler.
11. Ankete katılan kadınların % 94,0 'ı, erkeklerin % 73,5 'i ülkemizde vergi bilinci konusunda yeterince çalışma yapılmadığı kanısındadırlar.
12. Ankete katılan kadınlar ve erkeklerin büyük bir yüzdesi herkesin vergisini tam olarak ödemediğini düşünmektedir (kadınlarda % 94,0, erkeklerde bu oran %89,7).
13. Ankete katılan kadınlarda vergi yükü çok yüksek olduğu düşüncesi var iken (kadınlarda % 97,6), erkeklerde bu oran biraz daha düşmektedir (% 90, 1).
14. Ankete katılan kadınların % 98,8 'i, erkeklerin % 98,5 'i vergi kaçırmanın günah olduğu düşüncesindedir.
15. Aylık geliri 2000 TL olan birinin 500 TL vergi verme konusunda ki görüşleri kadınlarda % 54,2, erkeklerde % 47,1 'i vergilerini vermeyeceği düşüncesindedir.
16. Aylık geliri 10000TL olan birinin 1500 TL vergi verme konusunda ki görüşleri kadınlarda % 86,7 'si, erkeklerde % 79,4 'ü vergisini vereceği kanısındadır.
17. Aylık geliri 20000 TL olan birinin 5000 TL vergi verme konusunda ki görüşleri ise kadınlarda % 69,9, erkeklerde % 86,8 olarak vergisini vereceği görüşündedirler.
18. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 93,1 'i, 1500-2000 olan kişilerin % 81,6 'sı, 2000-2500 TL olan kişilerin % 91,7 'si, 2500-3000 olan kişilerin % 100'ü, 3000 ve üstü olan kişilerin % 100 'ü vergi yükünü yüksek bulmaktadır.
19. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin %76,4'ü, 1500-2000 olan kişilerin % 73,5'i, 2000-2500 TL olan kişilerin % 66,7 'si, 2500-3000 olan kişilerin % 73,3'ü, 3000 ve üstü olan kişilerin % 100'ü vergi gelirlerinin gerektiği gibi harcanmadığı görüşündedir.
20. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 90,3 'ü, 1500-2000 olan kişilerin % 95,9 'u, 2000-2500 TL olan kişilerin %91,7 'si, 2500-3000 olan kişilerin % 86,7'si, 3000 ve üstü olan kişilerin %100'ü kimsenin vergisini tam olarak ödemediği görüşündedir.
21. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 91,7 'si, 1500-2000 olan kişilerin % 85,7 'si, 2000-2500 TL olan kişilerin % 91,7 'si, 2500-3000 olan kişilerin % 66,7'si, 3000 ve üstü olan kişilerin %66,7 si vergi kayıp ve kaçaklarının yaygın olduğu görüşündedir.
22. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 80,6 'sı, 1500-2000 olan kişilerin % 81,6 'sı, 2000-2500 TL olan kişilerin % 100 'ü, 2500-3000 olan kişilerin %

- 73,3'ü, 3000 ve üstü olan kişilerin %66,7'si vergi denetimleri ve cezalarının vergi ödemesini kolaylaştıracağını düşünmektedir.
23. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 77,8 'i, 1500-2000 olan kişilerin % 73,5 'i, 2000-2500 TL olan kişilerin % 58,3 'ü, 2500-3000 olan kişilerin % 80,0'ı, 3000 ve üstü olan kişilerin %100'ü ülkemizde vergi sisteminin adaletsiz olduğu kanısındadırlar.
24. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 88,9 'u, 1500-2000 olan kişilerin % 93,9 'u, 2000-2500 TL olan kişilerin % 66,7 'si, 2500-3000 olan kişilerin % 66,7'si, 3000 ve üstü olan kişilerin %66,7 'si vergi kaçakçılığını önlemek için yeteri kadar vergi denetimi yapılamadığı görüşündedir.
25. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 41,7 'si, 1500-2000 olan kişilerin % 61,2 'si, 2000-2500 TL olan kişilerin % 58,3 'ü, 2500-3000 olan kişilerin % 46,7'si, 3000 ve üstü olan kişilerin %66,7'si gelir seviyesi arttıkça vergi bilincinin artacağı görüşündedir.
26. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 97,2 'si, 1500-2000 olan kişilerin % 98,0 'ı, 2000-2500 TL olan kişilerin % 100,0 'ü, 2500-3000 olan kişilerin % 100'ü, 3000 ve üstü olan kişilerin %100'ü vergi kaçırmanın ahlaki açıdan yanlış olduğu düşüncesindedirler.
27. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 83,3 'ü, 1500-2000 olan kişilerin %79,6'sı, 2000-2500 TL olan kişilerin % 91,7'si, 2500-3000 olan kişilerin % 86,7'si, 3000 ve üstü olan kişilerin %66,7'si bir tanıdığı vergi kaçırdığı takdirde ilgili yerlere şikayet edeceği görüşündedir.
28. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 98,6 'sı, 1500-2000 olan kişilerin % 98,0 'ı, 2000-2500 TL olan kişilerin % 100 'ü, 2500-3000 olan kişilerin % 100'ü, 3000 ve üstü olan kişilerin %100'ü vergi kaçırmanın günah olduğu bilincindedirler.
29. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 100 'ü, 1500-2000 olan kişilerin %100 'ü, 2000-2500 TL olan kişilerin % 100,0'ü, 2500-3000 olan kişilerin % 100'ü, 3000 ve üstü olan kişilerin %100'ü topluma karşı sorumluluğu olan birinin vergisini tam olarak ödeme yükümlülüğüne sahip olduğu görüşündedir.
30. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 90,3 'ü, 1500-2000 olan kişilerin % 79,6 'sı, 2000-2500 TL olan kişilerin % 83,3 'ü, 2500-3000 olan kişilerin % 80,0'ı, 3000 ve üstü olan kişilerin %66,7 'si vergi bilinci konusunda yeterince çalışmalar yapılmadığı görüşündedir.
31. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 77,8 'i, 1500-2000 olan kişilerin % 73,5 'i, 2000-2500 TL olan kişilerin % 75,0 'ı, 2500-3000 olan kişilerin % 93,3'ü, 3000 ve üstü olan kişilerin %100,0'ü gereğinden fazla vergi türü olduğunu düşünmektedir.
32. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 44,4 'ü, 1500-2000 olan kişilerin % 53,1 'i, 2000-2500 TL olan kişilerin % 75,0 'ı, 2500-3000 olan kişilerin % 46,7'si, 3000 ve üstü olan kişilerin %100,0 'ı aylık geliri 2000 TL olduğu takdirde 500 TL vergi vermeyeceği düşüncesindedirler.
33. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 84,7 'si, 1500-2000 olan kişilerin % 79,6 'sı, 2000-2500 TL olan kişilerin % 83,3'ü, 2500-3000 olan kişilerin % 93,3'ü, 3000 ve üstü olan kişilerin %66,7'si aylık geliri 10000 TL olduğu takdirde 1500 TL 'lik vergilerini vereceğini düşünmektedirler.
34. Ailesinin geliri 1000-1500 TL olan kişilerin % 81,9 'u, 1500-2000 olan kişilerin % 75,5 'i, 2000-2500 TL olan kişilerin % 58,3 'ü, 2500-3000 olan kişilerin %

80,0'ı, 3000 ve üstü olan kişilerin %66,7'si aylık geliri 20000 TL olduğu takdirde 5000 TL'lik vergilerini vereceğini düşünmektedirler.

Gruplama değişkeni: Ailenizin Geliri

	S1	S2	S3	S4	S5	S6
Mann-Whitney U	1562,500	1712,500	1664,500	1659,000	1745,000	1688,000
Wilcoxon W	4190,500	2937,500	4292,500	4287,000	2970,000	4316,000
Z	-1,920	-,364	-1,156	-1,034	-,148	-,543
Asymp. Sig.(2 – tailed)	,055	,716	,248	,301	,883	,587

	S7	S8	S9	S10	S11	S12
Mann-Whitney U	1676,000	1419,000	1751,000	1698,000	1752,500	1764,000
Wilcoxon W	4304,000	2644,000	2976,000	4326,000	4380,500	2989,000
Z	-,933	-2,103	-,255	-,522	-,275	,000
Asymp. Sig.(2 – tailed)	,351	,035	,799	,602	,783	1,000

	S13	S14	S15	S16	S17
Mann-Whitney U	1575,500	1688,000	1612,000	1673,500	1650,500
Wilcoxon W	2800,500	4316,000	4240,000	4301,500	4278,500
Z	-1,654	-,543	-,928	-,728	-,855
Asymp. Sig.(2 – tailed)	,098	,587	,354	,466	,393

35. Ankete katılan 15-18 yaş grubunun % 100,0'ü, 18-21 yaş grubunun % 93,0 'ı, 21-24 yaş grubunun % 85,1'i, 24-27 yaş grubunun % 100,0'ü, 27 ve üstü yaş grubunun %100,0'ü vergi yükünün yüksek olduğu düşüncesindedirler.
36. 15-18 yaş grubunun % 50,0'ı, 18-21 yaş grubunun % 76,1 'i, 21-24 yaş grubunun % 76,1'i, 24-27 yaş grubunun % 80,0'ı, 27 ve üstü yaş grubunun %50,0'ı vergi gelirlerinin gerektiği gibi harcanmadığı görüşündedirler.
37. 15-18 yaş grubunun % 100,0'ü, 18-21 yaş grubunun % 91,5 'i, 21-24 yaş grubunun % 91,0'ı, 24-27 yaş grubunun % 100,0'ü, 27 ve üstü yaş grubunun %100,0'ü kimsenin vergisini tam olarak ödemediği görüşündedirler.
38. 15-18 yaş grubunun % 50'si, 18-21 yaş grubunun % 84,5 'i, 21-24 yaş grubunun % 89,6'sı, 24-27 yaş grubunun % 80,0'ı, 27 ve üstü yaş grubunun %100,0'ü vergi kayıp ve kaçaklarının yaygın olduğunu düşünmektedir.
39. 15-18 yaş grubunun % 100,0'ü, 18-21 yaş grubunun % 74,6 'sı, 21-24 yaş grubunun % 88,1'i, 24-27 yaş grubunun % 60,0'ı, 27 ve üstü yaş grubunun

- %100,0'ü vergi denetim ve cezalarının vergi ödemesini kolaylaştıracağı yönde cevap vermiştir.
40. 15-18 yaş grubunun % 100,0'ü, 18-21 yaş grubunun % 70,4 'ü, 21-24 yaş grubunun % 79,1'i, 24-27 yaş grubunun % 80,0'ı, 27 ve üstü yaş grubunun %83,3'ü vergi sisteminin adaletsiz olduğu yönde cevap vermiştir
 41. 15-18 yaş grubunun % 100,0'ü, 18-21 yaş grubunun % 91,5 'i, 21-24 yaş grubunun % 83,6'sı, 24-27 yaş grubunun % 40,0'ı, 27 ve üstü yaş grubunun %83,3 'ü vergi kaçakçılığını önlemek adına yeteri kadar vergi denetimi yapılmadığı görüşündedir.
 42. 15-18 yaş grubunun % 50,0'ı, 18-21 yaş grubunun % 46,5 'i, 21-24 yaş grubunun % 55,2'si, 24-27 yaş grubunun % 60,0'ı, 27 ve üstü yaş grubunun %33,3'ü bireylerin gelir seviyesi arttıkça vergi bilincinin de artacağı yönde cevap vermiştir.
 43. 15-18 yaş grubunun % 50,0'ı, 18-21 yaş grubunun % 97,2 'si, 21-24 yaş grubunun % 100,0'ü, 24-27 yaş grubunun % 100,0'ü, 27 ve üstü yaş grubunun %100,0'ü vergi kaçırmanın ahlaki açıdan yanlış olduğunu düşünmektedir.
 44. 15-18 yaş grubunun % 100,0'ü, 18-21 yaş grubunun % 83,1 'i, 21-24 yaş grubunun % 83,6'sı, 24-27 yaş grubunun % 60,0'ı, 27 ve üstü yaş grubunun %83,3'ü bir tanıdığı vergi kaçırdığı takdirde ilgili birimlere şikayet edeceği yönde cevap vermişlerdir.
 45. 15-18 yaş grubunun % 100,0'ü, 18-21 yaş grubunun % 98,6 'sı, 21-24 yaş grubunun %98,5'i, 24-27 yaş grubunun % 100,0'ü, 27 ve üstü yaş grubunun %100,0'ü vergi kaçırmanın günah olduğu yönde cevap vermiştir.
 46. 15-18 yaş grubunun %100,0'ü, 18-21 yaş grubunun % 100,0 'ü, 21-24 yaş grubunun % 100,0'ü, 24-27 yaş grubunun % 100,0'ü, 27 ve üstü yaş grubunun %100,0'ü topluma karşı sorumluluğu olan birinin vergisini tam olarak ödeyeceği yönde cevap vermiştir.
 47. 15-18 yaş grubunun % 50,0'ı, 18-21 yaş grubunun % 90,1 'i, 21-24 yaş grubunun % 80,6'sı, 24-27 yaş grubunun % 60,0'ı, 27 ve üstü yaş grubunun %100,0'ü vergi bilinci konusunda yeterince çalışmalar yapılmadığı yönde cevap vermiştir.
 48. 15-18 yaş grubunun % 100,0'ü, 18-21 yaş grubunun % 77,5 'i, 21-24 yaş grubunun % 76,1'i, 24-27 yaş grubunun % 100,0'ü, 27 ve üstü yaş grubunun %83,3'ü gereğinden fazla vergi türü olduğunu düşünmektedir.
 49. 15-18 yaş grubunun % 50,0'ı, 18-21 yaş grubunun % 52,1 'i, 21-24 yaş grubunun % 50,7'si, 24-27 yaş grubunun % 20,0'ı, 27 ve üstü yaş grubunun %66,7'si aylık geliri 2000 TL olsa 500 TL'lik vergiyi vermeyeceği yönde cevap vermiştir.
 50. 15-18 yaş grubunun % 50,0'ı, 18-21 yaş grubunun % 84,5 'i, 21-24 yaş grubunun % 83,6'sı, 24-27 yaş grubunun % 100,0'ü, 27 ve üstü yaş grubunun %66,7'si aylık geliri 10000 TL olduğu takdirde 1500 TL 'lik vergilerini vereceği yönde cevap vermiştir.
 51. 15-18 yaş grubunun % ,0'ı, 18-21 yaş grubunun % 74,6 'sı, 21-24 yaş grubunun % 80,6'sı, 24-27 yaş grubunun % 100,0'ü, 27 ve üstü yaş grubunun %83,3'ü aylık geliri 20000 TL olduğu takdirde 5000 TL 'lik vergilerini vereceği yönde cevap vermiştir.

6. Sonuç

Vergi bilincinin ölçülmesine ve değerlendirilmesine yönelik olarak yapılan bu araştırmada literatürde yapılmış çalışmalar ışığında anket uygulaması yapılmıştır. Demografik özelliklerinde öğrencilerin vergiyle ilgili tutumlarında etkili olduğu görülmektedir. Buradan hareketle anketimizde de bu özelliklerin etkileri belirtilmiştir. Bulunan sonuçlar genellikle ortak bir eğilimin olduğu biçimindedir.

Yapılan araştırmada ülkemizde vergi yükünün çok yüksek olduğuna, vergi gelirlerinin gerektiği gibi harcanmadığı düşüncesine, kimsenin vergisini tam olarak ödemediği varsayımına, vergi kayıp ve kaçaklarının yaygın olduğuna, vergi sisteminin adaletsiz olduğu görüşüne, vergi kaçakçılığını önlemek için yeteri kadar vergi denetimi yapılmadığına, vergi kaçırmanın ahlaki açıdan yanlış olduğuna, topluma karşı sorumluluğu olan birinin vergisini tam olarak ödeme yükümlülüğüne, ülkemizde gereğinden fazla vergi türü olduğu görüşlerine ulaşılabilmektedir. Ödenen vergilerin toplumun gelişmesi için önemli katkı sağladığı, ödenmeyen vergilerin sunulan hizmetleri aksattığı, öğrencilere, çalışanlara veya geniş kapsamlı tüm vergi mükellefi vatandaşların vergi bilinci ve vergi ahlakı konusunda eğitici bilgiler verilmesi, çalışmalar, projeler yapılması ve bunun en başta ilkokul döneminde öğrencilerimize aktarılıp vergi konusunda bilinçli bir nesil yetiştirilmeye çalışılmalıdır.

Kaynakça

Buyrukoğlu,Selçuk(2012) “Vergi Bilincinin Oluşmasında Mükellef Haklarının Yeri ve Önemi”,<https://www.researchgate.net/profile/Selcuk_Buyrukoglu/publication/289529091_Vergi_Bilincinin_Olusmasinda_Mukellef_Haklarinin_Yeri_ve_Onemi/links/568eda5308aead3f42f07517.pdf>(Erişim Tarihi: 10.02.2017)

Sağlam, Metin (2013) “Vergi Algısı ve Vergi Bilinci Üzerine Bir Araştırma İİBF Öğrencilerinde Vergi Algısı ve Bilinci “ ,<<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sosyoekonomi/article/view/5000080659/5000074698>> (Erişim Tarihi: 10.02.2017)

Demir, Müslim(2009) ; Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi ,<<http://mail.akademikbakis.org/eskisine/18/10toplum.pdf>>(Erişim Tarihi: 10.02.2017)

Gencel, Ufuk ve Kuru, Elif, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Yönetim Bilimleri Dergisi; Çanakkale (2012) , <<http://search.proquest.com/openview/58c2ba1c6dc4d94de535d6728771cbf6/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1626335>

Akıncı, Adil (2015) , “Vergi Algısı Üzerine Bir Alan Araştırması Kırklareli İlinde yaşayan İnsanların Vergi Algısı“<http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TSOS&c=ebsco&ano=199192_000a6a43c637220e070ea08d9d019ac4&?

Ömürbek, Nuri; Çiçek, Hüseyin Güçlü ve Çiçek, Serdar (2007) Maliye Dergisi Sayı: 153 “ Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları”
https://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/153/omurbek_cicek_cicek.pdf

Akkara, Ömer ve Gencil, Ufuk (2016) Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi Cilt8, Sayı 1 “ Yükseköğretim Öğrencilerinin Vergiye Yönelik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Örneği “http://www.sobiad.org/ejournals/dergi_ybd/arsiv/ybd-2016/omer-akkara.pdf

Yeşilyurt, Şahin (2015) Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , “ Vergi Bilincinin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Maliyeve İlahiyat Bölümü Öğrencileri “ , <file:///C:/Users/GTM/Downloads/5.000.109.566-5.000.278.956-1-PB.pdf>

Savaşan, Fatih ve Odabaş Hakkı (2005) SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi , “Türkiye ‘ de Vergi Kayıp ve Kaçaklarının Nedenleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma “<http://sead.selcuk.edu.tr/sead/article/view/348/343>

Giresun Defterdarlığı İstatistiki Bilgiler ,
<http://www.giresundefterdarligi.gov.tr/files/istatistik/gelir.html>

Organ, İbrahim ve Yegen, Baki (2013) ,Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi , “ Vergi Bilinci ve Vergi Ahlakı Oluşumunda Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü ,“<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/30534>

Giresun Belediyesi Genel Bilgiler , <http://giresun.bel.tr/genel-bilgiler/>

Giresun ‘da yapılan, yapılacak olan projeler ,
<http://giresun.bel.tr/category/projeler/>

Kargı, Veli “ Vergiye Karşı Davranışları Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Bir Anket Çalışmasının Bulguları “ ,
file:///C:/Users/GTM/Downloads/Publications_011.pdf

Taytak, Mustafa (2016) , İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt5, Sayı 7 , “ Vergi Kültürünün Belirleyen Faktörler ve Mükelleflerin Demografik Özelliklerinin Vergi Kültürü Üzerindeki Etkisi “ ,
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/225936>

Cesur, Aylin ve Çelikkaya, Ali , “ Türkiye ‘ de Vergi Kültürünün Gelişmesinde Gelir İdaresi Başkanlığı ‘ nın Yeri ve Önemi “ ,
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/18814>

Demir, İhsan Cemil ve Gülten, Yıldırım ,(2013) Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt11, Sayı 1 , “ Maliye Politikasının Sosyal Amacı: Vergi Yükünün Adaletli ve Dengeli Dağılımı Üzerine Türkiye Geneli Anket Çalışması “ ,
<http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TSOS&c=ebsco&ano=171653d4b72003e7072cbbcb34712ced6991dd&?>

Vergi Nedir, Türkiye ‘ de Verginin Tarihsel Gelişimi ,
<http://www.istanbul.com/vergi-nedir-turkiyede-verginin-tarihcesi-410307.html#.WLwrdFWLTIU>

Işık, Nihat ve Demir, Filiz , “ Kamu Harcamalarında Etkinlik ve Verimlilik
“,http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TSOS&c=ebsco&ano=155122_37067d60ba8367df4e52e695b0045b80&?

VERGİ BİLİNCİ VE VERGİ UYGULAMALARI KARŞISINDA MÜKELLEFLERİN TUTUM VE DAVRANIŞLARI: GİRESUN İLİ ÖRNEĞİ

Hakan SİPAHİ¹

Özet

Vergi, kamu finansmanını oluşturan önemli bir kaynaktır. Verginin etki alanında devletin olduğu kadar ödenmesi bakımından da mükellefler bulunmaktadır ve vergi yükümlülüklerinin yerine getirilmesi noktasında tutum ve davranışlar önemli bir yere sahiptir. Mükelleflerin vergi uygulamaları karşısındaki tutum ve davranışlarını ile birlikte vergi bilinci de etkilenmektedir. Bu çalışmada, Giresun ilindeki vergi mükellefleri çalışma evrenini oluşturmakta ve vergi uygulamaları karşısındaki tutum ve davranışların tespitinin vergi bilincinin oluşumundaki etkileri araştırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vergi Bilinci, Vergi Uygulamaları, Mükellef Davranışları

1. Giriş

Devletin temel finansman kaynağını vergiler oluşturmaktave variyetini sürdürebilmesi açısından vergiler oldukça önemlidir. Devletin kendisinden beklenen mal ve hizmetlerin sunumunu gerçekleştirebilmesi için verginin öneminin farkında olan mükelleflerin vergi uygulamaları karşısında bu önem doğrultusunda tutum ve davranış sergilemeleri gerekmektedir. Çünkü, devlet ile mükellef ilişkisinde mükelleflerin vergileme karşısında zamanında vergilerini ödemesi olumlu bir katkı sunarken zamanında ödemeyerek vergiden kaçınması veya vergi kaçakçılığı da söz konusu olabilmektedir. Mükelleflerin vergi yükümlülükleri noktasında yerine getirmedeki arzu ve isteğinin düzeyi de vergi bilincini oluşturmaktadır.

Kamunun finansman gücünün varsıllığına direk temas eden unsur mükelleflerin vergi hususundaki algıları ve tutumları olmaktadır. Vergi

¹ Giresun Üniversitesi İşletme YL Öğrencisi, hakan.sipahi@giresun.edu.tr

karşısında sergilenen davranışın ortaya çıkardığı vergi algısının istenilen düzeyde olması da vergi bilincinin konusudur. Vergi bilincinin istenilen düzeyde olmasının etki alanı oldukça geniştir ve bu bilince etki edebilecek birçok faktörden bahsedebilir. Bu faktörler arasında, devlete duyulan güven ve bağlılık, mükelleflerin birbirleri arasındaki ilişki durumu, siyasal iktidara bakış açısı, vergi mevzuatının yalınlığı ve sistemin adilliği sayılabilir. (Güner, 2008:50) Mükelleflerin sahip oldukları sosyal ve demografik özellikler de vergi bilincinin oluşmasında ve vergiye karşı sergilenen tutum ve davranışlar üzerinde etkili faktörlerdendir.

Bu çalışma, Giresun ilindeki vergi mükelleflerinin vergi bilinci ve vergi uygulamaları karşısındaki tutum ve davranışlarının tespitine ilişkin yapılan anket çalışmasının analizini içermektedir. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde vergi ve vergi bilincine ilişkin kavramsal çerçeve ve literatürdeki bazı çalışmalara yer verilmektedir. İkinci bölümde çalışmanın metodolojisi ortaya konulmuş, son bölümde ise yapılan anketin sonuçları ve değerlendirilmesi yer almaktadır.

2. Kavramsal Çerçeve ve Literatürdeki Bazı Çalışmalar

Günümüze kadar gelişen ve değişen vergi kavramının algı haritası geçmişten günümüze kadar oldukça geniştir. Akdoğan (2009:120) vergiyi; devletin ve yetkili diğer kamu kuruluşlarının, yükledikleri mali ve mali olmayan ya da sosyal ve ekonomik görevleri gerçekleştirmek üzere, egemenlik gücüne dayanarak gerçek veya tüzel kişilerden, cebren, karşılıksız olarak ve mali gücüne göre aldığı para şeklindeki iktisadi değerlerdir, şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımdan yola çıkarak, vergiler sadece kamu finansmanı için tahsil edilmediği; bununla birlikte modern maliye anlayışının beraberinde getirdiği ekonomik büyüme ve kalkınma, gelir dağılımı, dış ticaret dengesi, teknolojik gelişmeler gibi birçok amaca ulaşmada araç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu amaçlara ulaşma noktasında birincil öncelik mükellef ile vergi uyumunun sağlanması olmalıdır. Mükelleflerin vergi uyumu ise verginin algılanması ve verginin farkında olunması ile alakalıdır. Bu noktada mükellefin olumlu vergi hassasiyeti vergi bilincinin gelişmesini sağlayacaktır.

Vergi bilinci konusu ülkemizde vergilemenin beyana dayalı olması ile birlikte daha da önem kazanmıştır. Çünkü, beyan usulünün başarılı olması, büyük ölçüde mükellefin vergi bilincine ve idarenin mükelleflere karşı doğruluğunu araştırmada göstereceği başarıyla ilişkilidir. (Buyrukoğlu; Erasa:2012) Buna göre başarılı bir vergilemenin en temel şartı, mükelleflerdeki vergi bilincinin geliştirilmesidir. (Sürmen, 1992:26) Literatürde vergi bilinci kavramının birçok tanımı mevcuttur, lakin üzerinde uzlaşılmış bir tanımı yoktur. Literatürdeki

tanımlarda en çok vurgulanan nokta mükelleflerin verginin neden alındığının bilgisine sahip olmasıdır. Genel anlamda literatürdeki tanımlar, bireylerin vergileri algılama biçimi ve bunu davranışlarına olumlu bir biçimde yansıtma çerçevesindedir. (Taytak, 2010:498)

Toplumlarda vergi ile alakalı çalışmaların yapılması vergi bilincinin olumlu yönde gelişmesine katkı sağlayacaktır. Çünkü, vergi bilincinin yüksek olduğu toplumlarda bireyler vergi konusundaki farkındalıklara sahip olacaklardır. Örneğin: vergi mevzuatında anlaşılabilirliğin sağlanamaması vergi bilincini ve bu bilincin beraberinde getirdiği birçok faktörü etkilediği gibi vergiye uyumu da zorlaştırmaktadır. (Gencel; Kuru, 2012: 54)Devletler, mükellefler üzerindeki vergi farkındalığını arttırmak için mükelleflerin vergiye uyumunu sağlama noktasında devlet-mükellef ilişkisinde oldukça şeffaf olmalıdırlar. Vergi mükellefi ödemekle yükümlü olduğu verginin devlet tarafından hangi harcamalara tabi olacağını veya vergilerin kendilerine ne şekilde dönüşüm sağlayacağını bilirlerse vergi ile uyumları da sağlanmış olacaktır. Mükellefin vergiyle olan uyumunun sağlanmaması durumunda ise vergi bilincinin o ülkede yerleşmemiş olduğu açıkça söylenebilir. Vergi bilincinin mükellef ve devlet algısında yerleşmediği toplumlarda mükellefler vergiden kurtulmanın yollarını arayacaklardır. Özetle, bir ülkedeki vergi bilincinin düzeyi, vergi tahsilatını etkileyen önemli bir faktördür. (Gerçek,2003:211) Dünya’da ve Türkiye’de mükelleflerin vergi davranışlarına ve vergi bilincine ilişkin yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Scholz ve Lubell’in (1998) 292 vergi mükellefi ile gerçekleştirdiği anket araştırması, vergi değişikliklerinin mükellefin vergi uyumu üzerinde etkisini konu almıştır. Araştırma sonucuna göre vergi gelirlerindeki azalma ile mükelleflerin güvenlerindeki azalmanın birlikte gerçekleştiği ortaya konulmuştur. (Bağdigen; Erdoğan, 2010:107)

Orviska ve Hudson’un (2002) İngiltere’de gerçekleştirdiği anket araştırmasında mükelleflerin vergiye karşı olumsuz davranışları ele alınmıştır. Araştırma sonucuna göre mükelleflerin algısında verginin sosyal bir görev olduğu ortaya konulmuştur. Wenzel’in (2004) Avustralya’da yaşayan mükellefler üzerinde yapılan ankete çalışmasında, bireylerin kişisel ve sosyal normlarının vergi uyumu üzerindeki etkisi irdelenmiştir. Araştırma sonucuna göre bireylerin vergi yükümlülüğünü yerine getirmesinde kişisel ahlakı vergi ödemeyi olumlu yönde etkilerken, sosyal bir grubun içinde olması vergi ödeme konusunu olumsuz yönde etkilemektedir. (Bağdigen; Erdoğan, 2010:107) Muter, Sakınç ve Çelebi’nin (1993) yılında Manisa ilinde 505 mükellefle gerçekleştirdiği anket çalışmasında, mükelleflerin vergi karşısındaki tutum ve davranışları incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, mükelleflerin öğrenim düzeylerinin artması ile vergi bilinci ilişkisi ortaya konulmuştur.

Gerçek ve Yüce’nin (1998) Bursa Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı 235 mükellefle gerçekleştirdiği anket çalışması ile verginin mükellefler tarafından

nasıl algılandığı ortaya konulmuştur. Cansız'ın (2006) Afyon ve ilçelerinde 816 mükellefle gerçekleştirdiği anket çalışmasında mükellef davranışlarının nasıl geliştiği irdelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, vergi bilincinin gelişmemesinin sebebinin vergi algısının oluşmaması ve yanlış vergi politikaları olarak ortaya konulmuştur. Bağdigen ve Erdoğan'ın (2010) Zonguldak ilinde 453 mükellefle gerçekleştirdiği anket çalışmasında mükelleflerin vergi karşısındaki tutum ve davranışları tespiti amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre, mükelleflerin vergiyi vatandaşlık görevi olarak algıladığı ve vergi suçlarındaki cezaların yetersizliği tespit edilmiştir.

3. Araştırmanın Metodolojisi

Vergi ve vergi uygulamalarına ilişkin mükelleflerin düşüncelerine başvurulması, vergi uygulamaları karşısında mükelleflerin davranış ve tutumlarının nasıl olacağı ve vergi bilincinin ne düzeyde olduğunun tespitini mümkün kılacaktır. Bu doğrultuda mükelleflerle vergi bilinci ve vergi karşısındaki tutum ve davranışlarına yönelik yüz yüze anket uygulanmıştır.

Çalışmanın evrenini Giresun ilinin merkez ilçesindeki gelir vergisi mükellefleri oluşturmaktadır. Çalışmanın, Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Giresun Defterdarlığı iş birliği ile düzenlenen "Giresun ve Vergi" konulu makale yarışması kapsamında yapılmış olması belirli bir zaman süresinde yetiştirilmesi durumunu ortaya çıkarmıştır ve bu durum araştırmanın sınırlılıkları içerisindedir. Giresun ilinin gelir vergisi mükellef sayılarına ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1. Gelir Vergisi Giresun İli Faal Mükellef Sayıları (2017)

Aralık 2015	6.969
Aralık 2016	7.125
Ocak 2017	7.136
Şubat 2017	7.143

Kaynak:http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/20171.htm

Tablo 1'de 2017 yılının Şubat ayındaki gelir vergisine tabi olan mükellef sayısı bir önceki yılın Aralık ayındaki mükellef sayısından 18 fazladır. 2017 yılının Şubat ayındaki gelir vergisi mükellef sayısı ile 2015 yılının Aralık ayındaki mükellef sayısı arasındaki fark ise incelendiğinde 174 kişilik artış olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Giresun (Merkez) Vergi Dairesinin 2015-2016 yılları Gelir Vergisi Tahakkuk ve Tahsilat Durumu

Gelir Vergisi	Tahakkuk	Tahsilat
2015	114.444.692,61	90.855.699,43
2016	149.476.600,11	113.539.706,69

Kaynak:<http://www.giresundefterdarligi.gov.tr/files/istatistik/gelir.html>

Tablo 2’de görüldüğü üzere Giresun ili merkez vergi dairesinde 2015 yılında gelir vergisinin tahakkuk ile tahsilat oranı % 79’luk bir orana denk gelmektedir. 2016 yılında ise bu oran % 76’dır. Vergi türündeki genel toplam incelendiğinde gelir vergisindeki durumun genel durumla aynı olduğu görülmektedir.

Araştırmanın sınırlılıkları değerlendirildiğinde ana kütlenin tamamına ulaşmak çok zor ve oldukça zaman alıcıdır. Araştırmanın örneklemini Giresun ili Merkez ilçesinde ana kütlenin içinden tesadüfi olarak seçilen ve görüşlerine başvurulmuş 48 gelir vergisi mükellefi oluşturmaktadır. Araştırmada anket sorularının oluşturulması ve ölçek aşamasında literatür taramasından faydalanılmıştır. (Ör.: Bağdigen ve Erdoğan, 2010; Yenigün, 2012)

Ankette yer alan toplam soru sayısı on ikidir, bu soruların dört tanesi demografik özellikleri ortaya koymaktadır. Demografik sorular dışındakiler, vergi kavramını, vergi bilincini, vergiye karşı mükelleflerin davranış ve tutumları ölçecek şekilde hazırlanmıştır.

Anket soruları genel itibariyle çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 23 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken sıklık (frekans) ve yüzde analizi kullanılmıştır.

4. Bulgular ve Verilerin Analizi

4.1. Demografik Özellikler

Bu çalışmada, mükelleflerin demografik özelliklerinin bilinmesi bu özelliklerin vergi uygulamaları karşısındaki davranış ve tutumları ile ilişkilendirmek açısından önemlidir. Bu doğrultuda, ankete katılanların sırasıyla cinsiyet, eğitim, yaşlarına yönelik sorulara verdikleri cevaplar aşağıdadır.

Tablo 3. Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Demografik Özellikler		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	12	25,0
	Erkek	36	75,0
	Toplam	48	100,0
Eğitim	İlkokul	7	14,6
	Ortaöğretim	14	29,1
	Lisans	25	52,0
	Lisansüstü	2	4,2
	Toplam	48	100,0

Tablo 3'te mükelleflerin cinsiyetlerine ve eğitim düzeylerine göre dağılımı ortaya konulmuştur. Cinsiyet açısından ankete katılanların 12'si (%25) kadın, 36'sı (%75) erkektir. Eğitim düzeyi açısından ise ankete katılan mükelleflerin % 14,6'sı ilkokul, %29,1'i ortaöğretim, %52'si lisans, %4,2'ü ise lisansüstü mezunudur.

Tablo 4. Örneklem Grubunun Yaş, Aylık Gelir Göre Dağılımı

Demografik Özellikler		Frekans	Yüzde
Yaş	18-30 yaş	7	14,6
	31-40 yaş	16	33,3
	41-60 yaş	23	47,9
	60 yaş üstü	2	4,1
	Toplam	48	100,00
Aylık Gelir	0-1000 TL	2	4,1
	1001-2000 TL	4	8,3
	2001-3000TL	16	33,3
	3000 TL ve üstü	26	54,2
	Toplam	48	100,00

Tablo 4'te mükelleflerin yaş ve aylık gelir düzeylerine göre dağılımı ortaya konulmuştur. Yaş açısından ankete katılanların %14,6'sı 18-30 yaş, %33,3'ü 31-40 yaş, %47,9'u 41-60 yaş, %4,1'i ise 60 yaş üstü aralığındadır. Aylık gelir açısından ise %4,1'i 0-1000 TL, %8,3'ü 1001-2000 TL, %33,3'ü 2001-3000 TL, %54,2'si 3000TL ve üstü gelire sahiptir.

4.2. Vergi Kavramı, Vergi Bilinci, Vergi Uygulamaları Karşısında Mükelleflerin Davranış ve Tutumlarına Yönelik Bulgular

Bu bölümde, mükelleflere vergi kavramı, vergi bilinci ve vergi uygulamaları karşısında sergiledikleri davranış ve tutumlara yönelik sorular sorulmuş ve bu sorulara verilen cevaplardan yola çıkarak vergi bilinci ve vergi uygulamaları karşısındaki davranış ve tutumların analizi amaçlanmıştır.

Tablo 5. Vergi Kavramına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Verginin Tanımı	Frekans	Yüzde
Devletin sunmuş olduğu mal ve hizmetlerin karşılığıdır	17	35,4
Ödeme gücüne göre toplanmaktadır	14	29,1
Gelir elde etme şevkini kıran bir uygulamadır	9	18,8
Mülkiyet haklarına yasal bir müdahaledir	8	16,7
Toplam	48	100,00

Tablo 5’te görüldüğü üzere ankete katılanların %35,4’ü vergiyi devletin sunmuş olduğu mal ve hizmetlerin karşılığı olarak görmektedir. Mükelleflerin %29,1’i ise verginin ödeme gücüne göre toplandığını ifade etmektedir. Ankete katılanların %18,8’i ise vergiyi gelir elde etme şevkini kıran bir uygulama olarak görürken, %16,7’si ise vergiyi mülkiyet haklarına karşı yasal bir müdahale olarak algıladığı görülmektedir. Bu ankete verilen yanıtlardan hareketle anket sorularından da anlaşılacağı gibi soruların olumlu ve olumsuz bir yönü bulunmaktadır. İlk iki seçenekte görülen cevapların olumlu bir yönü vardır ve bu cevaplar toplamda % 64,5’lik bir orana denk düşmektedir. Ankete katılan mükelleflerin görüşü değerlendirildiğinde vergi uyum hususundan söz edilebilir; ancak anketin toplam olumsuz cevap oranının 35,5 olduğu ve vergi kavramına ilişkin mükellef algılarına yönelik çalışmaların gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 6. Uygulamada Olan Vergilerin ve İçeriklerinin Bilinirliğine Yönelik Bulgular

	Frekans	Yüzde
Hepsini biliyorum	10	20,8
Kısmen biliyorum	21	43,8
Kararsızım	5	10,4
Kısmen bilmiyorum	7	14,6

Hiçbirini bilmiyorum	5	10,4
Toplam	48	100,00

Tablo 6'ya göre, mükelleflerin %20,8'i uygulanmakta olan vergi adlarının ve içeriklerinin hepsini bildiğini %43,8'i ise kısmen bildiğini ifade etmiştir. Ankete katılan mükelleflerin %10,4'ü kararsız olduklarını belirtirken, %14,6'sı uygulamadaki vergilerin neler olduğunu kısmen bilmediğini ve %10,4'ü de hiç bilmediğini ifade etmiştir. Ankete katılan mükelleflerin %64,6'sının uygulamada olan vergilerin adlarını ve içeriklerini bildiğini belirtmesi vergi kavramı ve vergi uygulamaları karşısındaki davranış ve tutumlarının olumlu olmasına yön vereceğinden önemlidir. Ayrıca, bu bilinirlik mükelleflerce vergi bilincini de geliştireceğinden oldukça önemlidir.

Tablo 7. Vergi Bilincinin Arttırılmasına İlişkin Düşüncelere Yönelik Bulgular

	Frekans	Yüzde
Kişi başına düşen milli gelir seviyesinin arttırılması	13	27,1
Vergi oranlarının düşürülmesi	14	29,1
Eğitim-öğretimin yaygınlaştırılması	11	23,0
Kamu harcamalarının ve vergi sistemindeki adaletsizliğin düzenlenmesi	10	20,8
Toplam	48	100,00

Ankete katılanlardan, “ülkemizdeki vergi bilincinin arttırılması için yapılması gerekenin ne olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna %29,1'i vergi oranlarının düşürülmesi, %27,1'i kişi başına düşen milli gelir seviyesinin arttırılması, %23'ü eğitim-öğretimin yaygınlaştırılması, %20,8'i ise vergi sistemindeki adaletsizliğin düzenlenmesine yönelik cevaplar vermiştir. Bu bağlamda, mükellefler vergi bilincinin artması noktasında vergi sisteminde birtakım düzenlemelerin yapılmasını ve bu düzenlemelerle birlikte vergi sisteminin eğitim ve öğretimle desteklenmesi görüşündedirler.

Tablo 8. Vergi Karşısında Hissedilen Vergi Yüküne Yönelik Bulgular

	Frekans	Yüzde
Çok ağır	8	16,7
Ağır	19	39,5
Normal	16	33,3
Hafif	5	10,4
Toplam	48	100,00

Ankete katılanların, “ödemek zorunda olduğunuz vergilerin yükünü nasıl hissediyorsunuz?” sorusuna verdiği cevaplara göre %39,5’i vergi yükünü ağır, %33,3’ü ise normal olarak hissettiği görülmektedir. % 16,7’nin çok ağır hissettiği ve %10,4’ünün de vergi yükünü hafif olarak hissettiği görülmektedir. Bu soru çerperinde %56,2’lik oranla ankete katılan mükelleflerin çoğunluğu vergi yükünü ağır ya da çok ağır hissettiği görülmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde vergi yükünün ağır ya da çok ağır olarak hissedilmesi vergi bilincinin gelişmesini ve vergi uygulamaları karşısında mükellefin davranış ve tutumlarını olumsuz yönde etkileyecek önemli bir unsurdur.

Tablo 9. Olası Vergi Artışına Karşın Mükellefin Tepkisine Yönelik Bulgular

	Frekans	Yüzde
Tüketimimi azaltırım	9	18,7
Vergi ödeme gayretimde azalma olur	20	41,7
Tasarruflarımdan harcarım	12	25
Borçlanırım	7	14,5
Toplam	48	100,00

Ankete katılanların, “olası bir vergi artışına karşı tepkiniz nasıl olur?” soruna verdiği göre %41,7’si vergi ödeme gayretlerinde azalma olacağını, %25’i tasarruflarından harcama yapacağını, %18,7’si tüketimde azaltmaya gideceklerini, %14,5’i ise olası vergi artışına karşılık borçlanma yoluna gideceğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda olası bir vergi artışında mükellef

davranışlarının %41,7’i vergi ödeme gayretinde azalma olacağını belirtmişlerdir, bu görüş vergi bilincine olumsuz etki edecektir. Bu olumsuz etki daha geniş bir zamanda mükellef davranışlarında vergi ödememe veya vergi kaçakçılığına kadar gidebilmektedir. Ayrıca, mükelleflerin %43,7’sinin de vergi uygulamaları karşısında kısmen de olsa bilinç sahibi olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Ödenen Vergilerin Nereye ve Nasıl Harcandığının Bilgisine Ulaşma İsteğine İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılıyorum	27	56,2
Katılıyorum	15	31,2
Kararsızım	3	6,2
Katılmıyorum	2	4,1
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,1
Toplam	48	100,00

Ankete katılanların, “ödediğiniz vergilerin nereye ve nasıl harcandığının bilgisine ulaşma isteğinin derecesi nedir?” sorusuna verdikleri cevaplara göre mükelleflerin %56,2’si ödedikleri vergilerin kamu finansmanındaki kullanım alanına ilişkin kesinlikle bilgi sahip olmak istediği, %31,2’sinde bu bilgiye sahipliğine katıldığı görüşünü ifade etmişlerdir. %6,2’si verginin nereye ve nasıl harcandığı bilgisine sahiplik durumunda kararsız olduğunu belirtmiştir. Mükelleflerden %4,1’i bu bilgiye sahip olmak istemediğini, %2,1’i ise kesinlikle vergilerin harcamasına ilişkin bilgiye ulaşmak istememektedir. Kamu finansmanının etkin ve doğru kullanımı, vergi bilincini etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Ankete katılan mükelleflerin ödedikleri vergilerin, devlet tarafından harcama noktasındaki nasıl hareket alanını merak etmesi vergi bilincini artırıcı bir durum olarak görülmektedir.

Tablo 11. Vergilendirmede Denetim ve Cezalara Yönelik Bulgular

	Frekans	Yüzde
Vergi oranlarının yüksek olması	17	35,4

Vergi cezalarının yetersiz olması	10	20,8
Denetim yetersizliği	14	29,2
Kamusal hizmet olarak geri dönmemesi	7	14,5
Toplam	48	100,00

Ankete katılanların, “vergi kaçakçılığının artmasında en önemli etken nedir?” sorusuna verdikleri cevaplara göre, mükelleflerin %35,4’ü vergi oranlarının yüksek olmasını, %29,2’sinin vergide denetim yetersizliğini, %20,8’inin vergi cezalarının yetersiz olmasını, %14,5’inin ise kamusal hizmet olarak geri dönmemesini sebep olarak göstermişlerdir. Mükelleflerin çoğunluğu vergi kaçakçılığının önüne geçmek için vergi oranlarında azaltmaya gidilmesini ve vergi denetimini iyileştirilmesi görüşündedir. Vergi oranlarında azaltma durumu mükellefi vergi yükümlülüğünü yerine getirmede motive edici bir unsurdur. Bununla birlikte vergi denetimlerindeki iyileştirmelerde yükümlülüğünü yerine getiren mükellefler açısından vergiye olan uyumu arttırıcı bir unsurdur. Çünkü vergi cezalarındaki etkinlik ve doğruluk mükellefin vergi yükümlülüğünü yerine getirmesine direk etki eden bir durumdur.

Tablo 12. Vergi Uygulamalarının Takip Edilme Alanına İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
TV-radyo, internet, gazete, dergi	16	33,3
Vergi dairesine danışarak	4	8,3
Muhasebeci aracılığıyla	8	16,7
Meslektaşlarım ve çevremdekiler aracılığıyla	13	27,0
Vergi uygulamalarını takip etmem	7	14,6
Toplam	48	100,00

Ankete katılanların, “vergi uygulamalarını genellikle hangi yolla takip etmektesiniz?” sorusuna verdikleri cevaplara göre, %33,3’ü TV-radyo/internet/gazete/dergi yolunu, %27’si meslektaşları ve çevresindekiler aracılığıyla, %16,7’si muhasebecileri aracılığıyla, % 8,3’ü vergi dairesine danışarak takip ettiğini belirtmişlerdir. Mükelleflerin %14,6’sı ise vergi uygulamalarını hiçbir şekilde takip etmediğini belirtmiştir. Ankete katılan mükelleflerin çoğunluğunun vergi uygulamalarını bir şekilde takip ettikleri görülmektedir. Vergi uygulamaları karşısındaki bu vergi güncelliğinin takip edilmesi, mükellefler açısından vergi bilincini olumlu yönde etkileyecektir.

5. Sonuç ve Öneriler

Kamu finansmanının kullanımını birincil dereceden etkileyen vergiler, devletler tarafından geliştirilen mükelleflerin vergi algılama, vergi bilinci seviyelerini tespit eden uygulamalarla devlet-mükellef ilişkisi çerçevesinde mükellefin vergiye uyum sağlayacağı şekilde geliştirilmelidir. Vergi bilinci, vergi uygulamaları karşısında mükelleflerin tutum ve davranışlarının ele alındığı bu çalışmada, Giresun ili merkez ilçesindeki gelir vergisi mükellefleri çalışmanın evrenini oluşturmakta, yapılan anket çalışması ile mükelleflerin vergi kavramına, vergi bilincine ve vergi uygulamaları karşısındaki davranış ve tutumlarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bu görüşlerle çalışma evrenindeki mükelleflerin vergi kavramına, ödemekle yükümlü oldukları vergilerin ad ve içerik olarak bilinirliğine, vergi bilincinin arttırılmasının yolu hakkında ve vergi yükü hakkında görüşlerine, olası vergi artışına karşılık tepkilerine, ödenen vergilerin kullanım alanlarına ilişkin meraklarına, vergide denetim ve ceza durumuna ve son olarak vergilerin takip edilme alanına ilişkin düşünceleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Mükelleflerin vergi kavramına ilişkin görüşleri, vergi bilincinin arttırılması noktasındaki önerileri ve vergide denetim gibi konulardaki görüşleri analiz edildiğinde görülmektedir ki, mükellefler kendi haklarını güvence alınmasına karşılık olarak yükümlülüklerini yerine getirmedeki davranış ve tutumlarını olumlu yönde sergileyeceklerdir. Devletler tarafından korunan mükellef hakları vergiye uyumu sağlarken mükellefin vergi bilincini de arttıracaktır. Mükellefler olası bir vergi artışına karşılık olarak vergi uygulamaları karşısında gösterdikleri davranış ve tutumlarda vergi bilincini zedeleyecek bir hale gelebilirler. Bu noktada devletin, mükelleflerden alınan vergilerin harcama alanına ilişkin genel bilgileri mükellefle bilgi akışı doğrultusunda paylaşması doğru olacaktır. Bu tür paylaşımlarla güven duygusunun oluşturulması ile vergi kaçakçılığının önüne geçilebilecek ve mükelleflerin vergi uygulamalarına karşı davranış ve tutumları olumlu yönde değişecektir.

Vergi denetimindeki etkinliğin arttırılması için vergi uygulamalarındaki denetim elemanlarının da arttırılması ve mevcut denetim elemanlarının eğitim programlarıyla niteliklerinin iyileştirilmesi, mükellefin vergi bilinci açısından önemlidir. Vergi bilincinin arttırılmasına hususunda mükelleflerin eğitim ve öğretimin yaygınlaştırılmasına yönelik düşünceleri toplumsal açıdan değerlidir. Ancak, öncelikle vergi mevzuatlarının toplumdaki her birey tarafından kolayca anlaşılır bir hale getirilmesi gereklidir. Bu bağlamda, özellikle vergi haftası ve

vergi ile ilişkili günlerde toplumdaki her bireyin dikkatini çekecek ve vergi bilincine doğru hizmet edecek çalışmalar yapılmalıdır. Günümüzde küreselleşme ile birlikte gelişen bilgi teknolojileri toplumsal hareketleri de şekillendirmektedir, bu doğrultuda bu bileşenin güçlü yanı olan sosyal ağ ortamlarında vergi bilincinin arttırılmasına yönelik bilinirlik çalışmaları yapılabilir. Çünkü bu tür farkındalık çalışmaları mükellefi, vergiye uyumlu kılacaktır. Vergiye uyumlu kılınan ve vergi kavramını içselleştiren toplumlarda bu hususta devlet kadar mükelleflerde en az devlet kadar kendilerini sorumlu sayacaklar ve devlet-mükellef arasındaki vergi ilişkisine katkı sunacaklardır.

Kaynakça:

Akdoğan, Abdurrahman. Kamu Maliyesi (On Üçüncü Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi. 2-300 (2009)

BağdigenMuhlis, Erdoğan Arzu, Finans Politik & Ekonomik Yorumlar. Cilt: 47 Sayı: 548 – 107 (2010)

Buyrukoğlu Selçuk, Erasa İrem. Vergi Bilincinin Oluşmasında Mükellef Haklarının Yeri ve Önemi. Vergi Dünyası Dergisi Sayı 375 Kasım (2012)

Cansız, Harun. Vergi Mükelleflerinin Vergiyi Algılama Hakkındaki Görüşleri: Afyonkarahisar İli Örneği, Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8(2), ss. 115-138 (2006)

Gencil Ufuk, Kuru Elif. Vergi Kültürü ve Vergi Politikaları Etkileşimi: Türkiye Değerlendirmesi. Yönetim Bilimleri Dergisi Cilt: 10, Sayı: 20, ss. 29-60, (2012)

Gerçek, Adnan. Türk Vergi Hukukunda Tahsilat İşlemi ve Etkinliği, Etkin Kitabevi, Bursa (2003)

Güner, Ümit Türkiye’de Vergi Bilincinin ve Vergi Ahlakının Oluşmasında Gelir İdaresinin Rolü (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir(2008)

Muter, Naci, Süreyya Sakınç ve Kemal Çelebi; Mükelleflerin Vergi Karşısındaki Tutum ve Davranışları Araştırması, Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Manisa (1993).

Sürmen Yusuf, Vergi Bilincinin Geliştirilmesinde Muhasebecinin Rolü. Sayıştay Dergisi, Ocak- Mart 1992, S:7,s.26-27 (1998)

Taytak, Mustafa. İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Vergi bilincinin Tespiti: Ampirik Bir Çalışma, Maliye Dergisi, Sayı 158, 496 – 512 (2010)

Yenigün, Yasemin (2012). Vergi Bilinci ve Vergi Uygulamaları Karşısında Mükelleflerin Davranışları: İstanbul Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Yüksek Lisans Tezi

Yüce, Mehmet ve Adnan Gerçek “Mükellefin Vergiye Yaklaşımını Belirleyen Faktörler ile İlgili Ampirik Bir Çalışma”, Sayıştay Dergisi, 28, ss. 20-31.

Gelir İdaresi Faaliyet Raporları, (Erişim Tarihi: 12.03.2017) www.gib.gov.tr

http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/20171.htm

<http://www.giresundefterdarligi.gov.tr/files/istatistik/gelir.html>

GİRESUN VE VERGİ

Mehmet Tahsin BAYRAM

Giresun Üniversitesi

mehmetbayram660@gmail.com

Özet

Kamu hizmetlerine harcamak üzere devletin, yerel yönetimlerin yasalara göre doğrudan doğruya ya da kimi maddelerin, hizmetlerin fiyatları üstüne ekleyerek dolaylı yoldan yurttaşlardan topladığı paraya vergi denir.

Kamu hizmeti yapmak durumunda olan devlet, bunu yaparken mal ve hizmet üretiminde bulunur. Gerekli üretim faktörlerini sağlarken kamu fonları kullanılır. Bu fonlar içerisinde vergi gelirleri oranı yüksektir. Sanayileşmiş toplumlarda %100'e ulaşmaktadır. Devlet, belirtilen temel amaç dışında kamu faaliyetlerine paralel diğer bazı fonksiyonları da vergilere yükleyebilir. Bu arada gelir dağılımının kontrolü, piyasa da fiyat istikrarının sağlanması gibi fonksiyonlar da kısmen vergiye yüklenebilir.

Vergilerin amacı devlet, vergi adı altında çok çeşitli araçlar kullanmakta daha doğrusu bireylerin ödeme gücünden, türlü fırsatlardan yararlanarak pay almaktadır. Bireylerin gelir elde etmesi, kurumların kazanç sağlaması, gelirlerin harcanması, istihsal ve satış nedenleriyle ya da miras ve hibe yoluyla malların el değiştirilmesi bir servete sahip olma, sahip olunan servetin değerinde artış görülmesi gibi olaylar, devletin vergi koymasının belli başlı fırsat ve nedenleri oluşturmaktadır.

Bunun dışında Giresun 1397 yılında Türkmen Beyi Emir Oğlu Süleyman Bey tarafından fetih edilmiş olup o zamanlardan bu zamanlara işgal görmemiştir. Daha sonraki yıllarda Osmanlıların Trabzon İmparatorluğu'nu 1461 yılında fetih etmesiyle Giresun'da Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.

Bu çalışmada “**Giresun ve Vergi**” üzerinde çeşitli metotlar ve de araştırmalar yapılarak çeşitli sonuçlar ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Giresun, Devlet, Fon, Vergi Tarihi

GİRESUN AND TAX

Abstract

To spending on public services, the state, the local government, according to the law, directly or indirectly by adding some of the goods, services on the price of the indirect tax collect on citizens is called the tax. The state, which has to do public service, is in the production of goods and services when doing so. Public funds are used while providing the necessary production factors. Tax revenues are high in these funds. It reaches 100% in industrialized societies. The State may also impose certain other functions on taxation in parallel with public activities, other than the stated purpose. In the meantime, functions such as controlling income distribution and ensuring price stability in the market can also be partly taxed. The target state of the taxes takes a wide variety of instruments under the name of tax, more precisely by taking advantage of the opportunities available from the individual's payment power. The incentives for individuals to earn income, the income of institutions, the expenditure of incomes, the reasons for the sale and sale, the possession of a property by means of inheritance and grants, and the increase in the value of the possessed assets constitute the main opportunities and reasons for the taxation of the state. Giresun was conquered by SüleymanBey, the son of Emir, the Turkmen Bey in 1397 and has not been occupied at that time. In the following years Ottomans conquered the Trabzon Empire in 1461 and entered Ottoman domination in Giresun. In this study, various methods and researches have been carried out on “**Giresun and Tax**” and various results have been revealed.

Key Words: Tax, Giresun, State, Fund, Tax History

GİRİŞ

Vergi, devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinin hükümlerine dayanarak ekonomik, mali ve sosyal amaçlı kamu giderlerini finanse etmek için sadece siyasi bir organizasyonun üyesi olmaları dolayısıyla vatandaşlarından mali güçlerine göre, karşılıksız olarak ve belirli kurallar dâhilinde alınması gereken kanuni ve cebri ekonomik değerlerdir.

Klasiklere göre vergi, "kişilerden kamu giderlerini karşılamak üzere, cebri, nihai ve karşılıksız olarak istenen parasal yükümlülüktür". Modern maliyecilerin vergi tanımı ise; "Vergi, kişilerden kamu harcamalarını karşılamak ve devletin ekonomik ve sosyal hayata müdahalesini sağlamak üzere, cebri, nihai ve karşılıksız olarak, doğrudan doğruya istenen parasal bir yükümlülüktür" şeklindedir.

Görüldüğü gibi modern iktisatçı ve maliyeciler vergi tanımına, verginin sadece mali amaçla alınmadığını ifade ederek; gerektiğinde ekonomik ve sosyal hayata müdahalede bulunarak ekonomik faaliyetlerin tabii seyirini yönünü değiştirmek içinde müracaat edilebileceği hususunu ilave etmişlerdir.

Vergi konusunda bazı kişisel tanımlara da yer verilmek suretiyle, verginin mahiyeti ve zaman içindeki gelişimine biraz daha açıklık kazandırılmaya çalışılacaktır. Burada

vereceğimiz tanımlar esas itibariyle bugünkü anlamda vergiye uygun tanımlar olacaktır. Tarihi seyri içinde vergiye verilen anlam ve fonksiyonlara ise daha sonra temas edilecektir.

Vergi bugünkü anlamda, yazarlar tarafından çeşitli şekilde tanımlanmıştır.

"Vergi, toplumdaki kişilerin kamu harcamalarına mutlak ve zorunlu olarak katılmasıdır" (Henry LAUFENBURGER) derken. "Science et Technicus" adlı eserinde, "Vergi; özel hukuk, kamu hukuku tüzel kişileri ile özel kişilerden, devletin kamu yüklerini karşılamak için belli bir karşılığı olmaksızın, kesin olarak, otorite yolu ile mükellefin ödeme güçlerine göre alınması gerekli olan paradır" (Lucia'n MEHL) şeklinde bir tanım vermiştir. Daha çağdaş bir anlayışa sahip bir yazar olan F. NEUMARK ise vergiyi, "her vergi bir iktisadi kıymet transferini gerektirir" şeklinde çok özlü olarak tanımlamıştır. Bu tanımda verginin özellikle yeniden dağıtıcı fonksiyonuna işaret edilmektedir.

Verginin bu şekilde birbirinden farklı birçok tariflerini vermek mümkündür. Ancak bütün bu tarifler arasında, klasik maliyecilerin en büyüklerinden biri olarak gösterilen Gaston JEZE'in tarifi, verginin çeşitli özelliklerini gösteren en kapsamlı ve en meşhur tariftir, (Jrtenk: 1968. s. 110).

Gaston Jeze'ye göre, "modern devletlerde vergi, kişilerden toplumsal menfaati sağlayan masrafları karşılamak üzere ve vergiyi ödemekle yükümlü kişilerin teşkilatlanmış siyasi bir topluluğun üyesi olmaları nedeniyle, değişmez kurallara göre talep edilen parasal kıymetlerdir" Bu tanım içinde verginin şu temel özelliklerini görmek mümkündür:

- Vergi kamusal hizmetler için ödenir.
- Vergi nakden (para ile) ödenir.
- Vergide zorunluluk (cebir) vardır. Bir başka ifadeyle, kişiler vergiyi ödeyip ödememe konusunda bir seçim hakkına sahip değildirler. Ancak bu cebir, vergiyi alan devlete de bir yükümlülük getirmektedir. Yani vergi, devletin vatandaşlardan keyfi ve başıboş bir şekilde talep ettikleri bir bedel değildir. Aksine, devlet sınırları içinde yaşayan kişiler, anayasal ve yasal teminat altında kamu hizmetlerine harcanmak üzere vergi ödemektedirler. Böylece vergi hukuki niteliğe kavuşturulmuş; yani, kişiler için belirlenen cebir unsuru, devlet veya siyasi otorite nitelik ve fonksiyonları içinde "hukuki bir cebir" halini almıştır.
- Vergi karşılıksızdır. Vergiye ait bu özellik de, verginin kamu hizmetleri için ve kamu harcamalarını karşılamak üzere alınması özelliği ile birlikte değerlendirilmelidir.
- Vergi belirli kurallara göre alınır.
- Verginin alınabilmesi, kişilerin teşkilatlanmış siyasi bir topluluğun üyesi olmalarına bağlıdır.

Verginin hukuki ve mali yönlerine ağırlık verip, ekonomik ve sosyal yönlerini ihmal eden bu tanım, yine bir Fransız maliyecisi olan Lucia'n MEHL tarafından geliştirilmiştir. Lucia'n MEHL'e ait bu tanım daha önce verilmişti. Verginin zaman içinde değişen fonksiyonları, vergi konusunda verilen tanımları da etkilemiştir. Nitekim

yukarıda da işaret edildiği gibi, klasik iktisadi ve mali düşünce içinde verginin mali ve hukuki özelliklerine ağırlık verilirken; modern iktisadi ve konjonktüre karşı hassasiyeti ile psikolojik özelliklerine de temas edilmiştir.

Teorik izah içinde verdiğimiz bu tanımlar yanında, verginin mahiyeti, özellikleri ve ilkeleri konusunda uygulamaya geçirilmiş hükümlerden de söz etmek mümkündür. Bilindiği gibi uygulama yönü ile vergi, bir ülkede vergi konusunda getirilmiş veya konulmuş hükümleri ifade etmektedir. Vergi ile ilgili bu hükümler bütününe "vergi mevzuatı" denilmektedir. Vergi ile ilgili uygulanması gereken kuralları olması gereken yönü ile düşündüğümüzde ise Vergi Hukuku'ndan söz edilir. Bir ülkede vergi mevzuatı, anayasa ve yasalardan başlayarak vergi ile ilgili Bakanlar Kurulu Kararları, Kanun Hükümünde Kararnameler, İçtihat Kararları, Tüzük, Nizamname, Yönetmelik, Genel Tebliğ, Genelge, Mukteza ve izahlar gibi bir dizi hükümleri kapsamaktadır.

Türkiye'de vergi ile ilgili getirilmiş hükümlere böylece "Türk Vergi Mevzuatı" diyebiliriz. Türkiye'de ihtiyaç ölçüsünde konulmuş her bir vergi için vergi kanunları ve bu kanunları açıklayan, örnekleyen ve yorumlayan bir dizi mevzuattan söz etmek mümkündür. Bütün bu mevzuatın temelini teşkil eden Anayasa' da vergi ile ilgili çerçeve hükümleri mevcuttur. Anayasalardaki vergi hükümleri de zaman içinde değişim göstermektedir.

Nitekim 1962 Anayasası'nın 61. maddesinde, "Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi, resim ve harçlar ve benzeri mali yükümlülükler ancak kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır" hükmüne yer verilmiştir. Aynı konuyu düzenleyen 1982 Anayasası'nın 73. maddesinde de, 1961 Anayasası'nın 61. maddesindeki hükümler korunmuş; ancak, zaman içinde kamu maliyesi atanında ve vergi fonksiyonlarında meydana gelen değişmelere bağlı olarak, gelmektedir. Bu fonksiyon değişimi, daha önce diğer bazı konularda olduğu gibi, yine temel bazı değişim noktaları dikkate alınarak belirtilmeye çalışılacaktır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, vergi ve vergi dengi ödeneklerin faydaları ve Giresun İline katkıları bu birlikteliğin kamu hizmetlerine yararını ve kamu hizmetlerinin çeşitliliğini göstermek amacıyla beraber Giresun Üniversitesinin yapmış olduğu "Makale Yarışması" ile ilgili hazırlanmıştır.

YÖNTEM

Çalışmada çeşitli veriler kullanılmış internet unsurunun yanı sıra muhasebe ve vergi hukuku artı kamu maliyesi derslerinden yardım alınmıştır. Çok geniş çaplı araştırmada ince ayrıntılardan yararlanılarak bu araştırmaya meydana gelmiştir (Bayram,2017). Araştırma genel veriler doğrultusunda ve tarihten örnekler alarak Giresun İlinde bulunan ve internette bulunan veriler sayesinde Giresun Üniversitesi İ.İ.B.F İktisat Bölümü Öğrencisi olarak tek başıma bu araştırmayı oluşturdum.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veriler; kitaplar, internet verileri ve uzman hocaların makalelerinden örnek alınarak hazırlanmıştır.

Vergi Türü	Tahakkuk	Tahsilat	Yüzde%
------------	----------	----------	--------

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmalar internet üzerinden 9 saat sürmüştür. Bu araştırmalarda ayrıntılar en aza indirgenmiş olup, verilerin analizi en ince detayına kadar en uygun şekilde yapılmıştır. Elde edilen veriler ortaya çıkan önemli unsurları tanımlayıp yorumlama yapılmıştır.

Bu aşamada sağlanan veriler, araştırmacı olarak kendi tarafından defalarca okunmuş ve araştırmanın amacını dikkate alarak kendimce taslak halinde oluşturmuş bulunmaktayım. Ortaya çıkan aynı veriler ve aynı yorumlar bir taslak altında toplanmıştır. Araştırmacı olarak farklı kaynaklardan elde ettiğim bilgiler uzman hocalar ve devlet kaynaklarınca karşılaştırılmış olup çeşitli tartışmalar üzerinden hipotez, tez, sentez yöntemiyle bir belirleme tercinde bulundum.

Belirlediğim bu veriler ve araştırmaların net açıklaması kaynaklarına uygun ve titiz bir şekilde alıntılarla açıklanmıştır. Verilerin analizlerin çıkarmış olup tablo şeklinde uygulamayı tercih ettim.

BULGULAR

Yapılan çalışmalar sonucu gittiğim T.C. Maliye Bakanlığı'na bağlı Giresun Defterdarlığı ile yaptığım gerekli görüşmede gereken bilgileri toplamış bulunmaktayım. Bunun yanı sıra Vergi Dairesi bu defterdarlığın bir birimi olarak çalıştığını öğrenmiş bulunmaktayım. Vergi Dairesi ve diğer defterdarlığa bağlı birimlerin ilk öncelikle misyon ve vizyonunu öğrendik. Elde edilen bilgileri kaydettik.

- 1. Giresun Defterdarlığı ve Birimlerinin Misyonu:** Bakanlık tarafından hedef ve stratejiler doğrultusunda insan faktörünü temel alan bir yaklaşımla kamu gelirlerini toplama, harcama ve de gerçekleştirme bununla da yetinmeyip devlet proaktif bir şekilde yönetme anlayışıyla etkili ve verimli bir şekilde yapmaktadır.

Giresun Defterdarlığı ve Birimlerinin Vizyonu:Sürekli gelişme sağlayarak hızlı ve kaliteli hizmet sunan, mükellef haklarını gözeterek gönüllü uyumu sağlayan teknolojiyi en iyi şekilde kullanan, uygulama yönüyle bilgilendirici saydam, hesap verilir çalışması, mutlu, özgüvenli, dinamik ve öncü bir defterdarlık olmaktır. Bu hususlar doğrultusunda iyi gelir ve gider analizi, kamu işlerini yerine getirebilme şeklindeki hedefler ve analizler doğru bir şekilde yerine getirmektedir.

- 2. Diğer yapılan araştırmalarda gelir tabloları ve vergi şekillerinin (Gelir vergisi, Kurumlar vergisi, K.D.V, Vergi Dışı gelirlerle ilgili) tahakkuk edilen, tahsil edilen ve bunun yüzdesi ile ilgili araştırmalar yapıp tablo yöntemiyle verilecektir. Yapılan bu araştırma sadece Giresun Merkezi ele almayıp Giresun İlının bazı ilçelerini de ele almıştır. Bu bilgiler ise ilçelerde bulunan Vergi Dairesi Müdürlüklerinden elde edilmiştir ve bunlar karşılaştırılıp yapılanlarla ilgili yorumlanmıştır.**

Gelir Vergisi	222.719.798,81	189.630.400,43	85
Kurumlar Vergisi	25.570.929,31	17.193.163,06	67
K.D.V.	100.888.193,23	71.355.373,23	71
Diğer Vergiler ve Vergi Dışı Gelirler	250.987.669,55	157.075.235,65	63
Genel Toplam	600.166.590,90	435.254.172,37	73

Vergi Türü	Tahakkuk	Tahsilat	%
Gelir Vergisi	100.910.429,45	83.543.522,67	83
Kurumlar Vergisi	17.540.034,04	13.178.525,20	75
K.D.V	47.219.828,97	30.617.705,18	65
Diğer Vergiler ve Vergi Dışı Gelirler	108.492.534,32	58.907.270,12	54
Genel Toplam	274.162.826,78	186.247.023,17	68

(Tablo 1 Bu veriler Giresun Defterdarlığımızca hazırlanmış 2014 verileridir.)

Vergi Türü	Tahakkuk	Tahsilat	%
Gelir Vergisi	254.698.439,15	214.107.058,22	84
Kurumlar Vergisi	27.068.202,18	18.304.558,81	68
K.D.V.	111.634.173,03	76.682.175,28	69
Diğer Vergiler ve Vergi Dışı Gelirler	294.995.004,17	187.702.441,71	64
Genel Toplam	688.392.818,52	496.796.233,48	72

(Tablo 2 Giresun Defterdarlığımızca hazırlanmış 2015 verileridir.)

Yapılan araştırmalar sonucunda Giresun Defterdarlığımızca hazırlanan 2014-2015 verileri dikkate alınarak çeşitli inceler ve bunun sonucunda ilçelerce verilen verilerimizi de tablo haline getirip muhasebe kayıtlarıyla yapılan harcamalar gelir gider hakkında yorumlama yapacağız. Şu anki verilere bakılarak tahakkuk edilen miktarda artış

olmuştur. Ayrıca tahsil edilen oranda artmıştır ancak yüzde hesaplarına bakılacak olursak tahakkuk tahsilat ilişkisinde yüzdeler olarak 1 senede %1 bir düşüş olduğu saptanmıştır bir sonraki muhasebe dönemlerindeki harcamalarda dikkate alacağız. Öte yandan hazırlanan diğer tablomuz ise Giresun Vergi Dairesi verileriyle oluşturulmuştur.

(Tablo 3 Bu veriler Giresun Vergi Dairesi tarafından 2014 verilerince hazırlanmıştır.)

Vergi Türü	Tahakkuk	Tahsilat	%
Gelir Vergisi	114.444.692,61	90.855.699,43	79
Kurumlar Vergisi	17.169.158,45	12.386.948,38	72
K.D.V.	56.768.329,70	36.339.189,98	64
Diğer Vergiler Ve Vergi Dışı Gelirler	122.417.403,88	66.136.250,58	54
Genel Toplam	310.799.584,11	205.718.088,37	66

(Tablo 4 Bu veriler Giresun Vergi Dairesi tarafından 2015 verilerince hazırlanmıştır.)

Elde ettiğimiz bu veriler Giresun Vergi Dairesi ziyaretimiz tarafından elde etmiş bulunmaktayız. Veriler doğrultusunda da Genel toplamlarda artış gözükse de yüzdeler açısından bunun azalış olduğunu bu da devlet hazinesine ve kamu giderlerine olan zarar olduğunu düşünmekteyim. Ayrıca bu elde edilen gelirin nedeni ve nasıl kullanıldığını muhasebe kayıtlarından öğrenmiş olup ilçe vergi dairesinin verilerinden sonra tablo haline getirip yorumlamış olacağız.

Vergi Türü	Tahakkuk	Tahsilat	%
Gelir Vergisi	21.195.331,69	17.044.863,63	80
Kurumlar Vergisi	1.195.334,56	1.166.615,81	61
K.D.V	8.165.514,51	4.724.535,37	58
Diğer Vergiler ve Vergi Dışı Gelirler	40.768.186,61	25.628.696,89	63
Genel Toplam	72.044.367,37	48.564.711,70	67

(Tablo 5 Bu veriler Bulancak Vergi Dairesi tarafından 2014 verilerince hazırlanmıştır.)

Vergi Türü	Tahakkuk	Tahsilat	%
Gelir Vergisi	24.687.967,22	19.923.844,47	81
Kurumlar Vergisi	2.819.237,99	1.986.561,09	70
K.D.V.	13.091.160,04	8.578.480,03	66
Diğer Vergiler ve Vergi Dışı Gelirler	56.905.496,03	37.254.141,08	65
Genel Toplam	97.503.861,28	67.743.028,19	69

(Tablo 5 Bu veriler Bulancak Vergi Dairesi tarafından 2015 verilerince hazırlanmıştır.)

Görünüşe göre Giresun İlinin en büyük ilçelerinden olan Bulancak Vergi Dairesi'nde işlerin yollunda gittiği göz önüne çıktığı tespit edilmiştir. İstatiksel verilerde iyi yönlü olduğunu ilçelerin işlevinin ile oranla verilerce daha gelişme kaydettiğini görmekteyiz. Bunun birde Giresun Defterdarlığımızca hazırlanan belgelerle bunu inceleyeceğiz.

BÜTÇE GİDERLERİ

KOD	Saymanlığın Adı	Harcama (2015)	Harcama (2016)
28100	Muhasebe Müdürlüğü	534.620.964,26	707.165.769,30
28102	Bulancak Mal müdürlü	80.863.240,11	105.200.464,77
28260	Defterdarlık Vergi Dairesi Müdürlüğü	64.404.154,72	99.085.590,83
28261	Bulancak Vergi Dairesi	13.089.087,94	14.270.888,78
28109	Tirebolu Mal Müdürlüğü	45.571.559,83	60.124.150,14
28108	Şebinkarahisar Mal Müdürlüğü	38.188.181,90	46.121.009,19
Bütün İlçelerin Toplamı		1.017.554.615,10	1.337.807.775,31

(T.C. Maliye Bakanlığı Giresun Defterdarlığı Tarafından Hazırlanmıştır.)

Bütçe giderleri 1 senelik değişim de yaklaşık 320 milyon gibi artış olmuştur. Bunlar çalışan giderleri olsun kamu hizmetleri gibi birçok şeyi kapsamaktadır. Bu bağlamda uzman görüşlerinden de yardım alınmıştır. Hatta bununla ilgili Selçuk Yücel'e ait vergi yazıları adlı çalışmalarından yararlanmıştır. Bununla ilgili olarak Kentsel Rantlar Vergilenebilir mi? Adlı yazısını örnek almış bulunmaktayım.

Gündemimize kentsel rantlardan özellikle gayrimenkul rantlarının vergilendirileceği söylentileri düşmeye başladı. Daha önceki yıllarda da gündeme getirilen gayrimenkul kıymet artış vergisi bu sefer de Orta Vadeli Programın revize edilmesi programına girdi. Hatırlanacağı üzere daha önce de yeni Gelir Vergisi tasarı içerisine giren vergilendirme, ekonomi yönetimi tarafından sık sık gündeme taşınmaktadır. Bunun la birlikte bir irade ortaya konulamamıştır. Öyle görünüyor ki tekrar niyet olarak gündeme alınmıştır. Bu niyetin siyasi iradeye dönüşüp yasal düzenlemeler gerçekleştirilecek mi hep birlikte göreceğiz.

Rant kavramı, Türk Dil Kurumu'nca "*1. Üretim faktörlerinden biri olan doğanın üretimden aldığı pay, 2. Kira*" olarak tanımlanmaktadır. Rant, halk dilinde spekülatif amaçlarla para kazanmak anlamında kullanılmakla birlikte, daha çok emek ve sermaye sarf etmeksizin dış faktörlerin etkisiyle elde edilen kazanç olarak bilinir. Gayrimenkul rantları ise, alım satım kazancı ile kira getirisinden oluşmaktadır.

Kentlerde, merkezi yönetimlerce ulaşım, sanayi, turizm ve kültür projeleri; yerel yönetimlerce de imar planları yapılmaktadır. Söz konusu imar planlarında yapılan ve yapılacağı açıklanan değişiklikler, imar affi düzenlemeleri ile merkezi yönetimlerce yapılan ve yapılacağı açıklanan projeler kentlerdeki gayrimenkullerin değerini önemli ölçüde etkilemektedir. Bunlara örnek olarak Kanal İstanbul, 3. köprü, yeni otoyollar, uydu kent projeleri verilebilir. Söz konusu projelerin açıklanmasından itibaren muhtemel proje bölgelerindeki gayrimenkullerde oldukça yüksek oranda değer artışları beklentisine girilmiştir.

Öte yandan zaman zaman söz konusu düzenlemelerin yapılmasında karar verici pozisyonunda olanlar ve bu kişilerden edindiği bilgiler doğrultusunda hareket edenler, imar değişiklikleri ve kentsel dönüşüm projelerinden önce gayrimenkulleri alarak yüksek rantlar elde edebilmekte, hatta rantları tekelinde toplayabilmektedir.

Bu gibi zorunlulukların yanı sıra keyfi uygulamalar ile gayrimenkul rantları üretilmektedir. Yasalar zorlanarak oluşturulan bu rantlar toplum düzeninde siyasi ve kişisel yolsuzluklarının önünü açmakta ve kamu düzenine zarar vermektedir.

Gayrimenkul rantlarının vergilendirilmesi niyetleri yanında rantları nasıl vergilendireceği vergi tekniği açısından nasıl düzenleneceği henüz ortaya konulmamıştır. Bazı ifadelerden anladığımız kadarıyla bu düzenlemenin mevcut yaşamızda yer alan Değer Artış kazançlarında mevcut istisna ve sürelerin gözden geçirileceği ve daraltılacağı düzenlemesi yapılacağı görülmektedir. Değil se bir ara ülkemizde de uygulama olanağı bulan Gayrimenkul Değer Artış Vergisi gibi bir vergi

düzenlemesinin getirileceğini tahmin etmiyoruz. En azından çoğu ifadeler bunun ip ucunu vermektedir. 2009 yılında Vergi tasarısı çalışmalarında Maliye Bakanı Mehmet Şimşek de rant vergisi konusuna Gelir Vergisi Kanun Tasarısı'nda yer verdiklerini belirterek, “Şu anda bir gayrimenkulü aldınız, eğer 5 yıl elinizde tutarsanız, 100 kat dahi ilave kazanç elde etmeniz hiçbir vergi yok. Biz bunu değiştiriyoruz” dedi. Şehir rantlarının mutlaka vergilendirilmesi gerektiğini belirten Şimşek, şöyle konuştu: “Diyelim ki sizin bir arsanız var, üzerinde 1 yapı yapabiliyorsunuz, meclis karar verir bunu 2'ye, 3'e çıkarabilir. Bu çok ciddi bir ilave kazanç demek. Bu kazanç, vergilendirilmiyor. En azından bir kısmının mutlaka kamuya gelmesi lazım ve bunun yapılması gerekir. Açıklamalarında bulunmuştu.

Diğer taraftan niyetin ötesinde özellikle imar değişiklikleri ile ortaya çıkan gayrimenkul değer artışlarının kavranmak istense de bunun zor olduğu neleri kapsayacağı hem teoride hem de pratikte bazı ülke uygulamalarında görüldüğü üzere çok zor bir vergisel düzenlemeleri içerir. Hemen söyleyelim ki sonuçları da öyle istendiği gibi de değildir. En başta söylenmesi gereken husus kentler de zorunlu olarak gerekmedikçe rantın ortaya çıkmasının önlenmesi ya da bu düzenlemelerin keyfi uygulanmasının önüne geçilmesidir.

Kentsel rantların özellikle gayrimenkul değer artış kazançlarının vergilendirilmesi teorisi bir başka yazımızda teorik olarak tartışılacaktır. Bunun la birlikte bu türlü düzenlemeler yapılmadan önce sermaye birikimi açısından gayrimenkul yatırımları ve rant gelirleri makro düzeyde çok ii tahlil edilmelidir. Çünkü verginin yansımaları etkileri sermaye süreci üzerinde ki olası etkilerinin çok farklı olacaktır. Açıkça bu ve benzer değerlendirmelerin yalnızca Maliye Bakanlığının inisiyatifine bırakılmaması gerekmektedir.. Öteden bu yana maliyenin bakış açısı genellikle gelir açısına indirgenerek vergi düzenlemelerinin yapılıyor olma tarzıdır. Yine vergi teorisinde çokça üzerinde durduğumuz gibi verginin gelir politikaları tek başına bir anlam ifade etmemektedir.

Özet olarak kentsel rantların özellikle de gayrimenkul değer artışlarının vergilendirilmesi gündeme gelmesi, konunun değişik boyutlarda tartışılıyor ve tartışılacak olmasının, ekonomi ve maliye politikaları bağlamında önemli olduğu kanısındayız. Bu düzenlemelerin teori ve pratikte masaya yatırılarak üzerinde çalışılması, kamuya mal edilmesi siyasal açıdan da gereklidir. En azından biz yaptık oldu sonuçlar Allah emanet yaklaşımının vereceği zararlar da önlenmiş olacaktır.

Yazılan bu yazıyı da dikkatte alarak önemli bir husus olan verginin daha iyi bir belirleyici araç olduğunu görmekteyiz. Birçok kuruluşun firmanın bireyin verdiği kamu hizmetleri için kullanılan vergi bir araç olduğunu biliyoruz. Gelir dalımı ile ilgili adaletli kullanılan bir araç olduğu da söylenmektedir.

Gelir dağılımıyla ilgili de şöyle bir şey bilmekteyiz. Bu bilgide vergi önemli bir rol oynadığını söylenmektedir. Uzmanlar tarafından açıklanan verilere göre gelir dağılımı adaletsizliğin de “Gini Kat Sayısı” kullanılmaktadır. Belirtilen kat sayının kullanımı 0-1 arasındaki rakamlar dikkat çekmektedir. 0 a yaklaşan gelir dağılımı daha adaletli olduğu 1 e yaklaşılınca adaletsizlik oranının artacağı belirtmiştir. Kapsamlı araştırmalar sonucunda Türkiye'nin sınıfta kaldığını üzümlere söylemekteyim.

0.40 gibi bir durumla karşılaşınca başka bir sonuç ortaya çıkıyor. Madem gelir dağılımında adaletsizlik var vergi alımında da olduğunu söyleyebiliriz. Sonuçta piramit şeklinde olan gelir dağılımı kum saati misaline döndüğü bir yerde yaşıyoruz deniyor. Herkes konuşmak için bir laf söyler ama ben buna katılmıyorum. Bu konuda Maliye Bakanlığımızın defterdarlığımızın çabalarıyla daha iyi bir vergilendirme uğraşları neticesiyle iyi bir ülke olma yolunda medeniyetler seviyesine çıkmak gibi önemli bir görev oynayacağını düşünmekteyim. Bu hususta ilk olarak zengin daha zengin fakir ise daha fakir olmasını engelleyip piramit halinde bir gelir dağılımı şekli olması gerekmektedir. Vergilendirmeyi de en iyi ve adil şekilde yapacaklarını milletçe kalben inanmaktayız.

SONUÇLAR

Vergi bir ülkenin gerçek ve tüzel kişilere yüklemiş olduğu bir zorunluluktur. Çalışmamızın sonucu olarak çeşitli veriler yorumlar ortaya çıkmaktadır. Bu yorumlardan birincisi; Verginin bir kamu hizmet aracı olduğunu bilmekteyiz ancak bu ayırım devlet, firma ve birey şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Birey için verginin önemi: Vatandaşlara yüklenmiş olan ekonomik zorunluluğun asıl amacı devlet işlerinin harcamalarını karşılamaktır. Yani yol, su, elektrik, sağlık ve eğitim gibi alt yapı hizmetleri bu vergilerle karşılanmaktadır. Vergi zengin fakir ayırt etmeksizin herkesin ödemesi gereken yükümlülüktür. Bir takım gelir sahibi insanların bütçelerinin önemli bir kısmının devlet aracılığıyla devlet hazinesi girmesi. Bireyler için vergi bir külfet olarak görünür.

Devlet için verginin önemi: İyi bir devlet kaynağıdır. Alınan vergilerle devlet yeni yatırımlar, kamu hizmetleri yaratabilir. Bunun yanı sıra devlet bu elde edilen gelirler ile iç piyasayı denge de tutabilir. Kamu harcamalarının çok olması ya da artması için bu sağlayacak kaynağın bireyden alınan vergi olduğunu söyleyebiliriz.

Sonuç olarak vergi Giresun şehri için önemli bir kamu aracı şeklinde görünse de Giresun'un Karadeniz oranla biraz daha yatırım zayıf olduğu firmalarının az bireyinin fakir sadece findığa dayalı bir sistemde olduğunu görmekteyiz. Maliye bakanlığımızca bu vergilendirme olayında muafiyete gidilmesi öne sürülmektedir.

Giresun için vergi yapılacak olan yol, park, çocuk oyun alanları, alt yapı hizmetleri, meydan düzenlemesi, insanlar için rahat ve kaldırım alışkanlığı, çevre temizliği ve şehrin görüntüsünün güzelleştirilmesi için kaynak olarak kullanılır.

Halk olarak yatırımın artırılıp verginin azaltılıp, mali işlerin denetlenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Kamu harcamalarının daha iyi olması için bireyinde daha mutlu, huzurlu ve bütçe herhangi bir zarar gelmemesi için denge bir vergi oranı yapılmasını öneririz.

Biz bunları göz önüne alarak yeni bir slogan ürettik Şehrime Seviyorum Vergi mi veriyorum!

KAYNAKLAR

www.giresuntb.org.tr

www.gib.gov.tr

www.giresundeftaraligi.gov.tr

www.giresun.edu.tr

AKDOĞAN, A. (2004), Türk Vergi Sistemi ve Uygulaması, Gazi Kitap Evi

AKDOĞAN, A. (2002), Kamu Maliyesi, Gazi Kitap Evi

AKDOĞAN, KIZILOT Ş. Ve EYÜPGİLLER, S. (1987) Türk Vergi Sistemi, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayın no:104-45 Ankara

www.giresunesob.org.tr

www.tuik.gov.tr

www.giresuntso.org.tr

T.C. Anayasası 1961, Anayasanın 61. Maddesi

T.C. Anayasası 1962, Anayasanın 61. Maddesi

T.C. Anayasası 1982, Anayasanın 73. Maddesi

www.intvrg.gov.tr

www.tusiad.org

www.vergialgi.net

www.sabah.com

www.frmartuklu.org

www.muhasabetr.com

www.muhasabenet.net

www.tbbdergisi.barobirlik.org.tr

www.udybelgesi.com

www.vmhk.org.tr

VERGİNİN ÖNEMİ VE TOPLUMUN VERGİ BİLİNCİ

Kenan DOĞAN^{2*}

ÖZET

Bu makalede verginin ne olduğunu nasıl toplandığını ve yapılan yanlışlıklar hakkında bilgi verilmiştir. Halkın vergi konusunda daha duyarlı olması ve vergi kaçırmanın devlete nasıl olumsuz etkiler yarattığı, verginin kişilerin satın alma güçlerine ve davranışlarına yaptığı etkiler, Giresun ilinin vergideki payı ve etkileri incelenmiştir. Son olarak ise bilinçli çoğunluk olma ve verginin bunun üstündeki etkisinden bahsedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Vergi Psikolojisi, Bilinçli Çoğunluk, Vergi Haftası, Verginin Makro-Mikro Etkisi

ABSTRACT

In this article, information was given about how the donor was collected and the mistakes made. The effects of tax evasion on the state, the effects of tax evasion on the state, the effects on the purchasing power and behaviors of the taxpayers, and the share and effects of the tax on Giresun are examined. Finally, it is mentioned that the conscious majority and the effect of the vein over it.

Keywords: Tax, Tax Psychology, Conscious Majority, Tax Week, Macro-Micro Impact of Tax

GİRİŞ

Verginin Giresun'a etkilerini incelemeye başlamadan önce verginin ne olduğunu ve amacını, tarihini, kim tarafından ve nasıl toplandığını, topluma ve ekonomiye nasıl etkilerde bulunduğunu inceleyelim.

Türk ansiklopedilerine göre “Vergi, devlet veya devlete bağlı tüzel kişiler tarafından, kamu hizmetlerini yerine getirmek amacıyla özel ve tüzel kişilerden alınan para.³” İslam ansiklopedilerine göre ise “Günümüzde vergi, devletin kamu giderlerini karşılama

* Kenan DOĞAN, Giresun Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü 3.Sınıf

³ Türk ansiklopedisi, “Vergi Maddesi”, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1984, C.33 s.292

k üzere kişilerden cebren ve karşılıksız olarak topladığı ekonomik değeri ifade eder.”⁴ İbn-i Haldun’un vergi ile ilgili görüşleri ise şöyledir; “Devletin başlangıç dönemlerinde vergilerin kişiler üzerindeki yükü hafiftir, ancak toplam olarak kayda değer miktardadır. Bunun sebebi dine uyan devletin yalnızca Şeriat’ın istediği yükümlülükleri yani zekât, haraç ve cizyeyi emretmesidir ki bunların fertler üzerinde ağır bir yükü yoktur. Bunlar gözetilmesi gereken sınırlardır.” Düşük bir hayat standardına ve hafif vergilere sahip olan tarıma dayalı bir kırsal ekonomi, ödülü refah olan çok çalışmayı teşvik eder. Fakat hükümdarlar iktidarı ele aldıklarında, çok daha yüksek bir hayat standardı olan şehir hayatı giderek artan taleplerle geldiği için, çiftçi, zanaatkâr ve tüccardan ağır vergiler alınır. Üretim ve kar azalır, vergiler düşer ve devlet çözülmeye gider.⁵ Peki, vergi neden devlet için bu kadar önemlidir. Vergideki asıl amaç nedir biraz da buna değinelim.

Vergilemenin mali amacı, kamu giderlerinin finansmanı için gerekli kaynakların sağlanmasıdır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi başka bir deyişle verginin, mali işlevini etkin bir biçimde yerine getirebilmesi için bazı koşullar bulunmaktadır. Bu koşullardan birincisi, vergi sisteminin milli gelirdeki artışın vergi gelirlerine de yansımaya imkân verecek pozitif bir gelir elastikiyetine sahip olmasıdır. İkinci koşul, vergi sisteminin mali kaynak ihtiyacında ortaya çıkan ani artışlara hızla cevap verebilecek esnek bir yapıya sahip olması gereğidir. Bu koşulun sağlanması kişi başına düşen gelir düzeyi, gelir bölüşümü, ekonominin parasallaşma düzeyi, vergi zihniyeti ve vergi ahlakı gibi, vergi potansiyeli ya da vergi kapasitesini belirleyen öznel ve nesnel faktörlere bağlıdır. Verginin mali amacını gerçekleştirmenin üçüncü koşulu, mükelleflerin vergi dolayısıyla katlanacakları öznel özveriye en düşük düzeye indirmektir. Bunun anlamı, vergi yükünün mükellefler arasında olabildiğince adil dağıtılmasıdır.⁶

Verginin tarihinden de biraz bahsetmekte fayda var. Devletin çeşitli isimler altında vergi alması, neredeyse toplumsal örgütlenmeyle birlikte doğmuştur denilebilir. İlk insan topluluklarında sınırlı biçimler altında ortaya çıkan vergileme geçen yüzyıllarda yaygınlaşmış, çeşitlenmiş ve örgütlenmiştir. Tarih içindeki ilk büyük devletler vergileme konusunda da bazen izleri günümüze kadar gelen vergi örneklerini de vermiştir.⁷ Geçmişten günümüze birçok devlet vergilerle ayakta kalmıştır. Vergi de yaşanan usulsüzlükler bir devletin çökmesine neden olabilecek kadar da önemli bir etkidir. Bunun en yakın örneği Osmanlı Devletinin borçlanmadan dolayı vergilerin toplanmasının yabancı devletlerin eline geçmesidir. Bu süreçte Osmanlı kısa sürede iflas ettiğini açıklamıştır. Peki, her devlet vergi toplar mı?

Tarihi gelişimi sırasında vergi müessesesi değişik sebep ve gerekçelere dayandırılmıştır. Eski çağlarda mülk gelirleri devletin başlıca para kaynağını teşkil ettiğinden, ver

⁴ İslam ansiklopedisi, “Vergi Maddesi”, TDV yay., İstanbul 2013, C.43 s.52

⁵ Araş. Gör. Nesrin CANDAN, İbn-i Haldun’un Gözüyle Kamu Maliyesi Yaklaşımı, YÖNETİM VE EKONOMİ YIL:2007 Cilt:14 Sayı:2

⁶ Prof. Dr. S.Ateş Oktar, Vergi Hukuku, Türkmen Kitabevi, 2006, s.12-13

⁷ Özhan Uluatam, Yaşar Methibay, Vergi Hukuku, İmaj Yayınevi, Ankara 2001, s.18

ğinin kamu bütçesinde fazla bir önemi yoktu. Modern çağlarda bile devlet gelirlerinin diğer kaynaklardan sağlanabildiği ülkelerde (mesela Kuveyt ve Suudi Arabistan) olağanüstü haller dışında vergi yoluna başvurulmadığını görüyoruz.

Bununla birlikte, günümüzde devletlerin yüklendiği büyük kamu görev ve masrafları yüzünden bütün dünyada vergi müessesesinden artan ölçüde yararlanmak zorunlu uğu doğmuştur. Gelişme halinde bir ülke olan Türkiye’de, devletin diğer gelir kaynaklarının yetersizliği dolayısıyla vergi daha uzun yıllar önemli kamu gelir kaynağı olmakta devam edecektir.⁸

Verginin toplanmasından sonra verginin topluma etkilerini ve insanların neden vergi kaçırmaya eğilim gösterdiklerini, bunu önlemek için neler yapılması gerektiğine de kısaca değinelim.

Verginin doğrudan ve dolaylı olarak iki çeşit toplanma şekli vardır. Doğrudan vergiler dolaylı vergilere göre daha yüksektir ve insanlar genellikle dolaylı vergilere müdahalede bulunamazlar. Herkesin belirli bir maddi gücü vardır ve bu güce oranla vergi verirler. Eğer kişiden alınan vergi kişinin satın alma gücünü gereğinden fazla etkiliyorsa kişide vergi kaçırmaya karşı eğilim başlar. Kişi ödeyeceği cezayı göze alarak vergi kaçıır. Bu ise zamanla ekonomiye etkisini fazlasıyla hissettirir. Bunu önlemenin yollarından biri kişilerin satın alma gücüne göre daha adil vergi alınmasıdır. Diğerleri ise denetimlerin daha fazla sıklaştırılıp kaçakçılığın önüne geçerek ekonomideki bozuklukları gidermektir.

Vergi ödemenin veya ödememenin makro ve mikro etkileri vardır. Makro etkileri ülkenin ekonomik olarak istikrarını, büyümesini ve refah seviyesini artırabilecek etkilendirir. Mikro etkileri ise daha çok kişilerin gelir dağılımına etki eder ve bu da kişilerin rasyonel davranışlarını belirler. Buna bağlı olarak özellikle 1970’li yıllardan sonra “*Vergi Psikolojisi*” adı verilen kavram hızla önem kazanmıştır.

Peki, nedir bu vergi psikolojisi? Kısaca bunu da açıklayalım; Mali olaylarla ilgili yapılacak değerlendirmelerde olayın hukuki, ekonomik ve siyasal yaklaşımların esas alınması yeterli olmayıp, olayın psikolojik açıdan da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu açıdan bireylerin iç ve dış etkenler karşısında gösterdiği tepkileri inceleyen Psikoloji bilimi, vergilemeye karşı bireylerin tepkilerinin psikolojik açıdan değerlendirilmesinde önem taşımaktadır.⁹

Tanımdan da yola çıkarak şunları söyleyebiliriz. İnsan eğer geçim sıkıntısı yaşıyorsa vergiye karşı daha hassas hale gelir. Buna bağlı olarak vergi vermemenin yollarını aramaya başlar. Eğer bundan kaçışı yoksa ekonomik davranışlarını buna göre yönlendirir. Bireyden yola çıkarak bunu topluma çevirdiğimizde bu durum ekonomideki hareketlilik veya durgunluğu fazlasıyla etkiler ve ciddi bir sorundur. Devletin bunu önlemesi için

⁸ Türk Ansiklopedisi, “Vergi Maddesi” Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1984, C.33, s.292

⁹ Araş.Gör.Dr. Yasemin TAŞKIN, Vergi Psikolojisi ve Vergiye Karşı Mükellef Tepkileri, Maliye Araştırma Merkezi Konferansları 54. Seri / Yıl 2010, s.69

öncelikle devlete gelir sağlayacak olan kaynaklarını artırması gerekmektedir. Gelir arttıkça verginin ekonomiye etkisi gittikçe azalacaktır. Bunun sonucunda ise halktan alınan vergi oranında azalma olacaktır. Satın alma gücü artan vatandaş ise ekonomiye hareketlilik kazandıracak ve kişilerin refah düzeyinde artış meydana gelecektir. Bu sayede vergi kaçırma gereği görmeyen vatandaş vergisini düzenli ödeyecek, devlet ise eskiye oranla vergi gelirini arttıracaktır.

VERGİNİN GİRESUN'A ETKİSİ

Öncelikle Giresun'un toplumsal yapısından ve iktisadi hayatından biraz bahsedelim. Giresun halkı geneli köylerde yaşar. Birçok şehrimiz gibi Giresun da tarım ile geçmektedir. Başlıca tarım ürünü fındık olan Giresun Türkiye' de ilk sırada yer alır. Bunun dışında Giresun tarihten bu yana liman şehri olma özelliğini de hala sürdürmektedir.

Giresun büyük şehir olmadığından ve nüfus bakımından çok kalabalık olmadığından hazineden aldığı pay yeterli olmuyor. Buna çözüm olarak il dışında yaşayan Giresunlulara ve genelde Giresun'da okuyan öğrencilere ikamet aldırarak geliri arttırmaya çalışmıştır. Bunun başlıca nedeni Giresun'a olan yatırımları arttırmaya çalışmaktır. Üniversitenin açılmasıyla nüfus artış göstermiş olsa bile geçim sorunu yaşayan insanların vergi veremeye pek istekli olmadığını söyleyebiliriz. Bunun için Giresun ve benzeri illerden alınacak olan vergilerin orantılı olması gereklidir. Bunun nedeni daha az vergi veren vatandaşın satın alma gücünün arttırılması ve sosyal anlamda harcamalara yönlendirilmesidir. Bu sayede istihdam alanı yaratabilecek yeni iş yerleri açılabilir. Verginin az alınmasına bağlı olarak da maddi anlamda iş yeri açabilecek gücü, kişi kendinde bulabilir. Buna paralel olarak Giresun zamanla gelişme gösterebilir.

Diğer bir açıdan baktığımız zaman vergilerin fazla olması halkın vergiden yasal olarak sıyrılmaya yollarına başvurmasına yol açmaktadır. Bunu iki türlü yolla yapabilmektedir. Ya yaptığı satışı düşük göstererek daha az vergi vermek -ki bu da ceza riskini göze almaktır, ya da fiyatları yüksek tutarak verginin etkisini azaltmaya çalışmak. Her iki şekilde de Giresun halkı bundan etkilenecektir. Ya esnaf ansızın yüksek cezalar ödeyerek belki de dükkân kapatmak zorunda kalacaktır ya da hane halkı yüksek fiyatlar yüzünden elinde kalan üç beş kuruşu yastık altına gömecektir. İki şekilde de Giresun gelişme gösteremeyecektir. Yine de son yıllarda Giresun halkının vergi konusunda daha hassas davranışını ve vergiden kaçmadığını görüyoruz. Yetkililer ise bu konuda düşüncelerini şöyle açıkladılar.

Giresun'daki vergi tahsilatları hakkında bilgi de veren Defterdar Ayyıldız, vergi tahsilatında en son verilere göre Giresun'un Türkiye sıralamasında 43'üncü sıradan 37'nci sıraya yükseldiğini söyledi. Vergide tahsilatın önde gittiği 2012 yılındaki rakamların daha iyi olduğunu belirten Ayyıldız, 252 Milyon TL'den 351,09 Milyon TL'ye yükseldiğini kaydetti.

Ayyıldız, HES'lerle iş yapan bazı müteahhitlerden alacakları olduğunu sözlerine

ekledi. Giresun'da vergi tahsilinin iyi bir seviyede olduğunu belirten Vali Şahin, vergi v ermenin insanlık görevi olduğunu söyledi. İl genelindeki trafik cezaları tahsilâtlarının ta m yeterli seviyede olmadığını belirten Vali Şahin, bu konuda daha çok çaba sarf edilme sini istedi. İdari yaptırım ceza tahsilâtının %15 olduğunu bunu da yersiz bulduğunu belir ten Vali Şahin, “Herkes vergisini severek vermeli. Verilen vergiler devletten hizmet olar ak vatandaşa dönüyor” şeklinde konuştu.¹⁰

Tabii vergi konusunda her ne kadar vatandaşın duyarlı olması gerekiyorsa da yasa koya nlarında vatandaşa karşı daha duyarlı olmaları gerekmektedir. Peki, bu duyarlılığı nasıl genele yayabiliriz. Vergi bunun için önemli bir araç mıdır?

BİLİNÇLİ ÇOĞUNLUK OLMADA VERGİNİN ROLÜ

Diğer bir konu başlığımız olan “*Bilinçli Çoğunluk Olmada Verginin Rolü*” hak kında da biraz bilgilendirme yapalım. Peki, nedir bilinçli çoğunluk olma? Tam bir tanım ı olmamakla birlikte biraz yorumlamakta fayda var. İnsanların bilgilendirilip aynı düşün ce doğrultusunda yaptıkları davranışlardır bir bakıma. Peki, verginin bunda ne etkisi var ? Kısaca ondan da bahsedip konuyu bitirelim. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi vergi devl etin en önemli gelir kaynağıdır. Devletin büyümesinde de oldukça önemli bir etkidir. Vatandaşların da bunu bildiğine şüphe yoktur. Peki, gerekli duyarlılık neden gösterilmiy or? İşte burada bilinçlenme devreye giriyor. Peki, bilinç nedir?

İnsanın kendisini ve çevresini tanıma yeteneği, şuur.¹¹ TDK bu şekilde tanımlıyo r. İnsanların bilinçlenmesi ve verginin ortak noktası ise şudur. Verginin devlet için ne ka dar önemli olduğunu bilmeleri yetmez bunu tam anlamıyla benimsemeleri de gerekir. B unun içindir ki 27 Şubat 5 Mart arası vergi haftası ilan edilip halkın bilinçlenmesi sağla nmaya çalışılmıştır.

İşte bu yönüyle ele aldığımızda halkın genelinde bu bilinci uyandırabilirsek verg i verme konusundaki hassasiyeti genele yayabilirsek millet olarak vergiden kaçmak vey a vergi kaçırmak yerine düzenli olarak vergisini ödeyen millet olabiliriz. Tabi bunun içi nde yine yukarıda bahsettiğimiz devletin de vergi konusunda daha sıkı denetim ve düze nlemeler yapması gereklidir. Konuyu biraz daha açalım. İnsanları vergi vermeye nasıl te şvik edebiliriz? Bunun en bilindik örneği fiş almaktır. Fişler çoğu insana göre önemsiz b ir kâğıt parçası olabilir ama unutmamalıyız ki kesilmeyen fiş kaçırılan vergi demektir. B ir diğer önlem ise sloganlarla veya afişlerle, TV reklamlarında duyarlılık yaratacak rekla mlara yer verilmesi de önemli etki yaratan uygulamalardır. Buna örnek olarak birkaç ve

¹⁰ <http://www.byegm.gov.tr/turkce/haber/gresun-verg-tahslatinda-37.-siraya-ykseld/31539> (Erişim Tari hi 15.03.2017)

¹¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58c954e3aca0c3.36466161 (Erişim Tarihi 15.03.2017)

rgi sloganına yer vermekte fayda var.

Vergide ben değil biz ilkesi; Vatanımız olsun güzellikler ülkesi

Vergi kaçırılmasına sessiz kalan, geleceğin yok olmasına göz yumandır

Nerde bu devlet deme, yatır vergiyi, gör devlet nerede!

Verginin kökleri acı, meyvesi tatlıdır.

Kalkınmaksa hedefimiz, ödenmeli vergilerimiz.

Devlet bir kumbara olsun, attığın vergiyle dolsun. Kazancın vergi olsun, kalkınmada yerin olsun.

Vergi verene kazanç, vermeyene utanç olur. Kaçırılan vergi =enflasyon+işsizlik+terer¹²

Bu tür çalışmalarla toplumu bilinçlendirmek ve vergi konusunda daha duyarlı hale getirmek ekonomiye yapılan en büyük yardımlardandır. Gelişmiş ülkelerde bu sorunlar çoktan aşılmış haldeyken gelişmekte olan ve geri kalmış ülkelerde hala çalışmalar sürmektedir.

¹² <http://www.yenimakale.com/vergi-sloganlari.html> (Erişim Tarihi 15.03.2017)

SONUÇ

Vergi bütün ülkeler olmasa bile Türkiye için son derece önemli bir gelir kaynağıdır. Bunun bilinmesine rağmen devlet yetkililerinin bu konuda gerekli önlemleri almamış olmaları ve düzenlemeleri yapmamış olmaları devlet ve milletimiz için büyük çapta sorunlar yaratmaya devam etmektedir. Bu sorunların kaynağına az çok değindik. Vergiyi düşürmenin en etkili yolu ise devletin gelir kaynaklarını artırmak olduğundan bahsettik. Yine de gerekli düzenlemeler yapılan kadar vatandaşların vergilerini düzenli vermeleri gerekmektedir. Aksi takdirde ekonomi gittikçe dar boğaza sürüklenecektir. Bunun sonucunda yalnız ekonomi değil siyasi istikrar da bozulacaktır. Vatandaşlar yine de devletim izin yanında olmaya çalışıyorlar. Bazı vergi kaçırıcı kesimler ekonomiye darbe vursa da duyarlı kesim sayesinde bu az çok önlenmiş oluyor. Verilere baktığımız zaman, Giresun halkı da her ne kadar vergiden yana sorun yaşayan bir il olsa da istatistiklere baktığımız zaman gün geçtikçe duyarlılığı artmaktadır. Bu duyarlılığı genele yaymak ülke ekonomisine büyük katkı sağlayacaktır. Bunu başarmanın en iyi yolu medya gücünü kullanarak toplumsal bilinç yaratmaktır.

KAYNAKÇA

CANDAN Nesrin, **İbn-i Haldun'un Gözüyle Kamu Maliyesi Yaklaşımı, YÖNETİM VE EKONOMİ**, 2007, C.14, S.2

Oktar S.Ateş, **Vergi Hukuku**, Türkmen Kitabevi, 2006

TAŞKIN Yasemin, **Vergi Psikolojisi Ve Vergiye Karşı Mükellef Tepkileri**, Maliye Araştırma Merkezi Konferansları 54. Seri /2010, s.69

“**Vergi**”, İslam ansiklopedisi, TDV yay., İstanbul 2013, C.43

“**Vergi**”, Türk ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1984, C.33

ULUATAM Özhan, METHİBAY Yaşar, **Vergi Hukuku**, İmaj Yayınevi, Ankara 2001

<http://www.byegm.gov.tr/turkce/haber/gresun-verg-tahslatinda-37.-siraya-y>

[kseld/31539](#) (Erişim Tarihi , 15.03.2017)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58c954e3aca0c3.36466161 (Erişim Tarihi, 15.03.2017)

<http://www.yenimakale.com/vergi-sloganlari.html> (Erişim Tarihi, 15.03.2017)

FOTOĞRAFLAR

